

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคมที่ใช่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ การประกอบอาชีพ ประเพณีและความเชื่อ ภาคตะวันตกก็เช่นเดียวกับภาคอื่น ๆ คือย่อมมีวัฒนธรรมบางอย่างที่เป็นของตนเอง

ลักษณะวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก

ภาคตะวันตกสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำลำคลองหลายสายไหลผ่าน อาชีพของประชากรจึงเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม จึงเป็นสาเหตุให้ชาวบ้านได้ประดิษฐ์เครื่องใช้สอยทางเกษตรกรรม เช่น สานซ่อง สุ่ม เป็นต้น นอกจากนี้แม่น้ำลำคลองยังเป็นสาเหตุให้เกิดประเพณีต่าง ๆ เช่น เล่นเพลงเรือ ลอยกระทง เป็นต้น เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มดังกล่าวแล้ว บ้านเรือนที่พักอาศัยต้องสร้างในลักษณะหลังคาสูงเพื่อให้ฝนไหลลงโดยเร็ว ยกพื้นให้ไต่สูงเพื่อไม่ให้น้ำท่วมและให้ลมพัดผ่านได้สะดวก เป็นต้น ดังนั้นวัฒนธรรมของภาคตะวันตกจึงเป็นเรื่องของแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตกสาขาต่าง ๆ ตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2522 ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 5 สาขา ดังนี้

1. สาขามนุษยศาสตร์

2. สาขาศิลปะ
3. สาขาการช่างฝีมือ
4. สาขาคหกรรมศิลป์
5. สาขากีฬาและนันทนาการ

1. สาขามนุษยศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ ประเพณี และความเชื่อ
  - 1.1 ค่านประวัติศาสตร์

ในภูมิภาคแถบนี้เคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาแล้วและมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ติดต่อกันมาโดยไม่ขาดสาย ซึ่งมีหลักฐานปรากฏให้เห็นมากมาย เช่น พิพิธภัณฑสถานเก่า เมืองโบราณที่คูบัว พงศึก ปราสาทเมืองสิงห์ อนุสรณ์คอนเจดีย์ สะพานข้ามแม่น้ำแคว เป็นต้น

สมคิด ศรีสิงห์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ สรุปได้ว่า ในภูมิภาคนี้เคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์สมัยยุคหินกลาง ซึ่งได้พบโครงกระดูกมนุษย์และเครื่องมือหินกระเทาะที่ประดิษฐ์ของคนสมัยหินยุคกลางที่อำเภอมืองกาญจนบุรี ซึ่งมีอายุ 11,000 - 8,350 ปี และบริเวณนี้เคยเป็นอาณาจักรทวารวดีมาก่อน ซึ่งเป็นอาณาจักรที่ประชาชนได้รับการศึกษาดี เรียนภาษามอญ สันสกฤตและบาลี ต่อมานับถือศาสนาพุทธอย่างหินยาน¹

จังหวัดกาญจนบุรี ได้รายงานไว้ในหนังสือรวมเรื่องเมืองกาญจน์สรุปได้ว่า คินแดนในภูมิภาคนี้เคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์สมัยหินมาก่อน และมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ต่อเนื่องกันมาได้ขาดตอน ในสมัยประวัติศาสตร์กลายเป็นเมืองหน้าด่านและสมรภูมิต่างมากมายมหาเอเซียบูรพา หรือสงครามโลกครั้งที่ 1 คินแดนบริเวณนี้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วโลก ในนามของสะพานข้ามแม่น้ำแคว²

¹ สมคิด ศรีสิงห์, ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิชเชศ, 2523), หน้า 10.

² จังหวัดกาญจนบุรี, รวมเรื่องเมืองกาญจน์, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิชเชศ, 2520), หน้า 3.

ต่อไปนี้เป็นรายละเอียดหลักฐานทางประวัติศาสตร์บางอย่างตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

1.1.1 พิพิธภัณฑสถานเก่า

พิพิธภัณฑสถานเก่า ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นสถานที่สำคัญยิ่งทางประวัติศาสตร์ เพราะได้ขุดพบเครื่องมือมนุษย์สมัยหินหลายชิ้นในบริเวณนี้ และได้บันทึกเรื่องราวเปิดเผยเกี่ยวกับสิ่งที่ค้นพบออกเผยแพร่

จากการค้นพบเรื่องราวของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่มีอายุประมาณ 500,000 ปีที่บ้านเก่า กรมศิลปากรจึงได้สร้างพิพิธภัณฑสถานบ้านเก่าขึ้น เพื่อจัดเก็บโบราณวัตถุบางส่วนที่ค้นพบไว้ สำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ได้ศึกษาค้นคว้า พิพิธภัณฑสถานเก่าได้เก็บโบราณวัตถุที่ขุดพบได้แก่ โครงกระดูกของมนุษย์ในยุคหิน จัดวางอยู่บนแท่นหินที่ขุดลงไป ในดินให้ไต่ระดับเดียวกับที่พบโครงกระดูก ขวานหิน เครื่องประดับที่ทำจากหอย เครื่องปั้นดินเผา และสิ่งอื่น ๆ อีกอย่างละเอียดน้อย¹

จากหลักฐานที่ค้นพบที่บริเวณบ้านเก่านี้ ทำให้เชื่อว่าบริเวณแถบนี้เคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาก่อน

1.1.2 เมืองโบราณที่คูบัว

เมืองโบราณที่คูบัว ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สันนิษฐานว่าเป็นเมืองสมัยทวาราวดี เพราะได้ขุดพบศิลปสมัยทวาราวดี

ศรี อมาตยกุล ได้กล่าวถึงเมืองโบราณที่คูบัวไว้ในหนังสือเมืองราชบุรีสรุปได้ว่าเมืองโบราณที่คูบัว สันนิษฐานว่าเป็นเมืองยุคสมัยทวาราวดี เพราะได้ขุดพบศิลปสมัยทวาราวดี มีอายุตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 11 - 16 ส่วนซากโบราณสถานนั้นมีลักษณะคล้ายเจดีย์ ซึ่งขุดพบที่ข้างวัดพระประโthonนครปฐม ลักษณะของแผนอิฐที่ใช้ในการก่อสร้างเจดีย์มีขนาดใหญ่มาก ขนาดของอิฐเช่นนี้เป็นขนาดเดียวกับอิฐในสมัยทวาราวดีซึ่งพบที่นครปฐม เพราะฉะนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า ซากโบราณสถานที่คูบัว จะต้องเป็นเจดีย์ในสมัยทวาราวดี²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 141-143.

² ศรี อมาตยกุล, เมืองราชบุรี (พระนคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2509), หน้า 58.

จากที่เชื่อว่าเมืองสมัยทวารวดีโดยสันนิษฐานจากซากโบราณสถานโบราณวัตถุและจากร่องรอยการคมนาคมคือ เมืองคูบัวแห่งนี้ มีทางน้ำที่ติดต่อกับคลองแควอ้อมในปัจจุบัน ซึ่งเชื่อกันว่าเดิมเป็นลำน้ำเก่าของแม่น้ำแม่กลอง และปากคลองแควอ้อมเชื่อว่าเดิมปากน้ำที่ติดกับทะเลอยู่ตรงนั้น การคมนาคมในสมัยโบราณผ่านปากน้ำเข้ามาทางแควอ้อมแล้วเข้าสู่เมืองคูบัว ซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญในยุคนั้น จากเมืองคูบัว ก็ไปเมืองพงศีกกาญจนบุรี ซึ่งเป็นเมืองสำคัญยุคเดียวกัน¹

จากหลักฐานที่ค้นพบที่ตำบลคูบัวนี้ ทำให้เชื่อว่าบริเวณนี้เคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์สมัยทวารวดีมาก่อน

1.1.3 พงศีก

พงศีก ปัจจุบันตั้งอยู่ในตำบลพงศีก อยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลองใกล้วัดคงสัก ในเขตอำเภอทามะกา จังหวัดกาญจนบุรี จากหลักฐานที่ค้นพบสันนิษฐานว่า เป็นเมืองสมัยทวารวดี

จังหวัดกาญจนบุรี ได้รายงานไว้ในหนังสือรวมเรื่องเมืองกาญจนบุรีแล้วว่า พงศีกเป็นเมืองโบราณที่ใหญ่โตเมืองหนึ่ง ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างนครปฐม ราชบุรีและกาญจนบุรี ซึ่งมีซากสิ่งก่อสร้างปรักหักพังปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป สันนิษฐานว่า คงมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับเมืองนครปฐม สิ่งที่ขุดพบได้แก่ พระพุทธรูปฝีมือช่างอมาราวดี ตะเกียงโรมัน พระพิมพ์ ลวดลายปูนปั้น กระจกหิน และเครื่องถ้วยชามดินเผา ซึ่งเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย เมืองพงศีกนี้เดิมคงมีลำน้ำไหลผ่านติดต่อกับเมืองอู่ทองและเมืองนครปฐม ลำน้ำเดิมวกไปทางเหนือพันท่าหว่าขึ้นไปประมาณ 500 เมตร ไหลผ่านไปตามแนวทางซึ่งในปัจจุบันเรียกว่าคลองยางและคลองทางศาล ไปออกทะเลที่บ้านปากน้ำ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ต่อมากระแสน้ำเปลี่ยนเส้นทางใหม่ จึงทำให้ลำน้ำตื้นเขินไป และผู้คนพากันอพยพทิ้งให้พงศีกเป็นเมืองร้างในที่สุด²

¹ สำนักงานศึกษาธิการเขต 5 ราชบุรี, ของดีเมืองราชบุรี (เพชรบุรี : เพชรบุรีการพิมพ์, 2519), หน้า 108 - 109.

² จังหวัดกาญจนบุรี, รวมเรื่องเมืองกาญจนบุรี, หน้า 130 - 134.

จากที่กล่าวมาจะพบว่า พงศิกเป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดี ซึ่งสันนิษฐานได้ จากศิลปสมัยทวารวดีที่ชุกพบในบริเวณนี้

1.1.4 ปราสาทเมืองสิงห์

ปราสาทเมืองสิงห์ ตั้งอยู่ที่ตำบลวังสิงห์ บนฝั่งซ้ายของ แม่น้ำแควน้อย ในเขตอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ปราสาทเมืองสิงห์นี้มีอายุประมาณ 800 ปีมาแล้ว

ศรี อมาตยกุล ได้กล่าวถึงเมืองสิงห์ไว้ในหนังสือเมืองทองของไทยว่า เมืองนี้เป็นเมืองสร้างขึ้นตั้งแต่ขอมมีอำนาจในดินแดนแถบนี้ ประมาณพุทธศักราช 1400 - 1700 เดิมคงจะไม่ใช่ว่าเมืองที่ใหญ่โตนัก เพราะปรากฏว่าโบราณสถานที่สร้างไว้เป็นขนาดเล็ก¹

สุรศักดิ์ ศรีสาอังก์ และ สारวณ ฃ นครพนม ได้กล่าวถึงปราสาทเมืองสิงห์ไว้ในหนังสือปราสาทเมืองสิงห์ สรุปได้ว่า ปราสาทเมืองสิงห์เป็นศาสนสถานในสมัยศิลปทวารวดีที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่งในภาคตะวันตกของประเทศไทย บริเวณตัวเมืองสิงห์ล้อมด้วยกำแพงศิลาแลงขนาดใหญ่ คูน้ำและคันดินอีกหลายชั้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตัวเมืองได้เป็นอย่างดี และมีนักโบราณคดีบางท่านให้ข้อสันนิษฐานว่า เมืองสิงห์นี้คงจะเป็นเมืองศรีชัยสิงห์ปุระ ที่ปรากฏอยู่ในจารึกปราสาทพระขรรค์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 และจากการขุดแต่งของกองโบราณคดีระหว่างปีพุทธศักราช 2517 - 2519 ได้พบประติมากรรมที่สลักด้วยหินทรายและปูนเป็นจำนวนมาก อันอาจกำหนดอายุได้ว่าอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 18²

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าปราสาทเมืองสิงห์เป็นศาสนสถานในสมัยศิลปทวารวดี ซึ่งมีอายุประมาณ 800 ปี

¹ ศรี อมาตยกุล, เมืองทองของไทย (พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2513), หน้า 282.

² สุรศักดิ์ ศรีสาอังก์และสมชาย ฃ นครพนม, ปราสาทเมืองสิงห์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2520), หน้า 41.

1.1.5 อนุสรณ์คอนเจคีย์

อนุสรณ์คอนเจคีย์ เป็นเจคีย์ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชโปรดให้สร้างขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ไ้ทรงทำยุทธหัตถีชนะพระมหาอุปราช ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี อนุสรณ์คอนเจคีย์นี้ตั้งอยู่ในเขตอำเภอคอนเจคีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ศรี อมาตยกุล ไ้กล่าวถึงอนุสรณ์คอนเจคีย์ไว้ในหนังสือจังหวัดสุพรรณบุรี และเจคีย์ยุทธหัตถี สรุปไ้ว่า อนุสรณ์คอนเจคีย์ เป็นเจคีย์ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชโปรดให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ไ้ทรงทำยุทธหัตถีชนะพระมหาอุปราช โดยพันพระมหาอุปราชสิ้นพระชนม์บนคอช้าง ในปีพุทธศักราช 2133 ต่อมาพระยาสุนทรสงคราม (อี วรรณสุต) สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครชัยศรี ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ไ้ค้นพบเจคีย์ดังกล่าวในปีพุทธศักราช 2456 เมื่อแรกพบเป็นเจคีย์มีรูปสันฐานเป็นสี่เหลี่ยม ฐานกว้างไ้คานละ 10 วา วัคชนาคสูงทั้งที่ขำรูปปรักหักพังแล้วคงเหลือ 6 วา เป็นเจคีย์อยู่กลางป่า มีต้นไม้ปกคลุมอยู่ ในปีพุทธศักราช 2494 เจคีย์ไ้พังลงมาเหลือเพียง 3 วา ดังนั้นกระทรวงกลาโหมจึงไ้ขออนุมัติคณะรัฐมนตรีไ้ดำเนินการบูรณะและสร้างอนุสรณ์คอนเจคีย์ขึ้น โดยไ้ใช้เวลาในการก่อสร้างอยู่ 7 ปี จึงไ้สร้างสมบูรณ์ ซึ่งสร้างเจคีย์ใหม่รวมองค์เก่า ทางราชการทหารไ้กรมบังคับมณฑลอันเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบันเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชพิธี เมื่อวันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2502¹

เฉลิม สุขเกษม ไ้กล่าวถึงอนุสรณ์คอนเจคีย์ สรุปไ้ว่า ต่อมาไ้มีข่าวว่าอนุสรณ์คอนเจคีย์ที่อำเภอคอนเจคีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่ไ้ใช่สถานที่ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงกระทำยุทธหัตถีชนะพระมหาอุปราช ส่วนเจคีย์ยุทธหัตถีที่แท้จริงอยู่ที่ตำบลพังครุ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี แต่กรมศิลปากรไ้แถลงว่า คอนเจคีย์ที่อำเภอพนมทวน จังหวัด

¹ ศรี อมาตยกุล, จังหวัดสุพรรณบุรีและเจคีย์ยุทธหัตถี (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต, 2517), หน้า 29 - 67.

จังหวัดกาญจนบุรี ไม่ใช่อนุสรณ์คอนเจคต์ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชโปรดให้สร้างขึ้น และแถลงว่า อนุสรณ์คอนเจคต์ที่อำเภอคอนเจคต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ถูกต้องแล้ว¹

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าดินแดนบริเวณภาคตะวันตกนี้ ในยุคประวัติศาสตร์เคยเป็นเมืองหน้าด่านที่ไทยกับพม่าได้ทำสงครามกัน จนมีหลักฐานปรากฏให้เห็นคือ อนุสรณ์คอนเจคต์

1.1.6 สะพานข้ามแม่น้ำแคว

สะพานข้ามแม่น้ำแคว ตั้งอยู่ที่ตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นสะพานทำด้วยเหล็กกล้า มีทั้งหมด 12 ช่วง ข้ามแม่น้ำแควใหญ่เพื่อให้รถไฟแล่นผ่าน เป็นสะพานที่ญี่ปุ่นได้สร้างขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

วิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้กล่าวถึงสะพานข้ามแม่น้ำแคว ใช้ในหนังสือศิลปวัฒนธรรม บ้านกาญจนบุรี สุพรรณบุรี สรุปได้ว่า ทางรถไฟที่แล่นผ่านสะพานนี้ เรียกว่าทางรถไฟสายมรณะ เพราะทหารที่ถูกเกณฑ์มาสร้างทางรถไฟสายนี้ ต้องเสียชีวิตลงเป็นจำนวนเกือบเท่ากับหมอนที่หนุนทางรถไฟสายนี้ สะพานนี้สร้างขึ้นเป็นทางเชื่อมติดต่อกับประเทศไทยกับพม่า สำหรับขนส่งภาระต่าง ๆ ที่ใช้ในสงคราม แทนการขนส่งทางทะเลซึ่งถูกกองทัพฝ่ายสัมพันธมิตรโจมตีทั้งทางน้ำและทางอากาศจนไม่สามารถใช้เส้นทางสายนี้ได้ ทางรถไฟสายนี้เริ่มสร้างในเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2485 และสร้างเสร็จในเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2486 โดยญี่ปุ่นได้เกณฑ์เชลยศึกชาวอังกฤษ ฮอลันดา ออสเตรเลีย และอเมริกัน จากแหลมมลายู จำนวนประมาณ 61,700 คน และกรมการจากฮ่องกง มลายู และอินโดนีเซียอีกจำนวนหนึ่ง ร่วมกันสร้างทางรถไฟเพื่อให้เสร็จตามกำหนด เนื่องด้วยการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแควเป็นงานเร่งด่วน จึงดำเนินการแข่งกับสงคราม และทางรถไฟที่สร้างต้องผ่านไปตามคดงคับอันทุรกันดารซึ่งเต็มไปด้วยไข้มาเลเรีย ประกอบกับการขาดอาหารและการปกครองอันทารุณของทหารญี่ปุ่น ทำให้เชลยศึกที่มาร่วมสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแควและทางรถไฟสายมรณะนี้เสียชีวิต

¹ เฉลิม สุขเกษม, "อนุสรณ์คอนเจคต์," วัฒนธรรมไทย 12 (มกราคม 2516) : 30 - 37.

เกือบหมด ญี่ปุ่นได้สร้างสะพานและทางรถไฟนี้จนเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่ได้ใช้เพราะ
ญี่ปุ่นต้องยอมจำนนต่อสงคราม เมื่อ 11 สิงหาคม พุทธศักราช 2488 เสียก่อน เมื่อสงคราม
สิ้นสุดลง การรถไฟแห่งประเทศไทยได้ซื้อเส้นทางรถไฟสายนี้จากฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นเงิน
50 ล้านบาท และญี่ปุ่นได้ซ่อมสะพานช่วงที่ถูกระเบิดขึ้นใหม่ เพื่อเป็นการไถ่หนี้สงคราม¹

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ดินแดนในภูมิภาคตะวันตก
นี้ยังเป็นสมรภูมิสงคราม ซึ่งมีสิ่งปรากฏให้เห็นเป็นอนุสรณ์ที่คงไปทั่วโลกคือ สะพานข้ามแม่น้ำแคว

1.2 ค่านประเพณี

ประเพณีคือความประพฤติที่สืบต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ใน
สังคม และมีการปฏิบัติสืบกันต่อ ๆ มา เช่น การอุปสมบท การแต่งงาน เป็นต้น

สุมาลย์ เรื่อง เศร โคลกล่าวถึงประเพณีวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี ใน
หนังสือเพลงพื้นเมืองจากพนมทวน สรุปได้ว่า

ในจังหวัดกาญจนบุรี ประเพณีวัฒนธรรมคล้ายกับท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น ชาวบ้านใน
เขตอำเภอพนมทวน ประเพณีส่วนใหญ่จึงคล้ายกับท้องถิ่นชนบทอื่น ๆ ประเพณีการแต่งงาน
ยังมีการแห่ขันหมาก ผู้ชายนิยมบวชก่อนแต่งงาน²

ภาคตะวันตก ประเพณีส่วนใหญ่คล้ายกับภาคกลางทั่ว ๆ ไป แต่อาจมีแปลกออกไป
บ้างในหมู่ชนกลุ่มน้อย ผู้วิจัยได้เลือกประเพณีบางประการมาศึกษาและวิเคราะห์ดังนี้
คือ ประเพณีการอุปสมบท ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการลอยกระทง
ประเพณีการทิ้งกระจาด ประเพณีการรับขวัญข้าว ประเพณีรอยพระธาตุนคร ประเพณีใส่บาตร
ดาวกิ้งก่า และประเพณีขว้างข้าวเม่า

¹ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านกาญจนบุรี - สุพรรณบุรี,

หน้า 32 - 33.

² สุมาลย์ เรื่อง เศร, เพลงพื้นเมืองจากพนมทวน, หน้า 15.

1.2.1 ประเพณีการอุปสมบท

ชาวไทยที่นับถือพุทธศาสนาทุกคน เมื่อมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ต้องอุปสมบท เพื่อทดแทนพระคุณบิดามารดา และให้เป็นคนที่สมบูรณ์ก่อนแต่งงาน

อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้กล่าวถึงการอุปสมบท สรุปได้ดังนี้

การอุปสมบทเป็นสิ่งช่วยอบรมสั่งสอนให้ผู้อุปสมบทเป็นคนดี และทดแทนพระคุณบิดามารดาที่ให้กำเนิด ก่อนที่จะแต่งงาน การอุปสมบท มักจะเริ่มอุปสมบทในระหว่างเดือน 4-8 ก่อนเข้าพรรษา งานอุปสมบทจะจัด 2 วัน คือ ทำขวัญนาค 1 วัน นำนาคไปอุปสมบทที่วัดอีก 1 วัน งานการอุปสมบทจะจัดขึ้นตามฐานะของแต่ละคน ถ้ายานที่มีฐานะดีก็จะมีมหรสพเล่น เช่น ลิเก ภาพยนตร์ เป็นต้น การแห่ นาคไปอุปสมบทยังวัดก็จะมีเครื่องสาย แตรวง ร่มชบวนแห่ควย บิดาจะอุ้มบาตรและศาลบิทร มารดาจะอุ้มฉาไทร ญาติพี่น้องจะถือเครื่องอัญบริขารเข้าชบวนแห่ไปพร้อมกัน เมื่อไปถึงวัดก็จะแห่เวียนชวารอบพระอุโบสถ 3 รอบ แลวนำนาคเข้าพระอุโบสถให้อุปัชฌายะทำการอุปสมบท ต่อมาก็จะมีการฉลองพระอุปสมบทใหม่ โดยมีการทำบุญเลี้ยงพระอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะกำหนดวันฉลองไว้ตามความสะดวกของเจ้าภาพ¹

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ประเพณีการอุปสมบทของภาคตะวันตก ก็คล้ายกับภาคกลางโดยทั่วไป คือ ผู้ชายที่นับถือศาสนาพุทธ เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ต้องเข้าอุปสมบททุกคนก่อนที่จะแต่งงาน และยังมีความเชื่ออีกว่า การอุปสมบทเป็นการอบรมสั่งสอนผู้อุปสมบทให้เป็นคนดี ทดแทนพระคุณบิดามารดา การอุปสมบทจะประกอบไปด้วย การทำขวัญนาค การแห่ นาค การนำนาคเข้าอุปสมบทและการฉลองพระอุปสมบทใหม่

1.2.2 ประเพณีการแต่งงาน

ประเพณีการแต่งงาน ถือว่าเป็นงานมงคลอย่างหนึ่งที่ทุกภาคได้กระทำคล้าย ๆ กัน แต่อาจมีแตกต่างกันบ้างในหมู่ของชนกลุ่มน้อย ประเพณีแต่งงานในภาคตะวันตกนี้ก็คล้ายกับภาคกลางทั่ว ๆ ไปดังนี้

¹ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "วรรณกรรมท้องถิ่นของอำเภอคอนเจดีย์สุพรรณบุรี," (เอกสารการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, 2524), หน้า 75 - 76. (อัครสำเนา)

อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้กล่าวถึงประเพณีการแต่งงาน ไว้ในวรรณกรรมท้องถิ่น อำเภอเมือง และศรีประจันต์ สุพรรณบุรี ว่า เมื่อหญิงและชาย รักกันแล้ว ฝ่ายชายจะส่งผู้ใหญ่ไปสู้ออ ถ้าฝ่ายหญิงตกลงก็จะขอวันเดือนปีของผู้ชายไปตรวจดู คู่กับวันเดือนปีของผู้ชายสาวคน ถ้าอยู่ด้วยกันได้ก็จะกำหนดวันหมั้นต่อไป เมื่อถึงกำหนด วันที่ฤกษ์ดี ผู้ใหญ่ฝ่ายชายก็จะนำขันหมากไปหมั้นหญิง ขันหมากนั้นมีดังนี้ ขันใส่ลูกหมาก 1 ใบ ใส่พลูหนึ่งใบ และทองคำรูปพรรณต่าง ๆ ถ้าหมั้นไว้แล้วฝ่ายชายไม่ไปแต่งจะขอขันหมากคืน ไม่ได้ หญิงนั้นก็หม้ายขันหมาก ถ้าฝ่ายหญิงประพฤติไม่ดี ฝ่ายชายขอของหมั้นคืนได้ พอ ถึงวันแต่งงานก็จะเริ่มงานก่อนวันแต่งงานหนึ่งวัน เพื่อเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ และ อาหาร เวลาเย็นจะมีการเลี้ยงอาหารแก่ผู้ร่วมงานทั้งสองฝ่าย เพื่อนเจ้าสาวก็จะนำ ของขวัญมาให้ รุ่งเช้าก็จะมีการทำบุญเลี้ยงพระ เจ้าบ่าวและเจ้าสาวต้องมานั่งฟังพระ สวดมนต์และใส่บาตรพร้อมกัน เมื่อเสร็จพิธีพระแล้ว ฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะแห่ขันหมากเข้ามา ตามฤกษ์ที่กำหนด ฝ่ายเจ้าสาวก็จะกินประตูไม่ให้เจ้าบ่าวขึ้นบ้านถึง 3 ประตู คือ ประตู เงิน ประตูทอง และประตูแก้ว ฝ่ายเจ้าบ่าวจะต้องให้เงินค่าธรรมเนียมทุกประตู พอขึ้น บ้านแล้วก็จะนับเงินสินสอดต่อไป ต่อมาก็จะทำพิธีรดน้ำสังข์ เจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะนั่งคู่กัน ในที่เตรียมไว้ ผู้อาวโสดจะสวมมงคลแปดบนศีรษะให้ทั้งคู่ พระสงฆ์สวดให้พร บรรพชาญาติ มิตรที่เชิญมาก็จะรดน้ำสังข์กันจนหมดทุกคน เมื่อรดน้ำสังข์เรียบร้อยแล้ว เจ้าบ่าวเจ้าสาว ก็จะไหว้ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ผู้ใหญ่ก็จะรับไหว้ด้วยเงินพร้อมทั้งให้ศีลให้พร พอถึงเวลาค่ำก็ จะส่งตัวเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเข้าหอ จะเชิญสามีภรรยาตัวอย่างซึ่งอยู่ด้วยกันอย่างราบรื่น และมีฐานะดี มาลงนอนบนเตียงนอนของคู่บ่าวสาวก่อน นอกจากนี้ก็ต้องมีพักเขี้ยวหนึ่งผล หม้อใหม่ใส่น้ำหนึ่งใบ พานถั้วกา การนอนให้ภรรยาอนชายสามีนอนขวา บิดามารดาทั้งสอง ฝ่ายจะส่งสอนบุตรชายและบุตรสาวของตนไปในทางที่ดี¹

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ประเพณีการแต่งงานของภาคตะวันตกคล้ายกับการแต่งงาน ของชาวชนบททั่ว ๆ ไปในภาคกลาง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้คือ สู้ออ หมั้น แต่งงาน รดน้ำสังข์ รับไหว้ และส่งตัวเข้าหอ

¹ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "วรรณกรรมท้องถิ่นของอำเภอคอนเเจคีย์สุพรรณบุรี," หน้า 90 - 92.

1.2.3 ประเพณีสงกรานต์

ประเพณีสงกรานต์ เป็นประเพณีอย่างหนึ่งของคนไทยที่กระทำกัน คล้าย ๆ กัน ในทุกภาคของประเทศไทย แต่อาจมีแตกต่างกันไปบ้างในหมู่ชนกลุ่มน้อย ภาคตะวันออกเฉียงใต้มีประเพณีสงกรานต์ที่คล้ายกับภาคอื่น ๆ อยู่บ้างดังนี้

รัฐติมา ช่างไม้ ไก่กล่าวถึงประเพณีสงกรานต์ของชาวจังหวัดราชบุรี สรุปได้ดังนี้ ประเพณีสงกรานต์ในจังหวัดราชบุรีได้ปฏิบัติสืบ ๆ ต่อกันมา และได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง ในวันสงกรานต์นี้ประชาชนจะหยุดงานประกอบอาชีพ ถือว่าเป็นการพักผ่อนและมารื่นเริงกัน ประชาชนจะเริ่มไปทำบุญที่วัดในวันที่ 13 - 15 เมษายน เข้าแถวทักทายครอบครัวอย่างมีระเบียบ หลังจากนั้นก็จะมีการเล่นต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น ลูกชวง มอญซ่อนผ้า เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เป็นต้น ในวันที่ 15 เมษายน หลังจากทำบุญแล้วก็จะฟังเทศน์บั้งสูกุลแล้วส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ สรรพสัตว์ทั้งหลาย แล้วสรงน้ำพระ กอพระเจดีย์ทราย รคน้ำรับศีลรับพรจากผู้ใหญ่ หนุ่มสาวจะเล่นสาคน้ำกันอย่างสนุกสนาน¹

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าประเพณีสงกรานต์ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาคตะวันตก คล้ายกับประเพณีสงกรานต์ของชาวชนบทในภาคกลางทั่วไป คือ จะมีการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ บั้งสูกุล สรงน้ำพระ และสาคน้ำกันอย่างสนุกสนาน

1.2.4 ประเพณีการลอยกระทง

ประเพณีการลอยกระทงเป็นการบูชาขอพระพุทธรูปบาทพินนาคทรายแม่น้ำนันทาและการบูชาเทพเจ้าตามลำดับ

คณะกรรมการวิทยากร กระทรวงศึกษาธิการ ไก่กล่าวถึงประเพณีการลอยกระทงไว้ในหนังสือเที่ยวเมืองไทยตอนที่ 1 สรุปได้ดังนี้ ภาคตะวันตกนี้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย ในฤดูน้ำหลากจึงมีมากในวันเพ็ญกลางเดือน 12 ซึ่งมีน้ำเต็มฝั่งคลองและพระจันทร์เต็มดวง จึงมีประเพณีการลอยกระทงขึ้น ประเพณีลอยกระทงในภาค

¹รัฐติมา ช่างไม้ "การทดลองถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่วัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี," หน้า 107 - 108.

ตะวันตกนี้ โดยทั่วไปคล้ายกับจังหวัดอื่น ๆ ทั่วไปในภาคกลาง

สุภัทรา สุภาพ ไถ่กล่าวถึงประเพณีการลอยกระทงไว้ในหนังสือสังคมและวัฒนธรรมไทย สรุปได้ดังนี้ ประเพณีการลอยกระทงมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งเป็นพระราชพิธีอันหนึ่งเรียกว่าพระราชพิธีจองเปรียงชุกโกมลลอย เคิมเป็นพิธีของพราหมณ์ ต่อมาได้ถือตามพระพุทธศาสนา กล่าวคือ เป็นการยกโคมเพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุ พระจุฬามณีในชั้นดาวดึงส์ การลอยโคมเพื่อบูชาพระพุทธบาท ซึ่งประดิษฐาน ณ หาดทรายแม่น้ำนัมมา ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นการทำกระทงโดยนางนพมาศ พระสนมพระร่วงได้คิดทำกระทงเป็นรูปดอกบัวและรูปต่าง ๆ ให้ลอยไปตามน้ำ ซึ่งนิยมกันมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีผู้สันนิษฐานอีกว่า เป็นการบูชาเทพเจ้าประจำลำน้ำ ซึ่งจะบันดาลให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ เพราะมนุษย์ได้ใช้น้ำหล่อเลี้ยงชีวิต และมนุษย์มักจะทำสิ่งของเสียลงในแม่น้ำลำคลอง ซึ่งทำให้น้ำสกปรกจึงลอยกระทงไปเพื่อขอขมาโทษแก่แม่คงคา¹

การลอยกระทงเป็นประเพณีอย่างหนึ่งที่กระทำกันทั่วไปในสังคมไทยมาแต่สมัยกรุงสุโขทัย เป็นการบูชาพระสารีริกธาตุ พระพุทธบาท และขอขมาลาโทษแก่แม่คงคา ซึ่งเป็นประเพณีที่คึกคัก ควรส่งเสริมให้คงมีอยู่ต่อไป

1.2.5 ประเพณีการทิ้งกระจาด

ประเพณีการทิ้งกระจาด เป็นประเพณีของชาวจีนในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งจัดขึ้นทุกปี จุดประสงค์เพื่อทำบุญและให้ทาน

สุนันท์ อุดมเวช ไถ่กล่าวถึงประเพณีการทิ้งกระจาดของชาวจีนสุพรรณบุรีไว้ในหนังสือคติชนวิทยา สรุปได้ว่า ประเพณีการทิ้งกระจาดเป็นประเพณีที่จัดขึ้นโดยพ่อค้าประชาชนชาวจีนในจังหวัดสุพรรณบุรี จัดขึ้นในวันเพ็ญกลางเดือน 7 ของทุกปี งานมีกำหนดประมาณ 4 วัน เป็นพิธีทางพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ซึ่งชาวจีนนับถือ ในงานนี้มีพิธีกึ่งเทศกาล เริ่มคนเชิญพระพุทธรูปเจ้าและเทพเจ้าทั้ง 30 ทิศ จากนั้นก็เชิญดวงวิญญานผู้ตายมาสู่โรงพิธี อาบน้ำชำระร่างกายด้วยน้ำพุทธรนต์ แล้วมีการเดินข้ามสะพาน สมมติว่าเป็นสะพานโอบชะงศาร เป็นการทำระหนี่สิ้นของผู้ตายทั้งในชาติก่อนตายและชาติที่ตาย เป็น

¹ สุภัทรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 165 - 169.

การเตือนสติว่าตายแล้วเอาทรัพย์สินของไปไม่ได้ทั้งนั้น ต่อจากนั้นก็มีการเปิดประตูรถเพื่อไปรดส้วน้ำให้บรรเทาความทุกข์ลงไปไต่บ้าง การทิ้งกระดาษแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. ทิ้งกระดาษฟ้า โดยจัดสิ่งของที่ทิ้งไว้ที่สูงแล้วโยนสิ่งของบางอย่างลงมาบ้างก็โยนหมายเลขลงมา ใครได้หมายเลขใครก็ไปรับสิ่งของจากเจ้าหน้าที่
2. ทิ้งกระดาษดิน กระทำหลังจากทิ้งกระดาษฟ้าแล้ว โดยทิ้งของไว้บนดินเป็นการทิ้งให้ญาติทั้งหลาย ส่วนมากมักให้นักโทษมาเก็บไป¹

ประเพณีการทิ้งกระดาษเป็นประเพณีงานบุญของชาวจีนในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นเครื่องเตือนสติให้คนทั้งหลายทราบว่า เมื่อตายไปแล้วเอาทรัพย์สินของไปไม่ได้ทั้งนั้น เมื่อมีชีวิตอยู่ควรทำบุญและให้ทานบ้าง

1.2.6 ประเพณีรับขวัญข้าว

ประเพณีรับขวัญข้าวเป็นประเพณีที่ชาวนาได้ทำกันในตอนที่ข้าวตั้งท้อง เพื่อต้องการให้ข้าวของคนได้ผลดี

คณะกรรมการจังหวัดกาญจนบุรี ได้กล่าวถึงประเพณีรับขวัญข้าวไว้ในหนังสือรวมเรื่องเมืองกาญจน์ สรุปได้ดังนี้

ในภาคตะวันตก ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพการปลูกข้าว ชาวนาเชื่อว่าข้าวที่รับประทานอยู่ทุกวันนี้มีเทวดาชื่อแม่โพสพรักษาอยู่ เมื่อฝนตกชาวนาจะเตรียมแซ่ข้าวตกกกล้าเมื่อข้าวงอกก็แล้วก็นำไปหว่านในที่ที่เตรียมไว้ ขณะหว่านข้าวจะประจงกำข้าวงอกหว่านลากให้ทั่ว พร้อมทั้งตั้งจิตอธิษฐานขอให้แม่โพสพจงโตวันโตคืน ตกกกล้าทิ้งไว้ประมาณข้าวกล้าสูงขึ้น 1 - 2 คืบ จะแยกออกไปปักดำในพื้นที่ที่เตรียมไว้ แล้วดูแลระบายน้ำในนาจนกว่าข้าวจะตั้งท้อง ในปลายฤดูฝนลมหนาวเริ่มโชยมา เข่า ๆ จะมีน้ำค้างจับใบข้าวที่เขียวขมอมอยู่ทั่วท้องทุ่ง ในระยะนี้ชาวนาจะทำพิธีรับขวัญข้าว สิ่งของที่ให้มีธงสีแดง ขาว น้ำเงิน รูปสามเหลี่ยมไม้ไผ่ขนาดเท่าฝ่ามือ ค้ำของธงเป็นไม้รวกขนาดเท่านิ้วมือ ยาว

¹ สุนันท์ อุกมเวช, "คติชนวิทยา," (เอกสารประกอบการสอนวิชาคติชนวิทยา ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2524), หน้า 160. (อัครสำเนา)

ประมาณ 2 วา นอกจากนี้ยังมีขนมจันอับ กระจยาสารท ผลไม้ใส่กระทงเล็ก ๆ อย่าง
 ละเอียด แล้วนำเครื่องทั้งหมดไปพื้ना โดยเลือกที่กว้างบนหัวคันทา จักปักธงทิวและ
 วางเครื่องสังเวद्य จากนั้นจึงตั้งอธิษฐานกล่าวรับขวัญว่า "ขวัญเอ๋ย ขวัญเอ๋ย ขอให้
 พระแม่โพสพออกรวงคกตกผลเร็ว ขออย่าให้แห้งแห้งตาย ขอให้ปราศจากโรคระบาด
 ขวัญเอ๋ย ขวัญเอ๋ย ขวัญมา" เป็นเสร็จพิธี การรับขวัญชาวนิยมทำกันในเวลาเช้าจนกระทั่งถึงเวลาเพล¹

การทำพิธีรับขวัญชาวนั้น เป็นการจัดขึ้นเพื่อเพิ่มความมั่นใจให้แก่ตนเอง ว่า
 ผลผลิตข้าวในนาของตนจะได้ผลดี

1.2.7 ประเพณีร้อยพรรษา

ประเพณีร้อยพรรษา เป็นประเพณีการเรียไร้เข้าของ เงิน -
 ทองทำบุญให้น้ำในคอนออกพรรษาของชาวอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

คณะกรรมการจังหวัดกาญจนบุรี ได้กล่าวถึงประเพณีร้อยพรรษาไว้ในหนังสือรวม
 เรื่องเมืองกาญจน์ สรุปได้ดังนี้

ประเพณีนี้มีอยู่ในอำเภอพนมทวน เป็นประเพณีเรียไร้เข้าของเงินทองทำบุญให้
 วัดคอนออกพรรษาใหม่ ๆ ประมาณขึ้น 13 ค่ำ จนถึงแรม 2 ค่ำ เดือน 11 คณะผู้ออกเรียไร้
 ทำบุญร้อยพรรษานี้ เดิมใช้ผู้ชาย แต่ปัจจุบันนี้มีผู้หญิงร่วมด้วย แต่งตัวกางเกงขายาว เสื้อ
 แขนยาว ใส่หมวกหลุมหน้า คณะหนึ่งไม่น้อยกว่า 3 คน โดยมากออกเรียไร้ตอนกลางคืน
 เพราะคนอยู่บ้าน มีโอกาสได้ร่วมทำบุญกันทุกบ้าน มีข้าวสาร หัวหอม หัวกระเทียม เงิน -
 ทอง เป็นต้น การทำบุญมากน้อยเท่าไรก็ได้ คณะเรียไร้ร้อยพรรษาจะมีเพลงร้องกันเพื่อ
 เป็นการบอกกล่าว ว่า คณะเรียไร้ออกพรรษากำลังออกเรียไร้แล้ว ถ้าไปกันเงียบ ๆ อาจ
 ไม่ปลอดภัย เพราะเป็นเวลากลางคืน คณะเรียไร้จะเดินทางไปขอทุกบ้าน ขณะเดินจะ
 ร้องเพลงขึ้น เนื้อร้องประเภทหมกนมกนมไม้ ชมบ้าน เมื่อขึ้นบทใหม่มักจะนำด้วยเนื้อร้อง
 ว่า ยกเท้าก้าวเดิน เมื่อถึงหน้าบ้านก็จะร้องเพลงขึ้นไปเรื่อย ๆ จนกว่าเจ้าของบ้านจะ

¹ จังหวัดกาญจนบุรี, รวมเรื่องเมืองกาญจน์, หน้า 217 - 218.

เปิดประตูรั้วออกมาวิ่ง แล้วเคลื่อนเข้ามานั่งอยู่ด้านหน้าบ้านใกล้บันได ขณะนั่งอยู่จะใช้
เพลงนั่งร้องชมดอกไม้หน้าบ้านก็ได้ เมื่อได้สิ่งของเงินทองแล้ว จะใช้เพลงนั่งร้องให้พร
แก่เจ้าของบ้าน ต่อจากนั้นก็ลากลับไปสู่เรือนอื่นต่อไป
ตัวอย่างเพลงมีดังนี้

เพลงยืน

(คอ 1 ร้อง) ประตูนี้อีกใหญ่กว้าง มีบานประตูหุ้มข้าง กระจ่างมาปิดเอ๋ยไว้ (ลูกคู่รับ
ตั้งแต่คำ "มีบานประตู...เอ๋ยไว้" โธ่โธ่แม่เบ็ญเกิด แยกก่อน ใหญ่แม่ชกฉิมปลูดอย
กลอน (คอ 2 ร้อง) ลูกจะขอพระกรชินกรวยไหว (คอ 2 ร้อง) ชวนอยจะเขา
ไปพบ(วรรณคดีลูกคู่รับ) แม่หลังคาเรือนทองเอ๋ย เรือนของแม่ทองใหญ่เอ๋ย

จากที่กล่าวมาจะเห็นเป็นประเพณีเรียไร เข้าของเงินทองทำบุญให้วัดตอนออก
พรรษาใหม่ ๆ ซึ่งใช้การร้องเพลงเป็นสื่อประกอบในการเรียไร

1.2.8 ประเพณีใส่บาตรดาวคิงส์

ประเพณีใส่บาตรดาวคิงส์หรือใส่บาตรเทโว เป็นประเพณี
การทำบุญของชาวพุทธโดยทั่วไป คือ จะใส่บาตรในวันออกพรรษา

สุนันท์ อุกมเวช ได้กล่าวถึงประเพณีใส่บาตรดาวคิงส์ไว้ในหนังสือคศิชนวิทยา
สรุปได้ดังนี้

ประเพณีใส่บาตรดาวคิงส์นี้เรียกกันทั่วไปว่า ใส่บาตรเทโว เป็นประเพณีการ
ทำบุญของชาวพุทธโดยทั่ว ๆ ไป แต่ที่นครปฐมเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2465² และปฏิบัติกันมา
จนกลายเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ที่ทำบุญกันในวันออกพรรษาซึ่งตรงกับวัน
แรม 1 ค่ำ เดือน 11 พระสงฆ์และสามเณรตามวัดต่าง ๆ ที่อยู่ไม่ไกลจากองค์พระปฐม
เจดีย์จะมารับบิณฑบาตร เมื่อพระสงฆ์และสามเณรมาชุมนุมกันบนลานพระปฐมเจดีย์ตอน

¹ จังหวัดกาญจนบุรี, รวมเรื่องเมืองกาญจน์, หน้า 217 - 218.

² สุนันท์ อุกมเวช, คศิชนวิทยา, หน้า 159.

รุ่งอรุณแล้ว เมื่อได้เวลาอันสมควรพระสงฆ์และสามเณรที่เดินลงบันไดนาคหน้าวิหาร
พระร่วงโรจนฤทธิ์ มารับอาหารบิณฑบาตรจากพุทธศาสนิกชนที่มาชุมนุมกันอย่างเนืองแน่น

ประเพณีสมมติว่า พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากดาวดึงส์ เมื่อคราวเสด็จขึ้น
ไปโปรดพระพุทธมารดา และพระองค์ได้จำพรรษาอยู่ ณ ดาวดึงส์ครบ 3 เดือน¹

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าประเพณีใส่บาตรดาวดึงส์เป็นประเพณีการทำบุญของ
ชาวพุทธอย่างหนึ่ง ซึ่งสมมติว่าเป็นพระพุทธเจ้าได้เสด็จลงมาจากดาวดึงส์ หลังจากออก
พรรษาแล้ว

1.2.9 ประเพณีขว้างข้าวเม่า

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอาชีพการทำนา จึงได้
มีประเพณีขว้างข้าวเม่าขึ้น ซึ่งแต่เดิมมามีเล่นกันแทบทุกจังหวัดในภูมิภาคนี้ แต่ในปัจจุบัน
ประเพณีนี้มีผู้เล่นน้อยลงไป

เมื่อถึงฤดูข้าวใกล้จะเก็บเกี่ยวได้นั้น เมล็ดข้าวเปลือกจะมีสีเขียวปนเหลือง
เล็กน้อย ชาวนาจะรู้ได้ทันทีว่า ข้าวเม่าได้แก่แล้ว ในการทำข้าวเม่า ถ้าบ้านใดคำ
บ้านใกล้เคียงหรือผู้ที่รู้และอยากสนุกสนานด้วย รับประทานด้วย รู้เข้าก็จะนำมะพร้าวอ่อน
ห่อผ้าขาวมาไปยั้งที่คำข้าวเม่า เมื่อไปแล้วยูปลาจะพยายามไม่ให้ยูปลารู้ว่าใครปลา
ปกปิดไว้ คอยจนกว่าคำข้าวเม่าเสร็จจึงมาคว่ำยูปลาเอาข้าวเม่าแขวนไว้ที่ไหน เพราะ
เป็นประเพณีว่ายูปลาคือผู้ทำข้าวเม่า จะต้องเอามะพร้าวที่ปามากลุกกับข้าวเม่าห่อผ้า
ขาวมาที่ปามาเพื่อให้คนยูปลาเอาไปรับประทาน ยูปลาก็ปกปิดตัว ยูปลาก็อยากรู้ตัวคนปลา
ยูปลาจะต้องแอบเข้าไปเอาห่อผ้าขาวเม่าคลุกมะพร้าวที่แขวนไว้โดยไม่ให้ยูปลารู้ ส่วนยู
ปลาก็จะต้องแอบคว่ำใครจะมาเอาผ้าห่อข้าวเม่าคลุกมะพร้าวไป ถ้าเห็นก็จะเอาน้ำสาด
หรือไล่จับไว้เป็นการเล่นที่สนุกสนานของหนุ่มสาว บางรายถูกสาวแก่แค้น หลังจากอาบน้ำ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, เที่ยวเมืองไทยตอนที่ 1 ภาคกลาง (พระนคร :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2514), หน้า 323 - 324.

² สำนักงานศึกษาธิการเขต 5 ราชบุรี, ของดีเมืองราชบุรี, หน้า 265.

ทาสมันแล้ว แทนที่จะป้อนข้าวเมากับเอาข้าวคลุกกะปิมาป้อน จากนั้นจึงป้อนข้าวเม่า¹

1.3 ค่านศาสนา

ในภาคตะวันตกประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเห็นได้จากมีวัดทางพระพุทธศาสนาประจำอยู่ทุกหมู่บ้าน ดังนั้นศาสนาพุทธจึงเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของประชาชนในภูมิภาคนี้ พิธีกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตายจะมีศาสนาพุทธเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น และยังเชื่ออีกว่าทำดีได้คือทำชั่วได้ชั่ว บุคคลทำกรรมใดไว้ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม จะติดตามตนไปทุกภพทุกชาติ

มาโนช ศักดิ์ชวณิชย์ ได้กล่าวถึงปัญหาการถ่ายทอดจริยธรรมกับอนาคตของชาติสรุปได้ว่า คนไทยยึดหลักคำสอนในเรื่องกฎแห่งกรรม คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว บุคคลทั้งอยู่ในศีลธรรม ละเว้นการทำความชั่ว เกรงกลัวบาป ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อผู้อื่น เป็นต้น²

สนิท สมัครการ ได้กล่าวถึงคนไทยกับศาสนาพุทธ สรุปได้ว่า การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งเป็นหัวใจของแนวปรัชญาพระพุทธศาสนา การทำดีคือการทำทุกอย่างที่ไม่ก่อความทุกข์ทั้งกายและใจมาสู่ตนเองและผู้อื่น ส่วนความชั่วคือ การทำทุกอย่างที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ความดีเปรียบเสมือนบุญ ความชั่วเปรียบเสมือนบาป ผลการกระทำกรรมต่าง ๆ ทั้งดีและชั่วจะติดตามไปทุกหนทุกแห่ง ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า³

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ศาสนาพุทธจะเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งมีความเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความดีความชั่วที่ได้กระทำเอาไว้ จะติดตามตนไปทุกหนทุกแห่งทั้งในชาตินี้และชาติหน้า

¹ จังหวัดกาญจนบุรี, รวมเรื่องเมืองกาญจน์, หน้า 235.

² มาโนช ศักดิ์ชวณิชย์, "ปัญหาการถ่ายทอดจริยธรรมกับอนาคตของชาติ," คุรุปริทัศน์ 5(กันยายน 2523) : 41 - 42.

³ สนิท สมัครการ, "ความขัดแย้งปัญหาและอนาคตของสังคมไทย," สังคมและวัฒนธรรมไทย ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, 2521), หน้า 43 - 44.

1.4 ค่านิยมรยาทในสังคม

ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่านิยมเหมือนกับคนไทยในภาคกลางทั่ว ๆ ไป คือมีการอ่อนน้อม เคารพผู้อาวุโส และผู้ที่เคารพนับถือ เมื่อพบเห็นจะยกมือไหว้ นอกจากนี้ยังยึดถือผู้กระทำความดีความหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย

เจือ สตะเวทิน ได้กล่าวถึงการแสดงความเคารพผู้อาวุโสไว้ในหนังสือคติชาวบ้าน สรุปได้ว่า การเคารพผู้อาวุโสเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของสังคมไทย การเคารพผู้อาวุโสได้ถูกสอนให้ปฏิบัติกันมาแต่สมัยโบราณ ซึ่งเป็นผลดีแก่ตัวเอง จนกลายเป็นวัฒนธรรมไทยในการอบรมเยาวชนให้ปฏิบัติตาม ผู้อาวุโสที่มีอยู่ 3 ประเภท คือ ชาตวุฒิ หมายถึง วุฒิที่เกิดมาแต่เกิด วิทยวุฒิ หมายถึง วุฒิที่มีอายุมากกว่า คุณวุฒิ หมายถึง วุฒิอันก่อคุณประโยชน์แก่สังคมได้มากกว่าคนธรรมดา เป็นต้น¹

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ได้กล่าวถึงการนับถือบุคคลในท้องถิ่นไว้ในหนังสือลักษณะสังคมไทย สรุปได้ว่า อำนาจนำซึ่งเงินทอง เงินซื้อได้กระหังความรักและความซื่อสัตย์ คนใดมีเงินและมีอำนาจแล้วมักได้รับการยกย่องนับถือ ค่านิยมเงินและอำนาจ ถ้าเปรียบเทียบระหว่างชนบทกับเมืองหลวงแล้ว ในเมืองหลวงมีมากกว่าในชนบท ในชนบทยึดถือความดี²

การเคารพผู้อาวุโสเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมานาน จึงทำให้สังคมในภูมิภาคนี้มีความสงบสุขตลอดมา เพราะทุกคนเคารพผู้อาวุโส และยังมีนับถือคนที่ทำความดีมากกว่านับถือผู้อื่น

1.5 ค่านิยมเชื่อ

ความเชื่อได้มีมากับสังคมไทยมานานแล้ว เพราะเกิดจากความกลัว

¹ เจือ สตะเวทิน, คติชาวบ้าน (กรุงเทพมหานคร : สุทธิสารการพิมพ์, 2521), หน้า 33 - 34 .

² ไพฑูรย์ เครือแก้ว, ลักษณะสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียงจงเจริญ, 2515), หน้า 92 - 94.

ในอำนาจลึกลับซึ่งตนไม่ทราบ เมื่อทำไปตามความเชื่อของตนแล้ว ก็คิดว่าจะทำให้ตนมีความสุขความเจริญพ้นจากสิ่งเลวร้ายเหล่านั้น

ณะอบ โปษะกฤษณะ ได้กล่าวถึงความเชื่อที่ว่า ความเชื่อเกิดจากความกลัวและความไม่รู้ เมื่อเกิดมีภัยภัยก็สิ่งเหนือธรรมชาติ ต่อมาเมื่อมนุษย์เจริญขึ้นความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลก็ค่อย ๆ หายไป¹

ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้มีความเชื่อหลายอย่าง เช่น พระเครื่อง ผี เทวดา และฤกษ์ยาม

1.5.1 ความเชื่อเรื่องพระเครื่อง

ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้มีนับถือศาสนาพุทธ จึงมีความเชื่อและศรัทธาว่า พระช่วยได้โดยเฉพาะพระเครื่อง เพราะเป็นวัตถุมงคล ช่วยให้อยู่ยงคงกระพัน แคล้วคลาด มีโชคลาภ ป้องกันเหตุร้ายต่าง ๆ ทำให้มีความสุขความเจริญ² พระเครื่องที่นิยมกันในภาคนี้ ได้แก่ พระผงสุพรรณ พระขุนแผน³ พระท่ากระดานเมืองกาญจนบุรี⁴ พระท่ากระดานน้อย กระจุกศาลเจ้า พระกระจุกบางศรีเพชร พระสมเด็จจิวกลางกลองข่อย ราชบุรี⁵ พระเครื่องวัดค้างคาว เพชรบุรี⁶ เป็นต้น

¹ ณะอบ โปษะกฤษณะ, "ความเชื่อของชาวบ้านเป็นการมโนอาจจริงหรือ," ครูไทย 2(1 - 15 มกราคม 2526) : 53.

² สุนันท์ อุกมเวช, คติชนวิทยา, หน้า 115.

³ สมบูรณ์ คนฉลาด, พระเครื่องและของขลัง (ธนบุรี : ประเสริญการพิมพ์, 2513), หน้า 165 - 174.

⁴ เทพชู หับทอง, ชุมนุมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า 163 - 164.

⁵ สำนักงานศึกษาธิการเขต 5 ราชบุรี, ของดีเมืองราชบุรี, หน้า 113 - 119.

⁶ แผนกศึกษาธิการเพชรบุรี, ของดีเมืองเพชรบุรี (เพชรบุรี : แผนกศึกษาธิการเพชรบุรี, 2505), หน้า 179 - 180.

1.5.2 ความเชื่อเรื่องผีเทวดา

คนโบราณเชื่อว่าผีมีหลายชนิด มีทั้งให้คุณและให้โทษ ผู้ที่ให้โทษก็จะเช่นโทษขอไม้ให้ทำอันตราย เช่น แม่โพสพ เชื่อว่าเป็นผีที่คุ้มครองให้ทำไร่นาน่าให้ได้ดี มีรูปร่างเป็นหญิงสวยงาม ผมหงอก ห่มผ้าจีบสไบเฉียง¹ คือที่มีประเพณีรับขวัญข้าวเมื่อข้าวใกล้ออกรวง ซึ่งตั้งจิตอธิษฐานกล่าวรับขวัญว่า "ขวัญเอ๋ย ขวัญเอ๋ย ขอให้พระแม่โพสพออกรวงคกตกผลเร็ว ขออย่าให้แห้งเหี่ยวตาย ขอให้ปราศจากโรคระบาด ขวัญเอ๋ย ขวัญเอ๋ย ขวัญมา"² และผีโสมม เป็นผีที่มีรูปร่างเป็นดวงไฟ ปรากฏตามน้ำสกปรก ขอบหลอกสองทางให้คนหลงทาง ไฟนั้นเกิดจากหัวของมัน ไม่เป็นอันตรายแก่คน³ ค้างในนิทานเรื่องผีโสมม⁴ เป็นต้น

1.5.3 ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม

มนุษย์แต่โบราณมา เชื่อถือในฤกษ์ยาม วันดี วันร้าย ในวันที่ประกอบพิธีมงคล หรือเดินทางไปทำธุระยังที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เช่น พิธีแต่งงาน⁵ ปลูกบ้าน ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ต้องกำหนดวันที่มีฤกษ์ดี หรือวันเสาร์ห้า คือวันเสาร์ที่ตรงกับขึ้นหรือแรม 5 ค่ำ เดือน 5 ถือว่าเป็นวันแรงที่จะใช้ในการประกอบพิธีศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีปลุกเสกพระ⁶

¹ สุนันท์ อุดมเวช, คติชนวิทยา, หน้า 116 - 117.

² จังหวัดกาญจนบุรี, รวมเรื่องเมืองกาญจน์, หน้า 218.

³ สุนันท์ อุดมเวช, คติชนวิทยา, หน้า 118.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35 - 36.

⁵ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "วรรณกรรมท้องถิ่นของอำเภอคอนเเจกียสุพรรณบุรี," หน้า 75 - 76.

⁶ สุนันท์ อุดมเวช, คติชาวบ้าน, หน้า 128.

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่า ความเชื่อมีอิทธิพลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนมาก ซึ่งปฏิบัติกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมของสังคมไปแล้ว

2. สาขาศิลปะ ซึ่งประกอบด้วย ภาษา นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ปรัชญา คำทาย วรรณกรรม และวรรณคดี

2.1 คำนภาษา

ภาษาของภาคตะวันออกเฉียงคือภาษาไทย เพียงแต่มีสำเนียงเพี้ยนออกไปจากภาษาไทยภาคกลางกรุงเทพมหานครบ้าง เช่น ที่เพชรบุรี

สมบุญ แก่นตะเคียน ได้กล่าวถึงภาษาของเมืองเพชรไว้ในหนังสือสมุดเพชรบุรี 2525 พอสรุปได้ดังนี้

ภาษาของเมืองเพชรมีสำเนียงแปร่ง เช่น คำเรียก พักทอง พักเขียว ว่า น้ำเต้า ชีพรา เป็นต้น แต่คำบางคำนิยมใช้กันในท้องถิ่นเพชรบุรีโดยเฉพาะ เช่น

ทื่อ คำสั่งให้วัวชิคซ้ายหรือตรง

ทาค คำสั่งให้วัวชิคขวา

พริกนก คำเรียกพริกชี้หนู

ถั่วคุด คำเรียกถั่วลิสง เป็นต้น

ในการบอกปฏิเสธนั้น มีลักษณะแปลกกว่าภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ คือใช้คำไม่ตามหลังคำกริยา เช่น

ไม่กิน ว่า กินไม่

ไม่ไป ว่า ไปไม่

เวลาพูดส่งระดับเสียงคำกริยาขึ้นสูงและลดเสียงไม่ลงคำท้ายไปในลำคอ คนที่มาเมืองเพชรครั้งแรก ๆ หากต่อราคาสินค้าได้ยื่นคนขายบอกได้ไม่ (เสียงไม่เบาจนแทบไม่ได้ยิน) จึงมักเข้าใจผิดคิดว่าคนขายตกลง¹

¹ สมบุญ แก่นตะเคียน, สมุดเพชรบุรี 2525 (กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2525), หน้า 319.

สรุปได้ว่า ภาษาของภาคตะวันตกคือภาษาไทย เพียงแต่มีบางท้องถิ่นที่มีสำเนียง
เพี้ยนออกไปบ้างเท่านั้น

2.2 คำนนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้าน เป็นเรื่องของชาวบ้านที่มีเล่าสู่กันฟังทุกหนทุกแห่ง เพื่อ
ผ่อนคลายอารมณ์ นิทานบางเรื่องให้ข้อคิด คติธรรม ในการดำเนินชีวิต บางเรื่องได้
สะท้อนให้เห็นถึงประเพณี วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม

กุหลาบ มัลลิกะมาส ได้กล่าวถึงนิทานพื้นบ้านไว้ในหนังสือคติชาวบ้านพอสรุป
ได้ดังนี้

การเล่านิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเก่ามีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เป็นที่นิยม
กันแพร่หลายในทุกหนทุกแห่งในชุมชนทุกชั้น จุดประสงค์ก็เพื่อเป็นเครื่องบันเทิงใจในยาม
ว่าง และเหตุผลทางศาสนา ประโยชน์ที่ได้คือ ให้ความเพลิดเพลิน ความรู้ และคติ
สอนใจ¹

บริเวณภาคตะวันตกนี้ได้เคยเป็นที่อาศัยของมนุษย์สืบเนื่องกันมาช้านาน ตั้งแต่
สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จึงเป็นถิ่นที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรทุกชนิด ดังนั้นบริเวณนี้จึง
เป็นแหล่งกำเนิดนิทานพื้นบ้านเป็นจำนวนมาก แต่ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอนำมาแสดงไว้ให้อ่านพอ
เป็นตัวอย่าง เช่น เรื่องชาวเมืองเพชรกับชาวสุพรรณ เรื่องสมเด็จเจ้าแดงโม เรื่อง
พญางงพญาพาน เรื่องคอนหอคอย และเรื่อง ฌิโชมก

2.2.1 เรื่องชาวเมืองเพชรกับชาวสุพรรณ

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานที่เล่าสู่กันฟังเป็นประจำของจังหวัด
สุพรรณบุรี ที่กล่าวถึงหนุ่มชาวสุพรรณที่ไ้สติปัญญาไหวพริบเอาตัวรอดได้เมื่อถึงคราวอัปจน
เจ้า สตะเวทิน ได้กล่าวไว้ในหนังสือคติชาวบ้าน พอสรุปได้ดังนี้

¹ กุหลาบ มัลลิกะมาส, คติชาวบ้าน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น,
2516), หน้า 99 - 100.

ครั้งหนึ่งมีชาวสุพรรณคนหนึ่งไปชُرที่เมืองเพชร วันหนึ่งชาวสุพรรณคนนี้นั่งคุยอยู่กับหนุ่มเมืองเพชร ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายคน ชาวเมืองเพชรใคร ๆ ก็รู้ว่าใจเด็ด ไม่ยอมให้ใครดูหมิ่นได้ ขณะที่นั่งคุยกันอยู่นั้น ชาวสุพรรณเฉลยตัว คุยว่าที่เมืองสุพรรณมีต้นตาลมากกว่าเมืองเพชร ชาวเมืองเพชรก็พากันโกรธ เพราะเขาเชื่อว่าต้นตาลที่เมืองเพชรมีมากกว่า เลยเกิดทำพนันกันขึ้น ในขณะที่เถียงกันอยู่นั้น ชาวเมืองเพชรทุกคนแสดงอาการไม่พอใจ บางคนชักมีคอกออกจากฝัก บางคนหยิบไม้มาถือ ทุกคนมีสีหน้าโกรธเคืองมาก เขาถือว่าชาวสุพรรณอวดคี่มาถูถูกเขา มาคนเดียวยังไม่รู้จักเจียมตัว ในขณะที่ชาวสุพรรณรู้สึกตัวว่าเขามาคนเดียว มาอยู่ในหมู่นักเลงชาวเมืองเพชร ซึ่งมีจำนวนมากกว่า ถ้าเขาขึ้นอวดคี่เขาจะต้องเจ็บตัว หรืออาจถูกตีตายก็ได้ ในที่สุดเขาจึงพูดว่า"จริงละเมืองเพชรมีต้นตาลมากกว่าเมืองสุพรรณคนหนึ่ง ฉันทยอมแพ้ละพี่" พอพูดเท่านั้น นักเลงเมืองเพชรก็เก็บมีคี่ไม้ แล้วคุยกันถึงเรื่องอื่นต่อไป ชาวสุพรรณเอาตัวรอกกลับเมืองสุพรรณได้

จากนิทานเรื่องนี้พอสรุปได้ว่า ผู้มีปัญญายอมเอาตัวรอกได้

2.2.2 เรื่องสมเด็จเจ้าแดงโม

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรีที่เล่าสืบต่อกันมานาน เป็นนิทานที่กล่าวถึงความพยายามของคนคนหนึ่ง ที่ประสบผลในการดำเนินชีวิต บ่งนำจะเอาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

เจือ สตะเวทิน ได้กล่าวไว้ในหนังสือ คติชาวบ้าน พอสรุปได้ดังนี้

เด็กชายทอง อายุ 9 ขวบ บ้านอยู่หนองหัวาเพชรบุรี เด็กชายทองถูกใช้งานหนัก และถูกตีบ่อย ๆ จึงหนีเข้ามาอยู่ในเมือง ขอข้าวขวามบ้านกินอยู่จนาน เด็กชายทองมีเพื่อน ๆ เป็นเด็กวัดใหญ่ วันหนึ่งพวกเด็ก ๆ ไปอาบน้ำด้วยกัน มีเปลือกแดงโมลอยน้ำมา เด็กชายทองซึ่งกำลังหิวมาก จึงคว้าเปลือกแดงโมไว้ แล้วค้ำน้ำลงไปกินเปลือกแดงโม พวกเพื่อนจึงพากันเรียกว่า "เจ้าแดงโม" คืนหนึ่งสมภารวัดใหญ่ฝันว่า มีช้างเผือกมาแทงศูพระไตรปิฎกพัง ท่านสมภารจึงประหลาดใจ ท่านคิดว่าฝันอย่างนี้จะต้องมีคนสำคัญมาหา เมื่อท่านไป

¹ เจือ สตะเวทิน, คติชาวบ้าน , หน้า 79 - 80.

ฉันอาหารที่บ้านเจ้าเมืองจึงสั่งพระไว้ว่า ถ้าใครมาหาให้เอาตัวไว้ก่อน ครั้นสมภารกลับมาพระนั้นก็บอกว่าไม่มีใครมาหา มีแต่เมื่อคืนนี้เด็กชายทองมานอนอยู่กับเด็กวัด สมภารจึงเรียกตัวมาดูและไต่ชอบลักษณะของเด็กชายทอง จึงชวนให้อยู่เรียนหนังสือที่วัดใหญ่ เด็กชายทองเรียนหนังสือเร็วผิดปกติ สมภารจึงถามว่าทำไมจึงเรียนได้เร็วนัก เด็กชายทองตอบว่า คุณเพื่อนเขาอ่านเรียนกันที่วัดนั้นมานานแล้วจึงจำได้ สมภารเห็นว่าเด็กคนนี้มีปัญญาไว้อย่างประหลาด จึงให้บวชเป็นสามเณรแล้วหัดเทศน์ สามเณรแดงโมก็เรียนได้ดี ครั้งหนึ่งเจ้าเมืองนิมนต์สมภารไปเทศน์ แต่สมภารไปไม่ได้จึงให้สามเณรแดงโมไปแทน เจ้าเมืองและผู้ฟังเทศน์ต่างพอใจ ชื่อเสียงของสามเณรแดงโมจึงแพร่หลายออกไป ภายหลังสามเณรแดงโมเข้ามาเรียนในกรุงเทพมหานครแล้วจึงบวชเป็นภิกษุ ต่อมาสอบไล่ได้เป็นเปรียญ พระเจ้าแผ่นดินโปรดปรานมาก จนได้เป็นอาจารย์สอนหนังสือพระราชบุตร และพระราชนัดดา ในตอนหลังได้เป็นถึงพระราชคณะที่พระสุวรรณหงส์ แต่คนมักเรียกกันว่าสมเด็จเจ้าแดงโม ภายหลังท่านสมเด็จเจ้าแดงโมทูลลากลับไปอยู่วัดใหญ่จังหวัดเพชรบุรี ตามเดิม นับว่าท่านเป็นคนมีความมานะพากเพียรมากคนหนึ่ง¹

จากนิทานเรื่องนี้จะเห็นว่าบุคคลที่มีความมานะพากเพียรยอมได้สิ่งที่พึงประสงค์ นับเป็นนิทานที่มีคติสอนใจในการดำเนินชีวิตได้ดีพอสมควร

2.2.3 เรื่องพญาหงษ์พญาพาน

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานพื้นบ้านของชาวจังหวัดนครปฐม ที่เล่าสืบต่อกันมาช้านาน เป็นเรื่องของคนที่ทำผิดแล้วยอมรับผิด และพยายามทำความดีเพื่อลบล้างความผิดนั้น ซึ่งมีคุณค่าทางศีลธรรมและประวัติศาสตร์

เจ้า สตะเวทิน ไก่กล้าไว้ในหนังสือคหิชาบ้าน พอสรุปได้ดังนี้

ครั้งหนึ่ง มีกษัตริย์องค์หนึ่งทรงพระนามว่าพญาหงษ์ เมื่อมเหสีของพระองค์ประสูติพระกุมาร ทรงเอาพานทองออกรับพระกุมาร เพื่อความสวัสดิมงคล แต่เผอิญไปกระทบเอาพระพักตร์พระกุมารน้อยนั้นเข้า และเป็นรอยแผลเป็นอยู่ต่อมา พระกุมารน้อยนี้ใครทำนายว่า ถ้าใครนำเอาไปเลี้ยงจะต้องถูกทำอันตรายในภายหลัง พญาหงษ์ทรงเชื่อตามคำ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 71 - 72.

ท่านายของโทร จึงทรงคิดตัดไฟเสียแต่หัวลม จึงทรงมีพระบัญชาให้นำพระราชโอรสไป
ทิ้งเสีย ต่อมายายหอมได้นำพระราชโอรสนี้ไปเลี้ยงไว้ และให้ได้รับการศึกษากับอาจารย์
ตาปะขาวคนหนึ่ง จนมีเวทมนต์คาถาเก่งเป็นพิเศษ หนุม่น้อยผู้นี้ได้สำเร็จอำนาจด้วยประ
การต่าง ๆ พญางงต้องเสด็จมาปราบ และรบกันด้วยการชนช้าง พญางงได้สิ้นพระชนม์ลง
หนุม่น้อยจึงได้ขึ้นครองราชย์ ทรงพระนามว่าพญาพาน คราวหนึ่งได้ถูกพระมเหสีทูลถามถึง
แผลเป็นที่พระนลาทว่า มีเรื่องมาอย่างไร ข้อนี้พระองค์มีทรงทราบเลย พระองค์จึงทรง
ถามยายหอมผู้เป็นชนนีเลี้ยง ยายหอมได้กราบทูลความจริงทุกประการ และทูลสารภาพว่า
ตัวเองเป็นผู้ปกปิดเรื่องราวในปฐมวัยของพระองค์ไว้ พญาพานทรงกริ้วยายหอมอย่างสุด
ซิค จึงมีพระราชโองการให้นำยายหอมไปประหารชีวิตเสีย พญาพานได้ทรงกระทำบาป
หนักไว้ถึงสองคราว คือ ฆ่าพระราชบิดาและชนนีเลี้ยง พระองค์ทรงหาวิธีปลดเปลื้อง
บาปกรรมนี้ คือ ได้สร้างพระปฐมเจดีย์ให้พระราชบิดาและสร้างพระประโทนให้ยายหอม¹
จากนิทานเรื่องนี้จะเห็นว่าผู้ที่กระทำกรรมอันหนักไว้แล้ว แต่ต่อมาภายหลังได้
รู้ตัวว่าได้กระทำผิด และได้พยายามประกอบกรรมดีทดแทน นับว่าเป็นสิ่งที่ควรสรรเสริญ
ดังนั้นนิทานเรื่องนี้จึงมีคุณค่าทางศีลธรรม อยู่มากพอสมควร

2.2.4 เรื่องคอนทอคอย

นิทานพื้นบ้านเรื่องนี้เป็นนิทานพื้นบ้านของอำเภออุทุมพร จังหวัด
สุพรรณบุรี เป็นเรื่องราวของความรักระหว่างชายหนุ่มหญิงสาว แต่ฝ่ายชายออกไปบวช
เรียนเสียก่อน เมื่อบวชแล้วก็มีความซาบซึ้งในรสพระธรรม จึงไม่ยอมสึกออกมาแต่งงาน
ทำให้ฝ่ายหญิงต้องรอจนตัวตาย บ้านของหญิงสาวจึงกลายเป็นอนุสรณ์ความรักมาจนถึงทุกวันนี้

อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้กล่าวในเอกสารการศึกษา
วิชาวรรณกรรมท้องถิ่น อำเภออุทุมพร สุพรรณบุรี พอสรุปได้ดังนี้

คอนทอคอยเป็นตำนานเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว เรื่องมีอยู่ว่า มีหนุ่มสาวคู่หนึ่ง
รักกันมาก ฝ่ายหนุ่มได้ไปสู่ขอสาวตามประเพณี ซึ่งฝ่ายสาวก็ตกลงยินยอมด้วยดี ฝ่ายหนุ่มได้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61 - 62.

ปลูกเรือนขึ้นหลังหนึ่งเพื่อเป็นเรือนหอ ความประเพณีชายหนุ่มก่อนแต่งงานต้องบวชพระเพื่อ
ทดแทนคุณพ่อแม่เสียก่อน ดังนั้นชายหนุ่มคนนี้ เมื่อบวชครบพรรษาแล้วเกิดความซาบซึ้งในรส
พระธรรมจึงไม่ยอมสึก ฝ่ายสาวก็ยังคงรออยู่ด้วยใจรักที่มั่นคง แม้แต่เวลาจะล่วงเลยไปเป็น
สิบ ๆ ปีก็ตาม ครั้นสาวจะไปบอกให้ฝ่ายชายสึกออกมาเพื่อแต่งงานก็กลัวบาป สาวจึงรอ
ต่อไปจนกระทั่งทั้งสองฝ่ายตายจากกัน คนรุ่นหลังจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า "คอนทอคอย" ตั้งแต่
นั้นเป็นต้นมา ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านหนึ่งในอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี¹

จากนิทานเรื่องนี้จะเห็นว่าการแต่งงานนั้น ทั้งสองฝ่ายต้องมีความรักกันมาก่อน
ฝ่ายชายจะต้องไปสู่ขอฝ่ายหญิง และฝ่ายชายต้องบวชเรียนธรรม เพื่อทดแทนคุณบิดามารดา
เสียก่อน

2.2.5 เรื่องผีโสมก

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี เป็นเรื่อง
ของชาวชนบทที่มีความเชื่อว่ามีผีโสมกอาศัยอยู่ ในเวลาพลบค่ำจะปรากฏให้เห็น
และคอยหลอกคนให้เดินหลงทาง แต่ไม่ทำอันตรายแก่คน

สุนันท์ อุกมเวช ไค้กล่าวไว้ในหนังสือคติชนวิทยา พอสรุปได้ว่า

ผีโสมก เป็นผีที่อยู่ตามทุ่งนา ตอนเวลาพลบค่ำถ้าคนใดออกจากบ้านจะต้องโดนผี-
โสมกเล่นงานเอา เมื่อประมาณ 50 ปีมาแล้ว นางแก้วไค้ออกไปหาปลาที่นายกำที่ชาย
ทั้งสองคนจะหาปลาเรื่อยไปจนกว่าจะเต็มข้องถึงจะกลับบ้าน วันหนึ่งพอพลบ ๆ นายกำกับ
นางแก้วก็ออกไปหาปลาตามเคย พอพ้นจากบ้านลงทุ่งนาก็มีถนนและมีต้นไม้ขึ้นคร่อมทั้งสอง
ข้างทาง มีแสงไฟเป็นหย่อม ๆ ทั้งสองคนก็เดินตามไปเรื่อย ๆ บังเอิญนึกขึ้นมาได้ว่าตรงที่
ออกไปนั้นเป็นทุ่งนาทั้งนั้น ทั้งสองคนก็นั่งลงสักครู่ป่าและถนนก็หายไป ทั้งสองคนจึงชวนกัน
กลับบ้าน และเล่าเรื่องให้พ่อแม่ฟัง พ่อแม่จึงบอกว่านั้นแหละฤทธิ์ของผีโสมกละ มันจะหลอกล่อ
ให้คนเดินไปเรื่อย ๆ บางทีถ้ายังไม่สว่างก็อาจไปถึงที่อยู่ของผีโสมกก็ได้ ส่วนแสงไฟที่เห็น

¹ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "วรรณกรรมท้องถิ่น อำเภออุทุมพร สุพรรณบุรี," (เอกสาร
การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, 2524), หน้า 9.
(อัครสำเนา)

นั้นเป็นแสงที่หัวของมัน¹

จากนิทานเรื่องนี้สรุปได้ว่า ชาวชนบทเชื่อว่าตามทุ่งนา จะมีผีโสมกอาศัยอยู่และชอบหลอกคนให้เดินหลงทางไฟนั้นเกิดจากหัวของมันไม่ทำอันตรายแก่คน

2.3 ค่านเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านคือเพลงของชาวบ้านสืบทอดจากปากต่อปากมาหลายชั่วอายุคน โดยอาศัยการบอกกล่าวหรือท่องจำไม่มีกำหนดแน่ชัด ไม่สามารถจะระบุผู้แต่งได้ แต่ชาวบ้านได้ร้องเล่นกันอย่างแพร่หลาย เพลงพื้นบ้านใช้ร้องในโอกาสต่างกัน เช่น แม่ใช้กล่อมลูก เด็ก ๆ ร้องเล่นกัน หนุ่มสาวใช้ร้องเกี่ยวกับ เป็นต้น ดังนั้นเพลงพื้นบ้านจึงแยกจากวิถีชีวิตของชาวบ้านได้ยาก

มนตรี ทรามบธ ได้กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านไว้ในหนังสือการละเล่นของไทย พอสรุปได้ดังนี้

เพลงพื้นบ้าน หมายถึงเพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องเพลงของตนไปตามความนิยมและสำเนียงภาษาพูดที่เพี้ยนแปร่งแตกต่างกัน เพลงแบบนี้มักนิยมร้องกันในงานเทศกาล หรืองานที่มีการชุมนุมผู้คนในหมู่บ้านมาร่วมรื่นเริงกันชั่วคราว เช่น ทรูสงกรานต์ วันปีใหม่ หอตกหิน หอคนป่า และการลงแขกเอาแรงกัน ไค้แก๊ เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น²

ประทีป เทพรานนท์ ได้กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านไว้ในหนังสือการแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง พอสรุปได้ดังนี้

เพลงพื้นบ้านได้บรรจุเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ความเชื่อ ค่านิยม แนวความคิด ตลอดจนความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่สืบทอดกันมาแต่โบราณแทรกอยู่ด้วยเสมอ ความรู้เหล่านี้เปรียบเสมือนแว่นฉายให้เห็นความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษของไทย ซึ่ง

¹ สุรินทร์ อุกมเวช, คติชนวิทยา, หน้า 35 - 36.

² มนตรี ทรามบธ, การละเล่นของไทย (พระนคร : โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์, 2497), หน้า 50.

ในหนังสือพงศาวดารมักไม่ได้กล่าวรายละเอียดไว้

เนื่องจากในภาคตะวันตกของไทยนี้มีเพลงพื้นบ้านอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการศึกษาเรื่องนี้จึงไม่อาจทำได้ทุกเพลง แต่จะขอศึกษาเพียงบางเพลง เช่น เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงพวงมาลัย เพลงเหย่ย เพลงเกี่ยวข้าว และเพลงกล่อมเด็ก

2.3.1 เพลงฉ่อย

เพลงฉ่อยเป็นเพลงที่นิยมเล่นกันแพร่หลายและรู้จักกันดีในภาคกลางและภาคตะวันตก สาเหตุที่เกิดเพลงฉ่อย เนื่องจากมักเล่นเพลงที่จะว่าแก้กันบนบนกัน เห็นว่าเพลงปรบไถ่และเพลงโคราชซ้ำยียายาก ไม่ค่อยทันอกทันใจ จึงได้ประดิษฐ์เพลงฉ่อยขึ้น

คณะกรรมการจัดนิทรรศการชีวิตไทยในภูมิภาคตะวันตกที่มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม ได้รายงานสรุปดังนี้

เพลงฉ่อยนี้เดิมเรียกว่า เพลงเป่ บางท้องถิ่นเรียกว่าเพลงวง ตามลักษณะการป็นล้อมวง หรือเรียกว่าเพลงฉ่า ตามบทบริบของลูกคู่ว่า "เอชา เอชา ชา ฉ่า ชา นอยแม่เอย" เพลงฉ่อยเป็นเพลงที่เล่นกันมานานไม่ต่ำกว่า 100 ปี เพลงฉ่อยเกิดจากการปรับปรุงเพลงปรบไถ่และเพลงโคราชซึ่งมีลีลาซ้ำไม่ทันอกทันใจให้เร็วขึ้น ดังนั้นเพลงฉ่อยจึงใช้กลอนเพลงโคราชเป็นบทไหว้ครู และบทเกริ่นใช้การปรบมืออย่างเพลงปรบไถ่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ การเล่นเพลงฉ่อยมี 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายชาย และ ฝ่ายหญิง แต่ละฝ่ายจะมีพ่อเพลงแม่เพลงและลูกคู่การร้องนั้นจะเริ่มด้วยบทไหว้ครู โดยฝ่ายชายไหว้ก่อน แล้วจึงให้ฝ่ายหญิงไหว้ ในระหว่างไหว้ครูจะไม่มี การปรบมือ เมื่อไหว้ครูเสร็จแล้วจะเข้าบทเกริ่น บทประะ บทผูกกรักเกี่ยวพาราสีจึงนำไปสู่เนื้อหาชุดต่าง ๆ เช่น ชุดลักหาพานี่ ชุดสู้ขอ

¹ ประทีร เทพชรานนท์, การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2522), หน้า 132.

ชุดชิงชู ชุดตีหมากฉั่ว นอกจากนี้จะมีทแบ็คเคล็คแทรก เพื่อให้สนุกสนานยิ่งขึ้น¹

คณะกรรมการฝ่ายวิชาการจัดนิทรรศการวัฒนธรรมสามัคคี 4 ภาค ได้กล่าวถึง เพลงฉ่อยสรุปได้ดังนี้

เพลงฉ่อยเมื่อตอนว่าแกกั้นจะใช้กลอนหัวเดียว อย่างเพลงเรือ ลงท้ายวรรค กลอนค้วยเรื่องเดียวกันหมด เช่น ลงไอ ก็ลงไอหมด เรียกว่ากลอนไอ เนื้อหาก็คงไม่ต่างไปจากเพลงอื่น ซึ่งเริ่มจากการเกี่ยวพาราสิ ใช้การปรบมือเป็นเครื่องประกอบจังหวะ

ตัวอย่างเพลงฉ่อย

เอชา ซา ฉาดซา นอยแม่
ที่จะไปสูขอพิกัทอแท้ ทั้งพอทั้งแม่ของพิกัทาย
รักกันให้ไปควยกัน ไทไปกะฉุนไมเป็นโร
ที่เรารักกันหนาพากันหนี เขามึงเขามิถมไป
ถึงขึ้นหอลงโรง ถ้ากุศลไมสงมันก็ฉิบหาย(เอชา)²

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า เพลงฉ่อยนี้ได้ดัดแปลงมาจากเพลงโคราชและเพลงปรบไก่ การร้องใช้ปรบมือเป็นจังหวะ การร้องจะเริ่มค้วยบไหว้ครูก่อน แล้วต่อค้วยการร้องเกี่ยวพาราสิกัน การร้องส่วนใหญ่ใช้กลอนสด

2.3.2 เพลงอีแซว

เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเพลงอยู่ในจังหวะเร็ว ใช้ฉิ่งและกรับ เป็นเครื่องประกอบจังหวะ พอเพลงแม่เพลงคองคอง แคล้วมีปฏิภาณว่องไวมาก

¹ มหาวิทยาลัยศิลปากร, "นิทรรศการชีวิตไทยในภูมิภาคตะวันตก," (มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์นครปฐม, 19 - 22 กรกฎาคม 2525), หน้า 34 - 35, (อัคราเนา)

² วิชาการวัฒนธรรมสามัคคี 4 ภาค, "วัฒนธรรมสามัคคี 4 ภาค," (เอกสารประกอบนิทรรศการวัฒนธรรมสามัคคี 4 ภาค, 25 - 27 มกราคม 2523), หน้า 89.

คณะกรรมการจัดนิทรรศการชีวิตไทยในภูมิภาคตะวันตกที่มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม ได้กล่าวถึงเพลงอีแซวสรุปได้ดังนี้

เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี นิยมเล่นกันในงานรื่นเริง และนักชกตฤกษ์ต่าง ๆ เช่น งานไหว้หลวงพ่โต วัดป่าเลไลย์ ในเดือน 12 เพลงอีแซว เกิดขึ้นประมาณ 60 ปีมาแล้ว เพลงอีแซวเป็นเพลงที่ร้องโต้ตอบกันระหว่างชายและหญิง มีทำนองร้อง 2 ทำนอง คือแบบเก่าและแบบใหม่ ทำนองร้องแบบเก่าจังหวัดหะข่า ส่วนแบบใหม่จังหวัดหะเร้ว เครื่องประกอบจังหวะคือ ฉิ่งและกรับ ลักษณะกลอนของเพลงอีแซว จะเป็นกลอนหัวเดียวเหมือนเพลงฉ่อย แต่จำนวนคำในวรรคมีมากกว่าเพลงฉ่อย คือมี ประมาณ 9 - 10 คำ การร้องจะเริ่มตั้งแต่บทไหว้ครู บทเกริ่น บทผูกรัก บทเกี่ยวพาราตี บทประ และเพลงชุดต่าง ๆ

ประพีร์ เทพรานนท์ ได้กล่าวถึงเพลงอีแซวไว้ในหนังสือการแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง สรุปได้ดังนี้

เพลงอีแซวยังเล่นเป็นเพลงคัมและเพลงชุดได้อีก เพลงคัม หมายถึง เพลงย่อย เบ็ดเตล็ด เช่น คัมขง ทั้งชายและหญิงว่าแก่กันในเรื่องขง คัมแมว ก็ว่าเรื่องแมว เป็นต้น ตามแต่จะคิดขึ้น ซึ่งลีลาการแกของแต่ละฝ่ายก็หนีไม่พ้นคำสองแง่สองคม เพลงชุด หมายถึง เพลงจำพวกลักพาพานี้ ซึ่งประกอบด้วยการร้องชวน ฝ่ายหญิงหนีแล้วเข้าป่าชมนก ชมไม้ไป หรือชุดขลุ่ยขอ ชุดตีหมากฉิว ชุดชิงชู้ เป็นต้น²

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ มหาวิทยาลัยศิลปากร, "นิทรรศการชีวิตไทยในภูมิภาคตะวันตก," หน้า 38 - 39.

² ประพีร์ เทพรานนท์, การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง, หน้า 191 - 192.

ตัวอย่าง เพลงอีแซว

เอ๋ย... เอ๋ย
 ว่าจากเคิมเริ่มเป็นมา เกิดพวกเรา (เอ๋ย...แล้วพวกเรา)
 มาช่วยบำรุงของเกาขึ้นมา แยมบรรยาย
 บอกว่าเพลงเคียวนี้มีนับวันจะสูญ,
 เพราะไม่มีคนคำจูน ชื่อเสียงจึงไม่กระจาย
 .....

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า เพลงอีแซวก็ไม่ต่างจากเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ คือ เริ่ม
 ต้นด้วยการไหว้ครูทั้งชายและหญิง ต่อจากนั้นก็ต่อด้วยบทเกริ่น บทผูกรัก บทเกี่ยวพา
 ราสี บทประ และเพลงชุดต่าง ๆ เนื้อหาที่ร้องบางครั้งก็มีคติสอนใจ บางครั้งก็หนีไม่
 พ้นสองแง่สองคม

2.3.3 เพลงพวงมาลัย

เพลงพวงมาลัย เป็นเพลงพื้นบ้านที่นิยมร้องกันทั่วไปในภาค
 ตะวันตก ในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น ในเทศกาลสงกรานต์ โดยใช้เป็นเพลงปรับของ
 การเล่นลูกช่วง ซึ่งฝ่ายแพ้จะต้องออกมารำ

คณะกรรมการจัดนิทรรศการชีวิตไทยในภูมิภาคตะวันตกที่มหาวิทยาลัยศิลปากร
 นครปฐม ได้กล่าวถึงเพลงพวงมาลัยสรุปได้ว่า

เพลงพวงมาลัยเป็นเพลงพื้นบ้านที่นิยมร้องเล่นกันทั่วไปในเทศกาลต่าง ๆ เช่น
 สงกรานต์ โคนจุก บวชนาค และงานมงคลต่าง ๆ แต่ที่นิยมมากที่สุดคือ ในเทศกาลตรุษ
 สงกรานต์ โดยใช้เป็นเพลงปรับของการเล่นลูกช่วง ซึ่งฝ่ายที่แพ้จะต้องออกมารำ สถานที่
 ที่เล่นมักจะเล่นตามลานบ้าน ผู้เล่นมี 2 ฝ่าย คือหญิงและชาย จะท่องที่เป็นวงกลมชาย
 ครึ่งหญิงครึ่ง ต่างฝ่ายต่างมีพ่อเพลงและแม่เพลงของตน คนอื่น ๆ ช่วยเป็นลูกคู่ด้วยการ
 ประมอรับเป็นจังหวะพร้อม ๆ กัน และคอยรับเพลงที่พ่อเพลง แม่เพลง ฝ่ายตนจะลง

¹ สุกัญญา สุจนายา, "เพลงปฏิพากย์ : การศึกษาในเชิงวิเคราะห์," (วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 362.

เพลงพวงมาลัยแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ พวงมาลัยสั้นหรือพวงมาลัยเร็ว และพวงมาลัยยาวหรือพวงมาลัยช้า เพลงพวงมาลัยสั้นมีความยาวประมาณ 3 คำกลอน หรือ 6 วรรค วรรคละ 4 - 7 คำ เพลงพวงมาลัยยาวมีความยาว 6 วรรคขึ้นไป บทหนึ่ง ๆ จะยาวเท่าใดก็ได้ไม่จำกัด จำนวนกลอนไม่แน่นอน แต่ส่วนมากก็ประมาณ 5 - 8 คำ คำกลอนสุดท้ายวรรคแรกจะมีเพียง 4 คำ วรรคหลัง 6 คำ กลอนที่ใช้เป็นกลอนหัวเดียว¹

ตัวอย่างเพลงพวงมาลัย

เออระเหยลือยมา	ลือยมาก็ลือยไป (ลูกคู่ช้า)
รักจะเล่นโทเคนเขา	พอคุณจะช่าอูโย
พวงเออยมาลัย	รักกันไม่ไหวเลยเอย
(ลูกคู่ พวงเออยมาลัย	รักกันไม่ไหวเลยเอย พวงเออยมาลัย รักกัน
ไม่ไหวเลยเอย) ²	

การเล่นเพลงพวงมาลัยได้เปลี่ยนความนิยมจากการร้องท่อนยาว ๆ หลาย ๆ ท่อน มานิยมท่อนสั้น ๆ จึงเกิดเป็นชื่อเพลงอย่างใหม่ว่า "พวงมาลัยควน" มีการเล่นเช่นเดียวกับเพลงพวงมาลัย

ตัวอย่างเนื้อร้องเพลงพวงมาลัยควน

ชาย	รักน้อจริง ๆ ได้แล้วไม่ทิ้งน้อไปเอย
ลูกคู่	(รับช้าครึ่งหนึ่ง) แล้วน้อรองก็รายรำไปรอบ ๆ วง
หญิง	อวยารักนองเลยไม่ไซ้คูเซยของพี่ชายเอย
ลูกคู่	.....
ชาย	นองจะอยู่เป็นสาวคราวแม่ ไหร่างมันแกทำไมเอย
ลูกคู่	.....
หญิง	นองจะอยู่เป็นสาว ไทหนานองชาวเป็นโยเอย ³
ลูกคู่	.....

¹ มหาวิทยาลัยศิลปากร, "นิทรรศการชีวิตไทยในภูมิภาคตะวันตก," หน้า 45.

² สุกัญญา สุจนายา, "เพลงปฏิพากษ์ . การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิเคราะห์," หน้า 45.

³ กาญจนา อินทรสุนานนท์, "เพลงพื้นบ้าน, ที่ระลึกงานคนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าเพลงพวงมาลัย เป็นการละเล่นพื้นบ้านอย่างหนึ่ง ซึ่งเล่นกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ซึ่งนิยมเล่นกันในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ งานมงคลต่าง ๆ เป็นต้น และต่อมาได้นิยมการร้องแบบท่อนสั้น ๆ ซึ่งเรียกว่าพวงมาลัยควน การร้องก็จะเหมือนกับเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ คือ เริ่มด้วยบทไหว้ครูก่อน

2.3.4 เพลงเหยียบ

เพลงเหยียบเป็นเพลงพื้นบ้านของชาวอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี นิยมเล่นกันในเทศกาลสงกรานต์ บางที่เรียกว่าเพลงพาคผ้า เพราะผู้เล่นจะต้องมีผ้าไปคล้องฝ่ายตรงข้าม ผู้ชายจะเริ่มร่าออกไปก่อน เดินร่าออกไปหาฝ่ายหญิง แล้วคล้องผ้าให้หญิงที่ต้องการ ผู้หญิงที่ได้รับคล้องผ้าก็จะออกมาร่าคู่กันไป

คณะกรรมการจัดนิทรรศการชีวิตไทยในภูมิภาคตะวันตกที่มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม ได้กล่าวถึงเพลงเหยียบสรุปได้ดังนี้

เพลงเหยียบเป็นเพลงพื้นบ้านของอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี นิยมเล่นกันในงานเทศกาลสงกรานต์ สมัยก่อนเรียกว่าเพลงกลองยาวหรือเพลงคอกแคว้ง การเล่นใช้ท่าร่าง่าย ๆ โดยสืบทอดชายนำไปก่อนเสมอ ส่วนมีอนั้นไม่จำกัดท่าร่า ผู้เล่นประกอบไปด้วยคณะกลองยาว ผู้เล่นมี 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย จะใช้คนฝ่ายละเท่า ๆ กัน ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายจะยืนเป็นวงกลม โดยอยู่คนละข้าง เมื่อกลองยาวตีค้อยลงแล้ว ฝ่ายชายจะร้องเพลงเชิญชวนให้ฝ่ายหญิงออกมาเล่น ฝ่ายชายจะเริ่มร่าออกไปหาฝ่ายหญิงและส่งผ้าหรือคล้องผ้าให้ฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงเมื่อได้รับผ้าก็จะออกมาร่าคู่ เมื่อหญิงออกมาร่าแล้วฝ่ายหญิงก็ต้องโตะคอบฝ่ายชาย บทร้องอาจมีเนื้อหาเป็นการถามและตอบเกี่ยวกับเพลงเหยียบก่อน แล้วจึงเข้าบทชมหญิงคู่เล่น บทพูดก็เกี่ยวกับพาราสิ สูขอ และลักพาณี การเล่นผู้ร้องและผู้ร่าต่างก็ทำหน้าที่ของตนไป คนร้องจะร้องถามร้องตอบ คนร่าก็จะร่าเรื่อยไป การร่าแต่เดิมไม่มีการคล้องผ้า การคล้องผ้ามาคิดแปลงเพิ่มเติมภายหลัง คั้งนั้นบางครั้งจึงมีผู้เรียกเพลงนี้ว่า เพลงพาคผ้า หรือการร่าพาคผ้า เพลงเหยียบเป็นเพลงจังหวะเร็ว เมื่อพอเพลงหรือแม่เพลงร้องไปเที่ยวหนึ่ง ลูกคู่ก็จะทวนซ้ำความเดิม เช่น

ชาย สวัสดิ์คีน้องหญิง ใจดีจริงน้องเหยียบ (ลูกคู่ซ้ำ)

หญิง สวัสดิ์พี่ชาย มากันมากมายจริงนะเหยียบ (ลูกคู่ซ้ำ)

เพลงเหยียบหนึ่งจะมี 2 วรรค วรรคหน้าใช้คำ 3 - 5 คำ วรรคหลัง 5 - 8 คำ คำลงท้ายทุกคำจะต้องลงด้วยเหยียบ ซึ่งคงเพี้ยนมาจากเสียงเอียนนั่นเอง¹

ตัวอย่าง เพลงเหยียบ

ชาย	ยกมือขึ้นไหว้	ผมขออภัยเด็กเหยียบ
หญิง	กมเกลลาถูกราบกราน	เคารพท่านยิ่งใจเหยียบ
ชาย	สวัสดิ์ทุกทวน	ที่มาในงานนี้เหยียบ
หญิง	แบบรำคำร้อง	เป็นท่านอง เกาเหยียบ
ชาย	เล่นรำเหยียบเอयरอง	อย่างท่านอง เล่นเหยียบ
หญิง	ทั้งรอนทั้งรำ	วัฒนธรรมไทยเหยียบ ²

ประทีร เพชรธรรณท์ ได้กล่าวถึงเพลงเหยียบไว้ในหนังสือการแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลางสรุปได้ดังนี้

เพลงเหยียบนี้ สันนิษฐานว่าเป็นการละเล่นพื้นบ้านอันเก่าแก่ของไทย ซึ่งปัจจุบันกำลังสูญหายไป คงเหลือผู้เล่นอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรีแห่งเดียว เพลงเหยียบนี้การเล่นสนุกสนานมาก ตามประวัตินั้นเล่ากันว่า สมัยก่อนพอตั้งวงแล้วผู้เล่นต่างสนุกสนาน ขนาดที่เล่นกันไต่ลอดทั้งวันทั้งคืน หรือสองวันสองคืนทีเดียว³

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า เพลงเหยียบเป็นการละเล่นพื้นบ้านของอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการเล่นที่สนุกสนานมาก สามารถเล่นกันไต่ลอดทั้งวันทั้งคืน เนื้อเพลงเริ่มด้วยเพลงพาดผ้าแล้วเพลงเกี้ยว เพลงคู่ซ้อ เพลงลักพาหนี จบลงด้วยเพลงลา เครื่องดนตรีใช้กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง และกรมศิลป์ากรได้เพิ่มปี่ชวาเข้าไปอีกหนึ่ง

¹ มหาวิทยาลัยศิลปากร, "นิทรรศการชีวิตไทยในภูมิภาคตะวันตก," หน้า 25 - 26.

² สุมาลย์ เรืองเกษ, เพลงพื้นเมืองจากพนมทวน, หน้า 81.

³ ประทีร เพชรธรรณท์, การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง,

2.3.5 เพลงเกี่ยวข้าว

เพลงเกี่ยวข้าวเป็นเพลงที่ใช้ร้องกันในขณะลงแขกเกี่ยวข้าว เนื่องจากในภาคตะวันตกนี้ อาชีพหลักของคนไทยคือการทำนา เพลงเกี่ยวข้าวจึงเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความสนุกสนานกับความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า และเป็นการสร้างความสามัคคีระหว่างเพื่อนบ้านในอาชีพเดียวกัน

ฐิติมา ช่างไม้ ไต่กล่าวถึงเพลงเกี่ยวข้าวสรุปได้ดังนี้

ภาคตะวันตกนี้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะปลูกข้าว เพลงเกี่ยวข้าวจึงเกิดขึ้น ชาวนาจะเริ่มลงมือทำนาในราวเดือนพฤษภาคม และจะเกี่ยวเกี่ยวในราวเดือนกุมภาพันธ์ การเกี่ยวเกี่ยวหากทำล่าช้าอาจทำให้เกิดความเสียหายได้ จึงต้องมีการเอาแรงกันหรือช่วยกันทำ จึงทำให้เกิดเพลงเกี่ยวข้าวขึ้น เป็นเพลงที่เล่นกันในขณะเกี่ยวข้าวหรือในระหว่างพัก เพื่อให้ผ่อนคลายอารมณ์และเกิดความสนุกสนาน พร้อมทั้งเรื่องความสามัคคีระหว่างหมู่คนในอาชีพเดียวกัน ทั้งยังช่วยฝึกสมองให้เป็นคนฉลาด มีไหวพริบและยังช่วยให้มีนิสัยรักในทางศิลปะ¹

ประพีร์ เทพชรานนท์ ไต่กล่าวถึงการเล่นเพลงเกี่ยวข้าวไว้ในหนังสือการแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลางสรุปได้ดังนี้

สถานที่เล่นเพลงเกี่ยวข้าวคือในท้องนา หรือลานหน้าโรงนา การแต่งกายแต่งแบบพื้นเมือง วิธีเล่นแบ่งผู้เล่นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง ฝ่ายละกี่คนก็ได้ ไม่จำกัด แต่โดยปกติจะเป็นฝ่ายละ 5 - 6 คน แต่ละฝ่ายมีหัวหน้าหนึ่งคน เรียกว่าพ่อเพลงกับแม่เพลง ผู้เล่นทุกคนถือเคียวมือหนึ่งกำตั้นข้าวมือหนึ่ง ก่อนจะเล่นพ่อเพลงและแม่เพลงจะไหว้ครูก่อน โดยพ่อเพลงจะเป็นผู้เริ่มก่อน จบแล้วแม่เพลงจึงจะไหว้ครูบ้าง เมื่อไหว้ครู

¹ ฐิติมา ช่างไม้, "การทดลองถ่ายทอกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่น ในจังหวัดราชบุรี," หน้า 95.

เสร็จแล้วก็เริ่มแกกันต่อไป ในระหว่างที่ว่าเพลงมือที่ถือคันซ่าวและเคียวก็รำไปตาม
จังหวะของคำที่ร้อง¹

ตัวอย่างเพลงเกี่ยวซ่าว

บทปลอบชาย

ที่จะขอพึ่งสำเนียงเสียงร้อง	แม่เอ๋ยจงร้องร่ำว่า
พี่จะเขานาปลอบทรมามสงวน	ทั้งกาลดุจจวนเวลา
ขอเชิญแม่เยือนเอื้อโอษฐ์	เถิดแม่พวงมะโหศสมนา
แมงามประกอบจงตอบวาจา	เถิดแมคอกจำปาทองเอ๋ย ²

เพลงที่ไชร้องกันในขณะกำลังเกี่ยวซาวก็มักเป็นกลอนสั้น ๆ เช่น

คว่าเถิดหนาแม่คว่า
รีบตะมึงให้ถึงคันทนา
จะไค่ทุกจากันเอ๋ย
เกี่ยวเถิดหนาแม่เกี่ยว
อยามัวแลมัวเหลียว
เคียวจะบาดมือเอ๋ย³

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าเพลงเกี่ยวซ่าว เป็นเพลงที่ร้องเล่นกันในขณะที่กำลัง
เกี่ยวซ่าวหรือในระหว่างพัก เพื่อผ่อนคลายอารมณ์และเกิดความสุขสนาน เชื่อมความสามัคคี
กันในระหว่างหมู่บ้าน และยังเป็นการฝึกสมองคนให้มีความฉลาดไหวพริบที่อีกด้วย

¹ ประทีร เทพพรานนท์, การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง,
หน้า 147 - 148.

² วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ, เอกลักษณ์ไทยภาคกลาง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ศึกษาสัมพันธ์, 2520), หน้า 133.

³ ประทีร เทพพรานนท์, การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง,
หน้า 149.

2.3.6 เพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการอบรมนิสัยเด็กในสังคมไทย มีส่วนช่วยในการให้การศึกษาเรื่องค่านิยม ระเบียบ และจริยธรรมในสังคม

ผะอับ โปษะภฤชณะ ไก่กล่าวถึงเพลงกล่อมเด็กสรุปได้ดังนี้

เพลงกล่อมเด็กเป็นมรดกแห่งสังคมส่วนหนึ่งของไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สังคมยอมรับ เพลงกล่อมเด็กแต่ละบทแต่ละตอน ได้แสดงให้เห็นคุณงามความดีประจำชาติไทยหลายประการ เช่น ความเป็นเจ้าบทเจ้ากลอน ความรักและทะนุถนอมเด็ก ความรักสนุก ความช่างล้อช่างเล่น รื่นเริง ความมีคติธรรมประจำใจ เป็นต้น ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตทางวัฒนธรรมของไทยทั้งสิ้น เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่ทะนุถนอม ได้รับความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ มักจะเติบโตเป็นพลเมืองดีของสังคม แต่ตรงกันข้าม เด็กที่ขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ มักจะกลายเป็นผู้มองโลกในแง่ร้าย มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว อาจเป็นปัญหาของสังคมได้ การเอาใจใส่จากพ่อแม่ตั้งแต่ยังเป็นทารก ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นมั่นคงและปลอดภัย จึงเป็นที่มาของเพลงกล่อมเด็ก

สุมาลย์ เรืองเดช ไก่กล่าวถึงเพลงกล่อมเด็กพอสรุปได้ดังนี้ เพลงกล่อมเด็กมีวัตถุประสงค์ เพื่อกล่อมเด็กให้นอนหลับ ผู้ที่ดูแลจะไ้ไปประกอบภาระงาน ขณะเดียวกันผู้ร้องก็เกิดความสุขความเพลิดเพลินไปกับการร้องเพลงของตน ส่วนเด็กที่นอนในเปลก็ได้รับการสั่งสอนเกี่ยวกับสภาพสังคม การวางตัว เมื่อเติบโตขึ้น ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงก็ได้ฟังไปค้ำย เพลงกล่อมเด็กแต่งด้วยถ้อยคำง่าย ๆ คล่องจองกัน มีลักษณะคล้ายคำพูดธรรมดา มาเรียงต่อกัน มีสัมผัสนอกเพื่อเพิ่มความไพเราะ ใจความของเพลงกล่อมเด็ก แสดงถึงความน่ารักน่าเอ็นดูของเด็ก และความรักของแม่ที่มีต่อบุตร นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงถึง

¹ ผะอับ โปษะภฤชณะ, เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการเล่นของเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด, หน้า 74 - 75.

ชีวิตในชนบท คุณธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น
ความยาวของเพลงกล่อมเด็กมีตั้งแต่ 2 - 13 คำกลอน¹

ตัวอย่างเพลงกล่อมเด็ก

1. แสดงถึงความรักความห่วงแทน ทะนุถนอม เช่น

เนื้ออ่อนโยน	แม่จะให้เจ้านอนเข้า
อาบนํ้าปอนขาว	คืนแต่เขาแม่คุณสุดที่รักเอ๋ย
สงวนน้กจักเคยมือ	แม่มิให้ใครทอง ²
เนื้อเจ้าจะหมองศรี	ทองดีแม่มีคนเดียวเอ๋ย

2. แสดงถึงอาชีพและความเป็นอยู่

นอนเสียเด็กลูกยาเอ๋ย	พ่อเจ้าเขาอยู่ไกล
โง่ลูกนอนหลับ	แม่ทองจับยามไถ ³
มาทำนากินเอง	มันให้หวังเวงในใจ ³

3. แสดงถึงการให้ความรู้ในเรื่องสัตว์เลี้ยงที่คุ้นเคย เช่น

แมวเหมียวเอ๋ย	แยกเขี้ยวแล้วยิงฟัน ⁴
เสือปลาหนาสิ้น	กั๊กกันกะแมวเหมียว ⁴

¹ สุมาลย์ เรื่อง เกษ, "เพลงกล่อมเด็กไทย," (เนื่องในงานวันครบรอบ
สถาปนาวิทยาลัยครูพระนคร ปีที่ 85, 2520), หน้า 15 - 22.

² ฝะอบ โปษะกฤษณะ, เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการเล่นของเด็กภาค -
กลาง 16 จังหวัด, หน้า 77.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 83.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 87.

4. แสดงถึงความห่วงใย

เนื้อเยื่อเยื่อ
เจ้าอยากคบเพื่อนรัก
ทูนหัวของแม่เอ๋ย

แม่ไม่ให้เจ้าไปเล่นตามนอกรั้ว
เจ้าจะเสียตัว
จงนอนเสีย

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า เพลงกล่อมเด็กได้แสดงถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว และชายหญิงในสังคม ความรู้สึกในใจให้ความรู้ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ นิทานและวรรณคดี

2.4 คำนวนปริศนาคำทาย

ปริศนาคำทายเป็นคำถามที่ใช้เป็นเครื่องอบรมสั่งสอนเด็กในทางอ้อม ซึ่งเป็นการให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน และพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็ก

นพคุณ คุณาชีวะ ได้กล่าวถึงปริศนาคำทายสรุปได้ดังนี้

ปริศนาคำทายมีบทบาทสำคัญยิ่งแก่ชีวิตมนุษย์ เพราะได้จารึกวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของสังคมไว้ โดยสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย เป็นสิ่งให้ความรู้เช่นอะไรเอ๋ย พาไปสองคน พอมือเท้ามีผ่นกลับมาค้นเคียว เป็นปริศนาที่มุ่งสอนให้เด็กเข้าใจเงา ซึ่งเกิดจากแสงสว่างเมื่อไม่มีแสงสว่างก็ไม่มีเงา ปริศนาคำทายจึงเป็นเครื่องมืออบรมเด็กทางอ้อม ให้ความรู้และพัฒนาความคิดของเด็ก ปริศนาคำทายเป็นเสมือนแบบฝึกหัด สำหรับฝึกทักษะ สติปัญญา และปฏิภาณ เป็นเครื่องมือฝึกเด็กให้ฉลาด ช่างสังเกต มีไหวพริบในการแก้ปัญหาอย่างเฉียบแหลม ทำให้ผู้เล่นเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด และสร้างความขบขันให้แก่ผู้เล่นด้วย²

¹ สุมาลย์ เรืองเดช, เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน, หน้า 31.

² นพคุณ คุณาชีวะ, "บทบาททางการศึกษาปริศนาของไทย,"

ตัวอย่างปริศนาคำทาย

1. การให้ความรู้ทางพืชผักสวนครัว เช่น

อะไรเอ๋ย เมื่อเล็กนุ่งผ้าขาว เมื่อสาวนุ่งผ้าเขียว แก่ที่เดียวนุ่งแดง
(พริก)

อะไรเอ๋ย ต้นเท่าสายพานลูกยานโห่งเหง(ต้นมะระ)

อะไรเอ๋ย คนเทาซาไบวาเดียว(คนกลวย)

2. เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาพุทธ เช่น

อะไรเอ๋ย คนกินไม่ได้ซื้อ คนซื้อไม่ได้กิน (ของใส่บาตร)

3. เกี่ยวกับสิ่งที่ใช้ในชีวิตรประจำวัน เช่น

อะไรเอ๋ย นกกะปูดตาแดงน้ำแห้งก็ตาย(ตะเกียง)

อะไรเอ๋ย กตหัวทองปอง (สาหรerk)

4. เกี่ยวกับอาหารการกิน เช่น

อะไรเอ๋ย หุงข้าวด้วยกระบอกไม่ผ่าออกไม่ได้กิน(ข้าวหลาม)¹

5. เกี่ยวกับสภาพสังคม เช่น

อะไรเอ๋ย กลางวันพาลูกยืน กลางคืนพาลูกนอน(บันไดในชุมชน)²

อะไรเอ๋ย เวลาแกเป็นเพื่อนนอน เวลาอนเป็นเพื่อนกิน(คนเฒ่า)²

¹ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "วรรณกรรมท้องถิ่นของอำเภอคอนเจดีย์สุพรรณบุรี,"
หน้า 22 - 29.

² นະອບ ໂປຮະກຸຣຸນະ, เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการเล่นของเด็ก
ภาคกลาง 16 จังหวัด, หน้า 145.

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ปรีศาคำทายได้สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในอดีต และเป็นเครื่องมือฝึกคนให้มีความรู้ ความคิด สังเกต จดจำ และให้ความสนุกสนานไปด้วย

2.5 คำนวรรณกรรมพื้นบ้าน

วรรณกรรมพื้นบ้านได้สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบททั้งในค่านิยมเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้เป็นอย่างดี

อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้กล่าวถึงวรรณกรรมพื้นบ้านสรุปได้ดังนี้

วรรณกรรมพื้นบ้านได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เช่น ระบบครอบครัว ความเป็นอยู่ การแต่งกาย ความสามัคคี ความเชื่อ และประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น¹

ภาคตะวันตกของไทยนี้เป็นแหล่งกำเนิดวรรณกรรมพื้นบ้านที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย จึงมีวรรณกรรมพื้นบ้านเป็นจำนวนมาก แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำมาศึกษาเพียงบางเรื่องดังนี้ คือ ภูษณาสอนน้องคำกลอนฉบับเมืองเพชรบุรี และนิราศกาญจนบุรี

2.5.1 ภูษณาสอนน้องคำกลอนฉบับเมืองเพชรบุรี (เพิ่มเติม)

ภูษณาสอนน้องคำกลอนฉบับเมืองเพชรบุรี พบในสมุคไทยครั้งแรกที่เพชรบุรี ภูษณาสอนน้องฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งสอนหญิงวัยรุ่นที่ยังไม่มีสามีเป็นจุดสำคัญ การสอนใช้กลวิธีที่นิ่มนวล น่าเชื่อถือ บางตอนสามารถนำไปปฏิบัติได้ทุกกาลสมัย

ชญ บุณยรัตพันธุ์ ได้กล่าวถึงภูษณาสอนน้องคำกลอนฉบับเมืองเพชรบุรีไว้ในหนังสือวรรณกรรมพริบพรี สรุปได้ดังนี้

¹ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "วรรณกรรมท้องถิ่นของอำเภอคอนเเจคีย์สุพรรณบุรี, "

ทัศนะสอนน้องคำกลอนฉบับเมืองเพชรบุรี มีเนื้อความผิดไปจากทัศนะสอน
 น้องคำฉันท์ที่นักวรรณคดีทั่วไปกล่าวถึง คือ เป็นเรื่องที่พี่สาวสอนน้องเกี่ยวกับการครอง
 เรือน แต่ทัศนะสอนน้องคำกลอนฉบับเมืองเพชรบุรี กล่าวถึงที่พี่สาวสอนน้องสาวว่า ยัง
 ไม่มีสามี ให้ประพฤตินอนอยู่ในกรอบของกุลสตรี ครอบคลุมถึงความเป็นอยู่ การวางตัว กิริยา
 มารยาท การแต่งตัว การคบเพื่อน การเที่ยวเตร่ และการครองเรือน การสอนของ
 ทัศนะสอนน้อง คือศรีสุวรรณ รวม 6 ครั้ง ได้ใช้กลวิธีที่นิยมเวลาน่าเคารพและเชื่อถือ คำ
 สอนบางตอนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ทุกสมัย กระบวนการสอนจะใช้วิธีแนะนำ แล้วให้คิด
 เอง ปฏิบัติเอง ส่วนเนื้อหาที่สอน ถ้าแยกตามแนววิชาการในปัจจุบัน จะเป็นวิชาต่าง ๆ
 หลายแขนง คือ ภาษาไทย จริยธรรม โภชนาการ คหกรรมศาสตร์ อนามัย วัฒนธรรม
 และกฎหมาย¹

ตัวอย่างทัศนะสอนน้องคำกลอน

1. เกี่ยวกับมารยาทในการเดิน เช่น

อย่าดูคู้จุกจิกก้าวเดินกระเปียบ	แม่จะเหยียบข้าวของ เขาหกลำ
ไม่ตีเท้าเจาแม้อย่าแสท่า	จะงามล้ำเกินสาวชวดาวอึง
อย่าทำอย่างกางูเทาก้าวให้หนัก	เสียงประจักษ์ถึงตังคังฉางฉิ่ง
อย่าพาดแขนแอนเอวให้อกคิง	อย่าทะลิ่งลานลนเป็นคนคิง ²

2. เกี่ยวกับการอาศัยอยู่บ้านของคนอื่น

¹ ชนุ บุญยรัตพันธุ์, "ทัศนะสอนน้องคำกลอนฉบับชาวบ้านเมืองเพชรบุรี,"
วรรณกรรมปริบท (กรุงเทพมหานคร . อักษรสยามการพิมพ์, 2523), หน้า 100 -
 108. (อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางทองสุข จุลศิริวงศ์ ณ เมรุวัดไตรมิตรวิทยาราม
 วรวิหาร 19 ตุลาคม 2523)

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 112.

เราทุกข์จากบ้านที่วุ่นวาย
เห็นแต่ที่วุ่นวายเหมือนมารคา
การทำงานท่ามกลางคนเห็น
ดูแลจับตองของสิ่งใด

ความยากจนอยู่อาศัยในเคหา
ชนิษฐาแม่จงแจ่มประจักษ์ใจ
อย่านิ่งเฉยเพียงช่วยท่านแก้ไข
จงช่วยให้อภัยจริงจริงอย่านิ่งนาน

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ฤๅษีสอนน้องคำกลอนฉบับเมืองเพชรบุรี เป็นวรรณกรรมคำสอนที่ที่สาวสอนน้องสาวที่ยังไม่มีสามี ให้ประพฤติตนอยู่ในกรอบของกุลสตรี ครอบคลุมถึงความเป็นอยู่ กิริยามารยาท การแต่งตัว การคบเพื่อน การเที่ยวเตร่ และการครองเรือน

2.5.2 นิราศกาญจนบุรี

นิราศกาญจนบุรีนี้ กานต์ ฤๅษีสอน กล่าวไว้ในคำนำของการพิมพ์วรรณกรรมฉบับนี้ ซึ่งแจกในการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพื้นบ้านเมืองกาญจนบุรี" เมื่อวันที่ 8 - 10 กันยายน 2525 ว่า นิราศกาญจนบุรีแต่งโดย ชูวรรการ (ทิม) เมื่อคราวตามเสด็จพระองค์เจ้าศิวิไลย์ (สมเด็จพระบรมราชินีนาถ) ซึ่งเสด็จมาเมืองกาญจนบุรี²

นิราศกาญจนบุรีมีเค้าโครงเหมือนกับนิราศเรื่องอื่น ๆ กล่าวคือ ความจำเป็นที่จะต้องจากนางอันเป็นที่รักและคร่ำครวญคิดถึงนางตลอดเวลาการเดินทางทั้งไปและกลับ นอกจากนี้ยังมีการแทรกเกิดประวัติสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านมามาก ทำให้ได้ทราบความเป็นมาของสถานที่ต่าง ๆ ในสมัยนั้น

ตัวอย่างนิราศกาญจนบุรี

ชูวรรการ (ทิม) ผู้แต่งเดินทางมากาญจนบุรีในฐานะมหาดเล็กรักษาพระองค์ ซึ่งตีความได้จากตอนต้นของนิราศว่า

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 100 - 108.

² กานต์ ฤๅษีสอน, "นิราศกาญจนบุรี," เอกสารสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพื้นบ้านกาญจนบุรี, 8 - 10 กันยายน 2525), หน้า 1. (อัคราเนนา)

โดยเสด็จอุบิณฑกนทรป็นนิกร
 ควบเป็นขุฬาดะอองฉลองบาท
 เคยพิทักษ์รักษาฉาซุฉี

ปางนิราศแรมไปไกลสมร
 คลนครเขตสถานกาญจนบุรี
 พศกาทราชวัลภาเจฉิมศรี
 โดຍภักคิกคณฺญทอญชร

ความไพเราะนั้น นิราศกาญจนบุรีก็ไม่ค้อยกว่านิราศอื่น ๆ มีหลายตอน
 ที่ให้ความไพเราะ เช่น

ถึงหนามแดงโศกแซงสวัฉิจ	เหมือนูหนามคิคุทรวงตำมาซ้าสอง
อ้นูหนามรายชายปลาฉีกหากอง	จะถูทอญยกบงกัคกงคลาย
แศทหนามยอกทรอกทรวงในควงฉิจ	สกุฉะคิคบงออกโหญออกหาย
ทั้งหนามรักหนามสวาทมาบาทกาย	แมคไศสายสวาทบงจะเบาใจ

นิราศนี้ยังกล่าวถึงสถานที่ที่ผ่านมา เช่น

ถึงหนองบัวมองเขม่นเห็นแศทหนอง	ประทมทองบัวบังอยู่ฝั่งไทน
หวนคณฉิ่งประทมคลุมสไบ	พิม่าโกสุโคจรจะคลุมประทมทอง
หนองบัวนี้ที่จะนูนจูนซารแหง	บัวฉิ่งแลงลับเชือเหลือแศทหนอง
สงสารสองบัวทอกนอง	ดาเลยละก็จะหมองเหมือนหนองบัว

สิ่งสำคัญที่ได้จากนิราศเรื่องนี้คือ ประวัติของเมืองกาญจนบุรี เช่น

แศทเมืองนี้มีไซกาญจนบุรีก่อน	สร้างนครคอยสงครามสามวิฉี
ที่เมืองคิมแศนสถานกาญจนบุรี	เปลียนชื่อศรีสวัฉีฉีฉีขึ้นไป
แศทเชคคานนามเมืองยังเบือองยัก	อันความรักจะเพียงอยู่เพียงไทน
กาญจนบุรีแปลงเป็นศรีสวัฉีไป	เกรงอาลัยเจ้าจะแปลงนาแศลคกลาง

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า นิราศกาญจนบุรีก็เหมือนกับนิราศเรื่องอื่น ๆ คือ
 กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องจากนางอันเป็นที่รักและคร่ำครวญคิฉีถึงนางคลอกทาง นอกจากนี้
 ยังมีการแทรกเกฉีคประวัติสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านมา ทำให้ได้ทราบความเป็นมาของสถานที่
 ต่าง ๆ ในสมัยนั้น

2.6 คำนวรรณคดี

วรรณคดีเป็นวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งได้เน้นทางค่านิยมการใช้ภาษา เพื่อรับใช้จิตใจมนุษย์

ศิวาพร ฐิตะฐาน ไก่กล่าวถึงวรรณคดี สรุปได้ดังนี้

วรรณคดีเป็นผลิตผลของมนุษย์ที่เน้นทางค่านิยมการใช้ภาษา หากงานเขียนชิ้นใด มีการเลือกสรรการใช้ถ้อยคำที่สามารถสื่อความคิดและจินตนาการของผู้เขียน ทำให้คนอ่านเห็นภาพและเกิดอารมณ์คล้อยตามได้ ก็นับว่างานชิ้นนั้นเป็นวรรณคดี บทบาทของวรรณคดีเป็นไปในด้านการให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์อันจะเป็นการช่วยให้จิตใจอ่อนคลายความตึงเครียดและมีความสุข วรรณคดีจึงมีหน้าที่รับใช้มนุษย์ทางค่านิยมจิตใจ¹

วรรณคดีที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับภาคตะวันตก ที่รู้จักกันแพร่หลายมีอยู่หลายเรื่อง แต่ผู้วิจัยได้เลือกเป็นตัวอย่างมาศึกษาครั้งนี้ เสนาขุนช้างขุนแผน นิราศท่าคินแคง นิราศสุพรรณ นิราศพระประชม และนิราศเมืองเพชร

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ศิวาพร ฐิตะฐาน, "ลักษณะการพรรณนาในวรรณคดีไทย," ไทยศึกษา : อารยธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราษ, 2526), หน้า 87.

2.6.1 เสภาขุนช้างขุนแผน

ขุนช้างขุนแผนเป็นนิยายพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี มีบทกลอนคี่เยี่ยม มีเชิงทางกวีหลายรส มีทั้งไพเราะเพราะพริ้งและเผ็ดร้อนถึงอกถึงใจ เป็นเรื่องราวทางนิยายพิศวาสแบบชาวบ้านธรรมดากระคนด้วยสงคราม จึงทำให้ผู้อ่านตื่นเต้นเร้าใจอยู่ตลอดเวลา

ประจักษ์ ประภาพิตยากร ได้กล่าวถึงเสภาขุนช้างขุนแผน สรุปได้ว่า

ขุนช้างขุนแผน เป็นนิยายพื้นบ้านที่ยาวที่สุดของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระยาพิชัยดาบหักกับกรมหมื่นกวีพจนสุปรีชา เป็นผู้ทรงรวบรวมขึ้นเป็นเล่ม มีความยาว 43 ตอน การแต่งเสภาขุนช้างขุนแผนนั้น นิยมปดกัน แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีว่า

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชนิพนธ์ตอนปลายแก้ว เป็นคู่กับนางพิม ตอนวันทองหึงลาวทอง ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างไค้ นางแก้วกิริยา และขุนแผนพานางวันทองหนี

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ตอนขุนช้างตามนางวันทอง

สุนทรภู่แต่งตอนกำเนิดพลายงาม

ครูแจ้งแต่งตอนกำเนิดกุมารทอง ตอนขุนแผนแก้พระทัยน้ำ ตอนขุนแผนพลายงาม จับเจ้าเชียงใหม่ ตอนขุนแผน พลายงาม ยกทัพกลับ และตอนจรเข้เข่นชวาค¹

¹ ประจักษ์ ประภาพิตยากร, ภาษาไทยตอน 4 : คู่มือขุนช้างขุนแผน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2518), หน้า 3 - 4.

เสภาขุนช้างขุนแผนจัดเป็นเพชรน้ำเอกในวรรณคดีไทย เป็นรูปสมบัติแห่งวรรณศิลป์ วรรณคดีสโมสรในรัชกาลที่ 6 ตัดสินเป็นเอกฉันท์ให้เสภาขุนช้างขุนแผนเป็นยอดแห่งกลอนสุภาพ เป็นเรื่องที่น่าสนใจตั้งแต่สมัยปลายกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นนิยายพื้นบ้านที่ชาวที่สุดของจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีเค้าความจริงอยู่ด้วย เป็นบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ แสดงขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ศิลปะการปกครอง เศรษฐกิจ การกีฬา การศึกษา การคมนาคม การศาล ภูมิศาสตร์ ชีวิตในสังคม และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายของชาวไทยอย่างธรรมดาสามัญ¹

ความดีเด่นของเสภาขุนช้างขุนแผน พอจำแนกได้ดังนี้

1. ความดีเด่นในเชิงการประพันธ์ พอจำแนกได้ดังนี้

1.1 โครงเรื่อง เป็นทำนองชิงรักหักสวาท ระหว่างชายสองหญิงหนึ่ง ทั้งยังแทรกการศึกษาศรามาให้ตื่นเต้นเร้าใจให้ผู้อ่านติดตามอยู่ตลอดเวลา

1.2 ตัวละคร ในเรื่องขุนช้างขุนแผนล้วนแต่มีชีวิตจิตใจ จนผู้อ่านเห็นว่าเป็นตัวบุคคลจริง ๆ

1.3 ฉาก ผู้แต่งสามารถในเชิงการบรรยายฉากได้อย่างดี ทั้งฉากในพระราชวังหรือท้องทุ่ง กวีทำได้อย่างเห็นจริงเห็นจัง เช่น

ทางริมบ้านชานกิ่งขอบไ้
ปลุกมะพร้าวหมากม่วง เป็นทวงที่
สวนพลูคู่กลางศาลาสลอน
ควยเป็นบานชาวปาพนาลัย

คุณเป็นเรือกสวนไ้สวไปจากนี้
คุณลินจีสมสูกลูกกล้าโย
ที่ริมรั้วปลุกหมอนไ้เวเลี้ยงใหม่
ทองปลุกไ้พอเพียงเลี้ยงชีวา²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 160.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 161.

2. ความเค้นในเชิงกวีนิพนธ์ ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 กระทบกลอน เป็นผลงานของกวีหลายท่าน จึงเป็นการประกวดประชันกันมาก ดังนั้นกระทบกลอนในเสภาเรื่องนี้จึงเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติอันดีเค้นทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นคำสัมผัสหรือไฉ่คำ ก่อให้เกิดภาพพจน์ ดังเช่น "ทองประศรีทำหมากยกดากหงอน" ไฉ่เพียงแปดคำ แต่ทำให้ผู้อ่านนึกภาพ เห็นยายแก่กำลังทำหมากอยู่

2.2 ย่อมอารมณ์ผู้อ่านให้เกิดความรู้สึก เช่น การเค้น ซึ่งชวนฝันว่าฟังเค้น ชวนช่าง ไฉ่แก่

จะผ่าแฉ่แลออกก็ให้ได้
จะลี้กวันทองไปยังไพรวิน

ทำให้สมเค้นเป็นแม่นมั่น
คิดแล้วก็ตื่นเคื้อคทะยาน¹

2.3 สุภาษิตสอนใจ เช่น นางทองประศรีสอนชวนฝันว่า "โบราณท่านสมมติ มนุษย์นี้ ยากแล้วมีไหมเสร์จถึงเจ็ดหน" หรือ นางอัปสรสอนนางสร้อยฟ้าว่า

เกิดเป็นมนุษย์ปุถุชน
สุดแท้แต่กรรมที่ทำมา

ความทุกข์มิได้พ้นจนสักหน้า
ถึงเวลาสิ้นสุขก็ทุกข์ไป

3. คีเค้นในเชิงแสดงให้เห็นถึงชนบทรรมนิยมประเพณี และความเชื่อของคนในสมัยนั้น เช่น การเกิด การตาย การบวชเรียน การแต่งงาน การปกครอง การตัดสินคดี การเทศน์มหาชาติ เป็นต้น²

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า เสภาชวนช่างชวนฝันเป็นวรรณคดีที่มีบทกลอนดีเยี่ยม มีเชิงกวีหลายรส บางตอนไพเราะเพราะพริ้ง และบางตอนเผ็ดร้อนถึงอกถึงใจประกอบ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 67.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 162 - 164.

เรื่องนี้เป็นนิยายพิสวาสแบบชาวบ้าน ซึ่งเป็นชีวิตของคนธรรมดาคนด้วยสงคราม ซึ่งทำให้ตื่นเต้นเร้าใจผู้อ่านอยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้จึงทำให้เสภาขุนช้างขุนแผนคือแก่น เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน

2.6.2 นิราศทำกินแดง

นิราศทำกินแดง เป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งนิพนธ์ขึ้นในคราวยกกองทัพไปรบกับพม่าที่ท่ากินแดง เป็นนิราศที่ให้ทั้งความรู้ทางภูมิศาสตร์ และความไพเราะทางบทกลอน

คณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรม วิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้กล่าวถึงนิราศทำกินแดงไว้ในเอกสารการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพื้นบ้านกาญจนบุรี 8 - 10 กันยายน 2525 สรุปได้ดังนี้

เรื่องมีอยู่ว่า ในปี 2329 พระเจ้ากรุงหงษ์ให้พระราชบุตรผู้เป็นพระมหาอุปราชเป็นนายทัพที่ 1 มีจำนวนพล 50,000 คน ยกเข้ามาตั้งในแดนไทยตอนที่ข้ามเขาบรรทัดให้มาตั้งอยู่ฉางวางเสบียงอาหารรายทาง และต่อเรือ เพื่อที่จะยกเข้ามาตีกรุงเทพฯ พระมหาอุปราชจัดกองทัพที่บุกเข้ามาเป็น 3 กอง คือ กองที่ 1 ให้เมี้ยนห่วนคุมพล 15,000 คน มาตั้งที่ตำบลท่ากินแดง กองที่ 2 ให้เมี้ยนเมห่วนคุมพล 15,000 คน มาตั้งที่ตำบลสามสบ กองที่ 3 พระมหาอุปราชคุมมาเองจำนวน 20,000 คน มาตั้งอยู่ที่ริมลำน้ำ ใกล้กับบ้านพระเจดีย์สามองค์

ฝ่ายไทยเมื่อทราบว่าพม่ายกกองทัพมา จึงตกลงว่าจะต้องไปชิงตีพม่าเสียให้แตก แต่ที่นั่นอย่าให้ทำการอยู่ได้ กองทัพไทยที่ยกไปคราวนั้นจำนวนพล 40,000 คน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกกับกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท เสด็จไปทรงบัญชาการเองทั้งสองพระองค์ เสด็จโดยกระบวนเรือจากกรุงเทพฯ ไปจนถึงเมืองไทรโยค แล้วยกเป็นกองทัพบุกต่อไป พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเสด็จไปตีค่ายพม่าที่ท่ากินแดง กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทเสด็จไปตีค่ายพม่าที่ตำบลสามสบ เข้าตีพม่าพร้อมกันทั้ง

สองกองทัพ รบกันอยู่ 3 วันจึงแตกเข้าค่ายพม่าได้ พม่าได้พากันทิ้งค่ายแตกหนีไป¹

นิราศทำดินแดงมีเค้าโคลงเหมือนนิราศเรื่องอื่น ๆ คือ ความจำเป็นที่ต้องจากนางอันเป็นที่รักไป คร่ำครวญคิดถึงนางตลอดทาง และได้ทราบสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านไปโดยสมัยนั้น

ตัวอย่างนิราศทำดินแดง

1. กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องจากนางอันเป็นที่รักไป เช่น

นิจาเอ๋ยไอกรรมจึงจำไกล	มาทำให้พี่เรคร่างมโหศรรมย์
ก็เพราะมีอิริราชไทยัน	เขาหักหั้นคานแดนบุรีรมย์
จึงตองกฤษกริษาพลากร	มาจำจรจากสุขเกษมสม
สวาทคสังสวัสส์ทีที่เคยชม	ก็นิยมให้วิโยคควยจำเป็น ²

2. ความไพเราะของนิราศทำดินแดง เช่น

ควนเคินโดยทางชลมารค	แสนล้ำนากควยร้างแรมสมร
กระทุหายหิวหัวใจให้อารมณ์	แต่รอนชอนชอนเชิญเป็นนิรันคร
ถึงทราบเหมือนที่ทาบทรวงถวิล	ยิงโดยคินโหยหวนครวญกระสัน
ควยโคทุกซุกใจมาหลายวัน	จนบรรลู่เจ็คเสมียนคำบลนา ³

¹ ศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "นิราศทำดินแดง," (เอกสารการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพื้นบ้านกาญจนบุรี 8 - 10 กันยายน 2525), หน้า 1 - 2. (อัครสำเนา)

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

3. ความตั้งใจที่จะทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เช่น

ตั้งใจจะอุปถัมภ์
จะปกป้องกันขอบขัณฑสีมา

ขอยกพระพุทธศาสนา
รักษาประชาชนแฉมนคร¹

4. ผู้อ่านมองเห็นภาพพจน์ใดชัดเจน เช่น

ทัพพม่ายังทำกินแคง
หึ่งเสียบึงอาหารสารพันมี
มีหึ่งพอกมาชาย
คานหลังทาทางวางตะพาน

แต่งค่ายรายไว้เป็นฉนวนดี
กึ่งสร้างสรรคธานีทุกประการ
รานรายกระท่อมมูพลทุกสถาน
ตามละห่านหยวนำทุกตำบล²

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า นิราศทำกินแคงก็เหมือนกับนิราศเรื่องอื่น ๆ คือความจำเป็นในการจากนางอันเป็นที่รักไป ไต่คร่ำครวญถึงนางตลอดทาง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านไปด้วย จึงทำให้ผู้อ่านได้ทราบสถานที่เหล่านั้นที่มีอยู่ในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี และยังได้กล่าวถึงลักษณะการตั้งค่ายของพม่าอีกด้วย

2.6.3 นิราศสุพรรณ

นิราศสุพรรณ แต่งขึ้นเมื่อ 2384 เป็นนิราศเรื่องเดียวของสุนทรภู่ที่แต่งเป็นโคลงสี่สุภาพ มีจำนวน 462 บท³

เรื่องมีอยู่ว่า สุนทรภู่ออกเดินทางไปสุพรรณบุรี เพื่อหาแร่หรือที่เรียกว่าปรอทหรือปูนเพชร ซึ่งเชื่อว่าเป็นแร่ที่ทำให้กลายเป็นทองคำ และมีอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี ขณะนั้นสุนทรภู่อยังบวชเป็นพระภิกษุและจำพรรษาอยู่วัดเทพนิการาม สุนทรภูได้พาบุตรไปด้วย 2 คน

¹ มหาวิทยาลัยศิลปากร, เส้นทางเดินทัพพม่าตีไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2526), หน้า 84.

² ศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "นิราศทำกินแคง," หน้า 9.

³ กรมศิลปากร, ชีวิตและงานของสุนทรภู (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520), หน้า 5.

และมีศิษย์ไปค่ายหลายคน ลงเรือที่ท่าวัดเทพธิดาราม ผ่านคลองมหานาค แล้วออกทางปากคลองโอ่งอ่าง ไปถึงเมืองสุพรรณไค้ขึ้นไปทางลำน้ำข้างเหนือเมือง ไปขึ้นเคียนบกที่วังหินเทียวหาแร่ แล้วกลับลงเรือที่บ้านหิง ความที่พรรณานาในนิราศสุพรรณบุรีในสมัยนั้นยังเปลี่ยวมาก ทั้งข้างใต้และเหนือเมือง ถึงกับไปพบเสือตามใกล้ ๆ ลำแม่น้ำ แต่แร่ที่ไปหาจะได้หรือไม่ไค้หาไค้กล่าวถึงไม่¹

นิราศสุพรรณ นอกจากจะมีความไพเราะซาบซึ้งและให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ตามท้องเรื่องยังทำให้ผู้อ่านไค้ทราบรายละเอียดคนใน เรื่องการเดินทางไปสุพรรณบุรีของสุนทรภู์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาชีวประวัติของท่านเพิ่มเติมอีกด้วย นอกจากนี้ ที่สำคัญคือไค้ช่วยให้ผู้ที่ยังหลงใหลในเรื่องเล่นแร่แปรธาตุและยาอายุวัฒนะ ซึ่งปัจจุบันนี้ยังมีผู้เชื่อว่ามี ไค้ทราบว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ คึงสุนทรภู์ไค้ถดลงไว้ชัดเจนในนิราศเรื่องนี้²

ตัวอย่างนิราศสุพรรณ

1. ไค้ทราบถึงการเดินทางไปสุพรรณบุรีของสุนทรภู์ว่า คงจะเดินทางจากวัดลงเรือไป กล่าวถึงคลองมหานาคไว้ว่า

มหานาคควากุ้ง	คึงคลอง
ชุมชนรันรูกชสอง	ฝั่งน้ำ
คูกคิกคิมศหมายครอง	สังสวาคิ ซาคเฮย
กลาตกรถเรือข้า	โคกทั้งหมางสมร ³

¹ กรมศิลปากร, โคลงนิราศสุพรรณ (พระนคร : พิมพ์ที่ศิวพร, 2510), หน้า 3 - 4.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

2. โค้ทรายงานว่าการเล่นแร่แปรธาตุและหายาอายุวัฒนะเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ ซึ่งสุนทรภู่ได้ฝากข้อคิดไว้ว่า

หวังไว้ให้ลูกเต้า	เหลวไหล
รู้เรื่องเปลี่ยนป่วยการ	เก๊กรอน
อายุวันชนะชานาน	นี่พอ ชูอายุ
แร่ปรอดยอคยากซอน	คิดไว้ให้จำ

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่านิราศสุพรรณนอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินตามท้องเรื่องแล้ว ยังช่วยให้ทราบรายละเอียดในการเดินทางของสุนทรภู่ไปสุพรรณบุรี และยังช่วยให้ผู้หลงใหลในเรื่องการเล่นแร่แปรธาตุและหายาอายุวัฒนะว่าเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ

2.6.4 นิราศพระประชม

นิราศพระประชม แต่งขึ้นเมื่อ 2385 หลังจากที่สุนทรภู่ได้ลาสิกขาบทแล้ว และได้เข้าถวายตัวพึ่งพระบารมีในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งขณะนั้นดำรงพระยศเป็นสมเด็จพะเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าฯ กรมขุนอิศเรศรังสรรค์ สุนทรภู่ได้แต่งนิราศเรื่องนี้ขึ้นในขณะที่เดินทางไปนมัสการพระปฐมเจดีย์ พร้อมกับบุตรชาย 2 คน คือนายกบ และนายนิล เข้าใจว่าลงเรือแถวท่าพระราชวังเดิม ธนบุรี บอกรวันออกเดินทางไว้ในเบื้องต้นนิราศพระประชมว่า "ถวิลวันจันทร์ทิวาขึ้นห้าค่ำ" เข้าใจว่าเป็นวันจันทร์ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 12 พ.ศ.2385²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

² กรมศิลปากร, ชีวิตและงานของสุนทรภู่, หน้า 8 - 9 .

ตัวอย่างนิราศพระประชม

1. คร่ำครวญถึงนางอันเป็นที่รักที่ตนจำต้องจากไป เช่น

ไอ้หน้าหนาวคราวนี้เป็นที่สุด
ที่เห็นทางหางเหยงเรรวน
ที่ปลุกรักจักไคขึ้นทุกคืนคำ
ที่ขึ้นเขยเคยรักเหมือนหลักประโคน

ไม่มีนุชแนบชมเมื่อลมหวาน
มิไคชวนเจ้าไปชมประชมประโพน
ก็เทียบคำตายผอยกรองกรอยไกรน
ก็หักโค่นซากสูญประยูรวงศ์

2. ความไพเราะของบทกลอน เช่น

บางระมาดมาคหมายสายสวาท
แสนสวาทมาคหมายมาหลายเคื่อน

ว่าสมมาคเหมือนใจแล้วไม่เหมือน²
มีแต่เคลื่อนแคลวคลาคประหลาดใจ

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่านิราศพระประชมก็คล้ายกับนิราศเรื่องอื่น ๆ คือกล่าวถึงนางอันเป็นที่รัก และสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านไป ตลอดจนทำให้ผู้อ่านได้ทราบประวัติพระประชมเจดีย์อีกด้วย

2.6.5 นิราศเมืองเพชร

นิราศเมืองเพชรเป็นนิราศเรื่องสุดท้ายของสุนทรภู่ แต่งขึ้นในระหว่าง พ.ศ. 2388 - 2392 นับว่าแต่งได้คี่ถึงขนาดนิราศภูเขาทองซึ่งถือเป็นเรื่องยอดเยี่ยมในนิราศของสุนทรภู่ ในเวลาที่แต่งสุนทรภู่ได้เข้าไปฟังบารมีในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าฯ กรมขุนอิศเรศรังสรรค์ กล่าวกันว่า สุนทรภู่ได้รับอาสาไปหาของที่ท้องพระประสงค์ที่เมืองเพชร และได้แต่งนิราศเมืองเพชรขึ้น³

¹ สุนทรภู่, วรรณกรรมสุนทรภู่, (กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์, 2516), หน้า 153. (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายพูน บุญศิริ ฌ เมรุวัดธาตุทอง 14 พฤษภาคม 2516)

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 154 .

³ กรมศิลปากร, ชีวิตและงานของสุนทรภู่, หน้า 9 - 10.

ตัวอย่างนิราศเมืองเพชร

1. คำนสัณผัสหรือใช้คำก่อให้เกิดภาพพจน์ เช่น

ได้เห็นแต่แพแฉกที่แปลกเพศ
ชายเครื่องเทศเครื่องไทยโคไชสอย
ถึงวัดหงส์เห็นแทหงส์เสาชงลอย
เป็นหงส์หอยหวงชิงไชหงส์ทอง

2. คำเป็นคคิสอนใจ เช่น

ถึงบางบอนที่มีแต่ชื่อ
เขาเลื่องลือบอนชางบางยี่ขัน
อันบอนคนบอนนำตาลยอมหวานมัน
แต่ปากคันแกไขมิใครพังฯ

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า นิราศเมืองเพชรก็คล้ายกับนิราศเรื่องอื่น ๆ คือกล่าวถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านไป ให้คคิสอนใจ นับว่าเป็นนิราศที่ให้ทั้งความรู้ ความสนุกสนานและคคิสอนใจ

2.7 คำจิตรกรรม

จิตรกรรมเป็นภาพซึ่งเขียนขึ้นโดยใช้สีต่าง ๆ มาระบายลงบนพื้นราบ ทำให้เกิดภาพคน สัตว์ สิ่งของ และเรื่องราวต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ทำให้ผู้ได้พบเห็นเกิดอารมณ์ร่วมคล้อยไปกับสิ่งที่ปรากฏในภาพนั้น และทำให้เกิดความสุขทางใจอีกด้วย

วิบูลย์ สีสวรรณ ได้กล่าวถึงจิตรกรรมไว้ในหนังสือจิตรกรรมไทย สรุปได้ดังนี้

¹ สุนทรภู่, วรรณกรรมสุนทรภู่, หน้า 173.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 174.

จิตรกรรมเป็นภาพเขียนระบายด้วยสีหรือภาพเขียนสี ซึ่งเกิดจากการเขียน การวาดปรากฏเป็นภาพของการใช้สีเป็นส่วนสำคัญ การระบายสีในจิตรกรรมนั้น ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นสีเหมือนกับความจริงตามธรรมชาติทั้งหมด จิตรกรจะเป็นผู้กำหนดสี ภาพเขียนระบายสีส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจากความบังคาลใจ ความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา เมื่อจิตรกรเกิดความซาบซึ้งในเรื่องทางพระพุทธศาสนา ทั้งพุทธประวัติ วรรณคดี นิทานชาดก และจากคัมภีร์ต่าง ๆ จนเกิดมโนภาพขึ้น จึงได้คิดประดิษฐ์รูปแบบและวิธีที่จะถ่ายทอดเป็นผลงานจิตรกรรม¹

คณะกรรมการจัดนิทรรศการชีวิตไทยในภูมิภาคตะวันตกที่มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม กล่าวถึงจิตรกรรมในภาคตะวันตกว่า

ภาพจิตรกรรมฝาผนังของภาคตะวันตกนี้ ที่จัดว่างามเป็นพิเศษได้แก่ที่อุโบสถวัดคงคาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี วัดพระแก้วสุทธาราม วัดใหญ่สุวรรณาราม วัดมหาสมณาราม อำเภอเมือง เพชรบุรี²

ต่อไปนี้เป็นการศึกษารายละเอียดของภาพจิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันตก ได้แก่ ภาพฝาผนังพระอุโบสถวัดคงคาราม ภาพฝาผนังวัดเกาะแก้วสุทธาราม ภาพฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณาราม และภาพฝาผนังมหาสมณาราม ตามลำดับ

2.7.1 ภาพฝาผนังพระอุโบสถวัดคงคาราม

วัดคงคาราม ตั้งอยู่ที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีภาพจิตรกรรมอยู่ที่ฝาผนังพระอุโบสถ เป็นภาพที่งดงามมาก ช่วยให้ผู้ประสบเกิดอารมณ์ในทางกุศลจิต

¹ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, จิตรกรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2523), หน้า 2 - 3.

² มหาวิทยาลัยศิลปากร, นิทรรศการชีวิตไทยในภูมิภาคตะวันตก, " หน้า 14.

สุภักดิ์ อนุกุล ได้กล่าวถึงจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคารามไว้ในหนังสือของตีเมือง-
ราชบุรี สรุปได้ดังนี้

ภาพจิตรกรรมในพระอุโบสถวัดคงคาราม เป็นภาพแบบไทย ลักษณะเหมือนที่วัด
สุทัศน์เทพวราราม วัดสุวรรณาาราม กรุงเทพมหานคร ในภาพเป็นเรื่องเทวดาทูกจักราศี
ชุมนุมแสดงปิติยินดีเมื่อพระพุทธเจ้าทรงชนะมาร เขียนภาพแบบสองมิติ คือ ประกอบด้วย
เส้นและสีเท่านั้น ไม่มีแสงเงา ภาพจึงมีลักษณะแบบสีที่นำมาใช้เขียนได้มาจากผนังปูนทับ
สีพื้นฐิไม้ การจัดสีก็ใช้ตามแบบอย่างถูกหลักเกณฑ์ แม้บางแห่งจะใช้สีโคกเค้น ซึ่งเป็นสี
คู่ปฏิปักษ์ในที่เดียวกันก็ตาม เช่น เชี่ยวกับแดง แต่ใช้สีขาว สีดำ และสีคล้ำ เป็นส่วนประกอบ
จนทำให้กลมกลืนอย่างประหลาด เป็นภาพบรรยายอย่างมีศิลป์ ช่วยให้ผู้นับถือเกิดอารมณ์ในทาง
กุศลจิต¹

สรุปได้ว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดคงคารามเป็นภาพเรื่องราวทาง
พระพุทธศาสนา แบบสองมิติคือ ประกอบด้วยเส้นและสี กุละมนละไมงดงามมาก ทำให้ผู้
ประสบเกิดอารมณ์ในทางกุศลจิต

2.7.2 ภาพฝาผนังวัดเกาะแก้วสุทธาราม

วัดเกาะแก้วสุทธาราม ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
มีภาพจิตรกรรมอยู่ที่ฝาผนังพระอุโบสถ เป็นภาพพุทธประวัติและไตรภูมิ ซึ่งเป็นภาพที่เขียน
ไว้แปลกกว่าที่อื่น ๆ

สันติ เล็กสุขุม และ กมล ฉายาวังษ์ ได้กล่าวถึงภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะแก้ว
สุทธารามไว้ในหนังสือจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา สรุปได้ว่า

ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะแก้วสุทธาราม เขียนไว้ในปี พ.ศ.2277 เป็นภาพหมู่
นักลัทธิวิฆเนศวร เขียนไว้ส่วนบนของผนัง เนื้อภาพพุทธประวัติเป็นตอน ๆ สลับกับรูปเจดีย์
ขนาดใหญ่ เจดีย์มีขนาดใหญ่ซึ่งมีลวดลายสอดคล้องประดับอย่างงดงาม และเรื่องพุทธประวัติมี

¹ สุภักดิ์ อนุกุล, "จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม," ของตีเมืองราชบุรี (เพชรบุรี
: เพชรบุรีการพิมพ์, 2519), หน้า 75 - 84.

กรอบทรงสามเหลี่ยมครอบอยู่ จึงเกิดเป็นแนวเส้นทรงสามเหลี่ยมต่อกันเป็นหยักหันปลา-
 ทลดอกแนวนึง ผนังค้ำหน้าพระประธานเขียนเรื่องไตรภูมิ เนื้อที่ส่วนข้างซึ่งขนานเรื่อง
 ไตรภูมิ เขียนเรื่องพุทธประวัติ ถัดลงมาที่ผนังข้างประตูทั้งสองข้างเขียนเรื่องพุทธประวัติ
 ส่วนข้างประตูค้ำหลังพระประธานเขียนภาพชุมนุมเป็นชั้น ๆ ชั้นละองค์¹

ชนิต อยู่โพธิ์ ได้กล่าวถึงจิตรกรรมฝาผนังวัดเกาะแก้วสุทธารามสรุปได้ว่า
 จิตรกรรมที่เขียนไว้ในพระอุโบสถเป็น เรื่องพุทธประวัติและไตรภูมิ แต่ลักษณะองค์ประกอบและ
 การวางทิศทางแตกต่างกับช่างเขียนที่เขียนไว้ในที่อื่น กล่าวคือ ภาพเรื่องมารผจญ เขียน
 ไว้ค้ำหลังพระประธาน แต่ภาพเรื่องไตรภูมิกลับมาเขียนไว้หน้าพระประธาน ส่วนที่ผนัง
 ค้ำข้างเขียนเป็น เรื่องพุทธประวัตินั้น เขียนเป็นรูปเจดีย์เหลี่ยมวางเป็นระยะ ๆ และเขียน
 ภาพเรื่องพุทธประวัติไว้ระหว่างเจดีย์ ใต้ภาพบอกวันเดือนปีที่เขียนเป็นตอน ๆ นับว่าเป็น
 จิตรกรรมที่แปลกและน่าดูอีกแห่งหนึ่ง²

สรุปได้ว่าภาพจิตรกรรมวัดเกาะแก้วสุทธาราม เป็นภาพจิตรกรรมที่เขียนไว้แปลก
 กว่าที่อื่น ๆ ซึ่งภาพประกอบด้วยภาพพุทธประวัติและไตรภูมิ เป็นภาพที่ดูสวยงามอีกแห่งหนึ่ง

2.7.3 ภาพฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณาราม

วัดใหญ่สุวรรณาราม ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มี
 ภาพจิตรกรรมอยู่ที่ฝาผนังในพระอุโบสถ ซึ่งเป็นภาพที่งดงามอีกแบบหนึ่ง

สันติ เล็กสุขุม และ กมล ฉายาวินะ ได้กล่าวถึงจิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่-
 สุวรรณารามไว้ในจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา สรุปได้ดังนี้

¹ สันติ เล็กสุขุม และ กมล ฉายาวินะ, จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา (กรุงเทพ
 มหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2524), หน้า 56.

² ชนิต อยู่โพธิ์ "สถานจิตรกรรมฝาผนัง," วิวัฒนาการแห่งจิตรกรรมฝาผนังไทย
สถานจิตรกรรมและสารบัญภาพจิตรกรรมฝาผนังในหอศิลป์ (กรุงเทพมหานคร : กรม
 ศิลปากร , 2520), หน้า 48.

พระอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณาราม มีฐานแอ่นโค้งเล็กน้อย ไม่มีการเจาะร่องหน้าต่าง ภาพเขียนภายในฝาผนังด้านข้างทั้งสองของพระประธานจึงวางองค์ประกอบเป็นภาพแฉวนอนอย่างต่อเนื่องโดยตลอด เนื้อหาเป็นภาพแฉวนเทพชุมนุม ภาพเทวดาในแฉวนั่งพนมมือหันหน้าไปทางพระประธาน ส่วนบนของแฉวนเป็นลิตเทาทอเนื่องกันเป็นรูปพันปลาเหนือแฉวนเทวดา เนื้อที่ว่างส่วนบนของลิตเทาเขียนลายประคิษฐ์เป็นทรงพุ่มข้าวบิณฑ์บ้าง คอกไม้ประคิษฐ์บ้าง หรือบางครั้งก็เป็นกนกนกคาบ ผนังด้านหน้าพระประธานเขียนภาพพุทธประวัติตอนมารวิชัย ส่วนผนังด้านหลังพระประธานลบเลือนมาก¹

สน สีมাত্রัง ได้กล่าวถึงภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณารามไว้ในเอกสารการสัมมนาวัฒนธรรมพื้นบ้านเพชรบุรี ที่วิทยาลัยครูเพชรบุรี สรุปได้ดังนี้

ภาพเทพชุมนุมมีวิหยาธร ยักษ์ ครุฑ ฤาษี มาปะปนกับเทวดา ซึ่งแปลกไปจากภาพเทพชุมนุมแบบอยุธยา ศรีเทพต่าง ๆ มีความละม้ายคล้ายมนุษย์ ทำนองของเทวดามีลักษณะเฉพาะ คือ ทำนองยกเข้าชั้นข้างหนึ่งทำให้ดูเบาและลอยต่างจากภาพในแห่งอื่น ๆ ระหว่างเทวดาแต่ละองค์ ภาพเทพชุมนุมแบบอยุธยาในสมัยเดียวกันจะมีรูปข้าวบิณฑ์คั่น แต่ที่มีเป็นลายพรรณพฤกษ์ ลักษณะที่น่าสังเกตอื่น ๆ คือ ลายมีลักษณะใกล้เคียงธรรมชาติ ลายผ้าถุงไม่ซ้ำกันเลยแต่เป็นเดี่ยว ลายพรรณพฤกษ์แต่ละช่องไม่เหมือนกัน²

สรุปได้ว่า ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณารามเป็นภาพที่งดงามอีกแบบหนึ่ง ซึ่งมีภาพเทวดา วิหยาธร ครุฑ ฤาษี ประกอบกันอยู่

2.7.4 ภาพฝาผนังวัดมหาสมณาราม

วัดมหาสมณาราม ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีภาพจิตรกรรมฝาผนังอยู่ในพระอุโบสถ ซึ่งเป็นภาพเขียนของชรวินโฆง จิตรกรในสมัยรัชกาลที่ 4

¹ สันติ เล็กสุขุม และ กมล ฉายาวัดนะ, จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา, หน้า 49.

² สน สีมাত্রัง, "ภาพจิตรกรรมฝาผนังเพชรบุรี," (เอกสารการสัมมนาวัฒนธรรมพื้นบ้านเพชรบุรี 11 กันยายน 2523).

เป็นภาพที่คงงามไปอีกแบบหนึ่ง

สมบุรณ์ แก่นตะเคียน ได้กล่าวถึงภาพจิตรกรรมวัดมหาสมณารามไว้ในหนังสือ
สมุคเพชรบุรี 2525 สรุปได้ดังนี้

ภาพเขียนในพระอุโบสถวัดมหาสมณาราม กล่าวกันว่าเป็นฝีมือของชวีอินโข่ง
จิตรกรเอกในสมัยรัชกาลที่ 4 เขียนภาพแตกต่างไปจากสมัยก่อน โดยวางภาพเต็มไปหมด
ไม่มีภาพเทพชุมนุมเรียงเป็นแถวแบบเดิม แต่มีภาพเทวดานางฟ้าปรากฏตามก้อนเมฆ ภาพ
ที่วาดจะอยู่ในเนื้อที่เดียวกันหมด แต่มีการแบ่งภาพเป็นตอน ๆ ฉากหลังเป็นธรรมชาติป่าเขา
ลำเนาไพรใช้สีเขียวมรกต ๆ ทึบ ๆ¹

สรุปได้ว่าภาพผาผนังวัดมหาสมณาราม เขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นภาพเทวดา
นางฟ้าปรากฏอยู่ตามก้อนเมฆ ฉากหลังเป็นธรรมชาติของป่าเขาลำเนาไพร ซึ่งคงงามไป
อีกแบบหนึ่ง

2.8 คำนคณตรีและนาฏศิลป์

คนตรีไทยเป็นวัฒนธรรมเพื่อการบันเทิงอย่างหนึ่ง บางครั้งคนตรีไทย
เป็นสัญญาณบอกถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพิธีกรรม เช่น ในการทำบุญเลี้ยงพระ เมื่อ
เพลงโหมโรงเข้าคั้งขึ้น ก็จะทราบว่าพระมาถึงแล้ว เป็นต้น นาฏศิลป์เช่น โขน ละคร ก็
ใช้คนตรีไทยเป็นสัญลักษณ์ในการบอกลักษณะพฤติกรรมของตัวละครด้วยเช่นกัน ดังนั้นคนตรีและ
นาฏศิลป์จึงไปด้วยกัน

ภาคตะวันตกนี้ส่วนใหญ่ใช้คนตรีไทยเป็นคนตรีประจำท้องถิ่น แต่ก็มีอยู่บ้าง ส่วนใหญ่
เป็นของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย เช่น ชลุมภูมัว การรำตง หนังตะลุง และหนังใหญ่

2.8.1 ชลุมภูมัว

ชลุมภูมัวเป็นคนตรีพื้นบ้านของชาวตำบลชุมภูมัว อำเภอเมือง จัง
หวัคธาขบุรี เป็นชลุมที่ชาวบ้านได้ประดิษฐ์ขึ้นใช้และจำหน่ายให้ท้องถิ่นอื่น ๆ นับเป็นคนตรี

¹ สมบุรณ์ แก่นตะเคียน, สมุคเพชรบุรี 2525, หน้า 195.

พื้นบ้านที่ชั่วสุดในท้องถิ่นผลิต

กลม บัวขาว และคณะ ได้กล่าวถึงขลุ่ยควิวไว้ในหนังสืองานช่างฝีมือจังหวัดราชบุรี สรุปได้ดังนี้ ขลุ่ยควิวเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านชนิดหนึ่ง มีทำกันที่ตำบลควิว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สามารถผลิตเป็นสินค้าส่งออกต่างจังหวัดได้ ขลุ่ยควิวมีขบวนการทำดังนี้ นำไม้รวกมาตากให้แห้งประมาณ 2 อาทิตย์ ตัดส่วนขนาดสั้นยาว 14 นิ้ว 16 นิ้ว และ 17 นิ้ว ตามลำดับ เรียกว่าขลุ่ยเพียงออ การตัดติดปล้องใช้วัด 1 นิ้ว จากปลายปล้องซัดควยทรายล้างตากแล้วทำลวดลาย เจาะรูเสียง 7 รู และรูระบายอีก 4 รู ใส่ลิ้นใช้ไม้จุกใส่สับให้สนิทเปิดช่องให้ลมออกได้นิดหน่อย การทำขลุ่ยเจาะรูไม่มีการเทียบเสียง¹

สรุปได้ว่าขลุ่ยควิวเป็นดนตรีพื้นบ้านที่ชั่วสุดในท้องถิ่นผลิต และสามารถผลิตส่งออกขายต่างจังหวัดได้

2.8.2 การรำตง

การรำตงเป็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวกระเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ทางชายแดนภาคตะวันตกของประเทศไทย ชาวกระเหรี่ยงภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมการรำตงมาก และเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตของชาวกระเหรี่ยง

อาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์วิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้กล่าวถึงศิลปวัฒนธรรมการรำตงสรุปได้ดังนี้

การรำตงเป็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวกระเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ทางชายแดนภาคตะวันตกของประเทศไทย ชาวกระเหรี่ยงมีความภูมิใจในวัฒนธรรมนี้มาก จะจัดแสดงให้แขกบ้านแขกเมืองชมอยู่เสมอ การรำตงนี้มีเนื้อเพลงร้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี ในค่านัฏรำนั้นเป็นหญิงสาวที่ยังไม่มีคู่ครอง ผู้รำจะเป็นผู้ร้องเอง ในคอนท่ายบทเพลงจะมีการเชิญชวนให้ผู้ชมหนุ่ม ๆ ชาวกระเหรี่ยงนั้นเลือกคู่ การรำตงจึง

¹ กลม บัวขาวและคณะ, งานช่างฝีมือจังหวัดราชบุรี (ราชบุรี : ศรีนคร์การพิมพ์, 2523), หน้า 3.

เป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตของชาวกระเหรี่ยง เป็นการเล่นที่ไม่มีวันสูญหายไป เพราะครูผู้ฝึกจะต้องใช้สาวรุ่นใหม่ต่อไปเรื่อย ไม่มีวันสิ้นสุด

การร่ำทงนี้ ควรเผยแพร่ให้แพร่หลายออกไป เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวภาคตะวันตก

2.8.3 หนังตะลุง

หนังตะลุงเป็นการแสดงที่ใช้ตัวหนังแทนคนแสดง แต่เดิมมีการแสดงกันแพร่หลายทางภาคใต้ ต่อมาได้มีผู้นำมาแสดงในกรุงเทพฯ ภาคกลางและภาคตะวันตก หนังตะลุงการแสดงเน้นการเชิดและที่บทพากย์ บทเจรจา หนังตะลุงแต่ก่อนแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ภายหลังใช้เล่นทั้งละครนอก นิทาน นิยาย หรือเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่

คณาจารย์วิทยาลัยครูจันทระเกษม ได้กล่าวถึงหนังตะลุงไว้ในหนังสือความเป็นไทยครั้งที่ 2 สรุปได้ดังนี้

หนังตะลุงนั้นมิใช่เข้าใจว่ามีแต่เฉพาะทางภาคใต้ แต่ความจริงไม่ใช่เป็นเช่นนั้น หนังตะลุงภาคกลางมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ลักษณะของหนังตะลุงสมัยนั้นทำจากหนังวัวหนังควาย ถ้าเป็นหัวเจ้าเมืองหรือเจ้านายก็ลงสีหลายสี พุคสำเนียงกรุงเทพมหานครโดยตรง ถ้าเป็นคนธรรมดาหรือตัวตลกมักลงสีดำ และใช้สำเนียงท้องถิ่นทุกตลก ๆ ทำให้เรียกเสียงฮาได้ หนังตะลุงภาคกลางในสมัยนั้นมีที่ ชนบุรี อ่างทอง อยุธยา นครนายก สุพรรณบุรี และเพชรบุรี แต่ในปัจจุบันเหลืออยู่ที่อำเภอบ้านลาดเพชรบุรี หนังตะลุงเมืองเพชรมักเล่นเรื่องรามเกียรติ์ตอนใดตอนหนึ่งสั้น ๆ นอกจากนี้อาจเล่นเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ และแต่งเองบ้าง เล่นได้สนุกสนานพอ ๆ กับหนังตะลุงภาคใต้ ผิดกันแต่เมืองเพชรเล่นได้รวดเร็วมิได้เล่นเรื่องซ้ำเหมือนหนังตะลุงภาคใต้

สมบูรณ์ แก่นตะเคียน ได้กล่าวถึงหนังตะลุงเมืองเพชรไว้ในหนังสือสมุคเพชรบุรี 2525 สรุปได้ดังนี้

¹ วิทยาลัยครูจันทระเกษม, ความเป็นไทยครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : มงคลการพิมพ์, 2520), หน้า 79 - 80.

หนังตะลุงเป็นมหรสพที่คนเมืองเพชรรู้จักกันดีและเป็นที่ยอมรับกันมาก แม้จนถึงทุกวันนี้ ยังมีผู้นำหนังตะลุงไปแสดงในงานต่าง ๆ และแสดงครั้งใดก็มักมีผู้สนใจดูกันมากกว่ามหรสพอื่น ๆ มักเป็นที่กล่าวกันในคณะผู้เล่นว่า หนังตะลุงไม่กลัวแพการเล่นอื่นใดนอกจากรำลาน¹

สรุปได้ว่าหนังตะลุงไม่ใช่มีอยู่แต่ภาคใต้เท่านั้น ภาคตะวันออกก็มีเล่นกันและเป็น การแสดงที่สนุกสนานมีคนมาชมไม่แพ้การแสดงใด ๆ

2.8.4 หนังใหญ่

หนังใหญ่เป็นศิลปะการเล่นชั้นสูง มักเล่นในงานใหญ่ ๆ หรืองานสำคัญ ๆ เช่น งานหลวง ถ้างานใดจะนำหนังใหญ่ไปเล่นจะต้องเตรียมการหลายอย่าง ดังนั้น การเล่นหนังใหญ่จึงสูญหายไปโดยปริยาย คงเหลือภาพหนังใหญ่อยู่บ้าง เช่นที่วัดพลับพลาชัย เพชรบุรี และวัดชนอนราชบุรี

สมบุรณ์ แก่นตะเคียน ได้กล่าวถึงหนังใหญ่เมืองเพชรว่า เป็นแบบอย่างและปฏิบัติ ตามวิธีการอย่างครบถ้วนและยึดถืออาจารย์ฤทธิ์วัดพลับพลาชัยเป็นปรมาจารย์ เพราะเป็นผู้ นำมาเล่น สามารถวาดและแกะสลักหนังไค้เอง ทั้งยังเป็นลูกศิษย์จนสามารถออกโรงเล่นได้ ดังนั้นหนังใหญ่วัดพลับพลาชัยจึงมีชื่อเสียงมาก ตัวหนังใหญ่ของอาจารย์ฤทธิ์มีหลายร้อยภาพ อยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครบ้าง อยู่ที่วิหารวัดพลับพลาชัยประมาณ 40 ภาพ²

ทรงชัย เอกะบุตร ได้กล่าวถึงหนังใหญ่วัดชนอนว่า หนังใหญ่วัดชนอน ราชบุรี มี ตัวหนังเป็นจำนวนมาก และอยู่ในสภาพที่สมบุรณ์ หนังใหญ่คล้ายหนังตะลุง คือ เอาหนังมา เขียนด้วยสีต่าง ๆ ในเรื่องราวมเกียรติแล้วแกะเป็นรูปหุ่น เมื่อเวลาจับเชิดกับแสงไฟจะได้ เห็นภาพและเงาชัดเจน ตัวหนังมีขนาดสูง 1 เมตร ถึง 1 เมตรเศษ การจับเชิดหน้าจอ คนเชิดต้องเอนออกท่าทางไปตามพากษ์ ปัจจุบันหนังใหญ่ที่เขาไปเกือบจะสูญหายไป และ

¹ สมบุรณ์ แก่นตะเคียน, สมุคเพชรบุรี 2525, หน้า 265.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 264.

เป็นที่น่ายินดีที่วัดখনอนนั้นยังรักษาหนังใหญ่ไว้ดีมาก รวมทั้งคณะผู้เชิดโค้พร้อมที่จะแสดงได้ถ้ามีผู้ต้องการ¹

3. สาขาการช่างฝีมือ

3.1 โองลัยม้งกร

กลม บัวขาวและคณะ โค้เขียนรายงานถึงโองลัยม้งกรว่า ในเขตอำเภอมืองราชบุรี มีการทำอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่ขึ้นชื่อ คือโองลัยม้งกร การปั้นโองลัยม้งกรนี้โค้ทำมานานแล้ว กิจการโค้เจริญตามลำดับ สามารถออกจำหน่ายโค้ทั่วประเทศและทำได้ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โองลัยม้งกรมีขบวนการทำดังนี้ เอาดินเหนียวชนิดดี ชุกหลุมหมักแช่น้ำไว้ไม่เกิน 3 คืน นำเอาขึ้นมาวดโดยใช้แรงคนและเครื่องจักร จากนั้นนำดินเหนียวมาปั้นเป็นรูปทรงกลมแบนแล้วหมุน จากนั้นก็ตกแต่งด้วยซี่เถากับเลน แล้วนำเข้าเตาเผาจนโค้ที่แล้วบิคเตาและนำเอาผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายนอกจากการปั้นโองลัยม้งกรแล้ว ก็ยังโค้ทำเครื่องใช้ เครื่องประดับ เพิ่มมากขึ้น เช่น แจกัน ที่เขียนบุรี ที่ไว้คินสอ เป็นต้น²

3.2 เครื่องจักสาน

เครื่องจักสานนั้นมีทำกันในเกือบทุกภาคของประเทศไทย แต่ในภาคตะวันตกนั้นมีทำกันมากในจังหวัดนครปฐม ราชบุรี และกาญจนบุรี

วรรณิ ศิวกุล โค้กล่าวถึงเครื่องจักสานในจังหวัดนครปฐมว่า เครื่องจักสานหลายอย่างที่ทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การสานหมวกจีน ซึ่งทำส่งขายทั่วประเทศ และการสานข้องในหมู่บ้านโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง การสานข้องนี้เพิ่งจะทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนเมื่อไม่นานมานี้เอง เดิมทีเคียวชาวบ้านสานข้องไว้สำหรับใส่ปลา ในเวลา

¹ ทรงชัย เวตะบุตร, "หนังใหญ่ที่วัดখনอน;" ของดีที่เมืองราชบุรี (เพชรบุรี : เพชรบุรีการพิมพ์, 2519), หน้า 75 - 84.

² กลม บัวขาว และคณะ, งานช่างฝีมือจังหวัดราชบุรี, หน้า 11.

ออกหาปลาตามลำคลอง หนอง บึง ต่อปลาเริ่มลดน้อยลงเพราะหนองบึงแห้งซอก ซ่องก็หมดความจำเป็นไปด้วย การสานซ่องก็เปลี่ยนเป็นการสานเครื่องใช้อื่น ๆ แทน เช่น กระด้ง กระบุง เป็นต้น เมื่อเหลือใช้ก็นำออกขาย แต่รายได้ไม่คุ้มกับทุนที่ลงไป การสานเครื่องใช้เหล่านี้จึงค่อย ๆ ลดน้อยลงไป ต่อมาได้ทำนาคิดแปลงเป็นเครื่องตกแต่งอาคารสถานที่ แทนที่จะใช้สอยเหมือนสมัยก่อน ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมาก การสานซ่องจึงได้เกิดขึ้นอีก นิยมทำกันทุกบ้าน กลายเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนขึ้นมาอีก ทำให้เศรษฐกิจของชาวโพรงมะเคือกดีขึ้น¹

เครื่องจักสานเป็นศิลปพื้นบ้านที่ให้ประโยชน์แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยอย่างมาก ปัจจุบันอุปกรณ์เครื่องจักสานมีราคาสูงขึ้น แต่ผู้ผลิตยังมีรายได้ไม่คุ้มค่างานฝีมือและแรงงาน ซึ่งอาจเป็นปัญหาทำให้คุณค่าของเครื่องจักสานค่อยไป ดังนั้นควรให้การส่งเสริมเพื่อดำรงไว้ซึ่งศิลปพื้นบ้านของเราเอง

3.3 การทำตุ๊กตาและประดิษฐ์เศษผ้า

วรรณิ ศิวกุล ได้กล่าวถึงการทำตุ๊กตาและประดิษฐ์เศษผ้าในจังหวัดนครปฐมว่า การทำตุ๊กตาและการเย็บเศษผ้าให้เป็นลวดลายต่าง ๆ ใช้สำหรับทำเครื่องใช้ทำกันมากที่หมู่บ้านคอนทูน อำเภอเมืองนครปฐม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลาวโซ่ง งานทั้งสองอย่างนี้เดิมชาวคอนทูนประดิษฐ์ใช้เองภายในครัวเรือน ภายหลังมีหมอสอนศาสนาได้เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์และได้เห็นคุณค่าของงานฝีมือนี้ จึงส่งเสริมให้ทำขึ้นเพื่อจำหน่าย โดยคณะมิชชันนารีได้ช่วยนำไปจำหน่ายให้อีกที และยังช่วยสั่งซื้อวัสดุให้ใช้ทำก่อนกับช่วยออกแบบที่จะทำด้วย ทำให้งานฝีมือทั้งสองกลายเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนของชาวคอนทูน ทำให้ชาวคอนทูนมีฐานะดีขึ้น การเย็บเศษผ้าให้เป็นลวดลายนี้ ชาวคอนทูนมีลวดลายหลายแบบ แต่ละแบบประกอบไปด้วยการพับสามเหลี่ยมแล้วเย็บให้เป็นลวดลาย หรือเย็บผ้าให้เป็นเชือกขนาดเล็ก ๆ แล้วซอกให้เป็นลวดลาย สอยให้เชือกนั้นติดกับผ้าแผ่นใหญ่ ก็จะได้ผ้าที่มี

¹ วรรณิ ศิวกุล, "การทดลองถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม," หน้า 142 - 143.

ลวดลาย ใช้ตกแต่งเครื่องใช้และเสื้อผ้าได้แปลกที¹

4. สาขาคหกรรมศิลป์

4.1 อาหาร

อาหารในภาคตะวันออกเฉียงใต้อีกคล้ายกับอาหารของภาคกลาง แต่มีบางจังหวัดที่มีการทำอาหารบางอย่างเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนออกจำหน่าย เช่น การทำขนมที่เพชรบุรี ข้าวหลามที่นครปฐม

สมบุญ แก่นตะเคียน ไก่กล่าวถึงขนมเมืองเพชรว่า เป็นขนมธรรมดา ๆ แบบขนมไทย ซึ่งสามารถหาได้ในเมืองอื่น ๆ แม้กระทั่งในกรุงเทพมหานคร ผิดกันแต่อาจรสหรือฝีมือในการปรุง ขนมเมืองเพชรส่วนมากมีรสหวานกว่าที่อื่น ทั้งนี้เพราะเมืองเพชรมีการทำน้ำตาลโตนดกันมากและมีคุณภาพดี ปัจจุบันขนมเมืองเพชรนั้นสามารถยกเป็นอาชีพหลักสร้างความร่ำรวยให้แก่คนทำได้ นักท่องเที่ยวที่มาเมือง เพชรมักจะซื้อขนมไปฝากคนที่บ้านและญาติมิตร ขนมเมืองเพชรที่มีการผลิตกันเป็นอาชีพในครัวเรือน ได้แก่ กาละแม ข้าวเกรียบ ขนมหม้อแกง ผอ่ยทอง ทองหยอก สำปะนึ่งหรือลิ่มกลิ้ง กลิบสำควน ขนมผิง ขนมบัวปิ่น นอกจากขนมแล้วยังมีการผลิตผลไม้แปรรูป เพื่อใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น รสดี เก็บไว้ได้นาน ได้แก่ กล้วยอบ กล้วยตาก กล้วยกวน สัมปะรคกวน มะยมกวน จาวตาลเชื่อม สาเกเชื่อม มะขุมเชื่อม น้ำกระเจียบ น้ำพุดชา น้ำมะยม น้ำมะขามและน้ำส้มสายชู²

วรรณิ ศิวกุล ไก่กล่าวถึงข้าวหลามนครปฐมว่า ข้าวหลามนครปฐมเป็นอาหารที่รู้จักกันดีในหมู่ของนักท่องเที่ยวที่ผ่านนครปฐม มักซื้อคึกมือไปฝากคนที่บ้านและญาติมิตรเสมอ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 144 - 145.

² สมบุญ แก่นตะเคียน, สมุดเพชรบุรี 2525, หน้า 330 - 331.

เป็นอาหารที่มีรสอร่อยข้าวหลามนครปฐมมีขายตลอดปี บรรดาผู้ขายส่วนมากมีอาชีพสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เนื่องจากข้าวหลามจำหน่ายได้ดี จึงมีผู้ประกอบการที่หันมาทำบ้าง เจ้าของต้องมีการศึกษาค้นคว้าเป็นเครื่องหมายประกันคุณภาพก็มี เพื่อให้มีการปรับปรุงคุณภาพอยู่เสมอ บางจังหวัดได้มีนโยบายประกันคุณภาพ โดยการแจกประกาศนียบัตรไว้ประจำร้านที่ชนะการประกวด¹

4.2 บ้านเรือนไทย

บ้านทรงไทยของภาคตะวันตกก็คล้ายกับบ้านทรงไทยในภาคกลางทั่ว ๆ ไปของประเทศไทย

ทัศนีย์ ทานตวนิช ได้กล่าวถึงบ้านเรือนไทยภาคกลางว่า เป็นเรือนยกพื้นใต้ถุนสูง เพื่อความปลอดภัยจากสัตว์ร้ายและไข้ประโยชน์จากใต้ถุน การยกพื้นสูงลดหลั่นกันเพื่อให้ลมพัดผ่านได้สะดวก เพราะอากาศบางเดือนร้อนมาก หลังคาบ้านทรงสูง ชายคายื่นยาว ไข่มุ่ไม่ทำโครง ไข่มุ่จากแฝกและกระเบื้อง เป็นวัสดุคงหลังคา มีกันสาดยื่นออกจากตัวเรือนมาก เพื่อป้องกันแดดส่อง ผ่นสาด มีชานกว้างเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนรับแขกและประกอบกิจการงานทั้งปวง²

4.3 เครื่องยาสมุนไพร

เครื่องยาสมุนไพรของภาคตะวันตกก็คล้ายกับของภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย คือ มีอยู่เป็นจำนวนมาก ยิ่งภาคตะวันตกบางท้องที่มีป่าไม้มาก จึงอุดมไปด้วยเครื่องยาสมุนไพร ควรจะได้มีการอนุรักษ์ส่งเสริมและค้นคว้าวิจัยให้กว้างขวางต่อไป

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวถึงเครื่องยาสมุนไพรว่า เครื่องยาสมุนไพรของไทยได้นำมาใช้รักษาผู้เจ็บป่วยอย่างได้ผลหลายร้อยหลายพันคนมาแล้ว แต่ในปัจจุบันได้ละเลยและกลับเรียกว่ายาแผนโบราณ ส่วนยาที่มาจากประเทศตะวันตกเรียกว่ายาแผนปัจจุบัน เมื่อ

¹ วรรณิ ศิวกุล, การทดลองถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม, " หน้า 145 - 146.

² ทัศนีย์ ทานตวนิช, "คติชาวบ้าน," (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523), หน้า 274 - 275. (อัครสำเนา)

เป็นยาแผนโบราณ คนส่วนใหญ่ถือว่าเป็นของเก่า จึงไม่ค่อยเห็นความจำเป็นที่จะต้องนำมาวิจัยค้นคว้าปรับปรุงและสานต่อศาสตร์และวิธีการเหล่านั้น แต่หากคิดหรือไม่ว่ายาแผนปัจจุบันของประเทศตะวันตกนั้น เราได้มีการวิจัยค้นคว้าปรับปรุงมานานแล้ว จนมาเป็นของดีในปัจจุบัน แต่ของไทยเรายังคงปล่อยให้มันเป็นของโบราณอยู่ต่อไป¹

4.4 การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ประชากรส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในชนบท มีอาชีพทางเกษตรกรรม การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่คล้ายกับเกษตรกรในชนบทภาคกลาง

รชนีกร เศรษฐโร ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กของเกษตรกรในชนบทภาคกลางว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กไม่ค่อยมีพิธีพิถันมากนัก ทารกแรกเกิดมักได้รับประทานน้ำนมมารดาแทบทั้งสิ้น การให้นมก็ให้กันตามสะดวกและตามใจเด็กไม่ต้องเป็นเวลาอย่างใด คือ เมื่อเด็กร้อง มารดาก็อุ้มมาเอาว่า เด็กหิวนมแล้วให้เด็กดูดนมทันที เมื่อเด็กอายุเลย 6 เดือนก็ให้รับประทานข้าวบดกับกล้วยน้ำว่าสุกผสมเกลือ การหย่านมกำหนดไม่แน่นอน แต่โดยเฉลี่ยเด็กจะถอนนมตอนอายุ 2 - 3 ขวบ วิธีจะให้เด็กหย่านมนั้นโดยทั่วไปจะหาสิ่งขม ๆ มาทาที่หัวนมมารดา เด็กจะเช็ดไม่ร้องดูดนมอีก นอกจากนี้ก็อาจใช้วิธีล่อเลียนให้เด็กได้อายแล้วเลิกดูดนมไปเอง การอบรมสั่งสอนเด็ก บิดามารดาเป็นผู้อบรมสั่งสอนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ให้เคารพผู้ใหญ่ มีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ เป็นต้น ในบ้านศาสนาเด็กส่วนใหญ่จะได้รับประสบการณ์ตรงจากวัด เด็กผู้ชายมีความสามารถช่วยบิดามารดาทำเกษตรกรรมได้ ส่วนเด็กผู้หญิงสามารถช่วยมารดาทำงานบ้านได้²

5. สาขากีฬาและนันทนาการ

การเล่นกีฬาและนันทนาการของประชากรส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็คล้ายกับการเล่นของประชากรส่วนใหญ่ในภาคกลาง เช่น การเล่นลูกช่วง การเล่นร่ำวง การเล่นมอญซ่อนผ้า การเล่นเกมกระดานของ

¹ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2523) หน้า 146 - 149.

² รชนีกร เศรษฐโร, สังคมและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, 2523), หน้า 137 - 138.

5.1 การเล่นเกมชว่ง

บุญช่วย ฤณอมมิตร ได้กล่าวถึงการเล่นเกมชว่งว่า แบ่งชายหญิงอยู่คนละแดน มีเส้นแบ่งอยู่ตรงกลาง การทำลูกชว่ง ใช้ผ้าม้วนและมีคิให้กลมแบบลูกบอลขนาดเท่าผลส้มโอโยม ๆ ฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายโยนลูกชว่งข้ามแดนไปให้ฝ่ายชายรับ ถ้ารับได้ฝ่ายชายจะปาลูกชว่งให้ฝ่ายหญิงถูกคนใด ก็เอาตัวไว้ในแดนของอีกข้างหนึ่ง มีบริเวณที่อยู่ด้านหลังพวกเล่น และจัดคนไว้คนหนึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแล ผู้ที่ปาลูกนี้เรียกว่าชี้ซ่า ชี้ซ่านี้จะอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ เขามักบังคับให้ทำอะไรก็ต้องทำ ส่วนมากจะบังคับให้กวาดบริเวณหรือเก็บขยะ ฝ่ายผู้ควบคุมจะพยายามบังคับให้ทำ ชี้ซ่าจะคือไม่ยอมทำ บางครั้งถึงกับลงมือลงไม้ ฝ่ายหญิงมักจะรับลูกชว่งได้และปาลฝ่ายชายถูกเสมอ สุดท้ายฝ่ายชายจะถูกเป็นชี้ซ่าเกือบหมด ฝ่ายหญิงจะควบคุมทรมานต่าง ๆ ส่วนมากฝ่ายชายจะชอบเป็นชี้ซ่าเพราะจะได้เข้าไปอยู่ในกลุ่มฝ่ายหญิง เมื่อฝ่ายใดเป็นชี้ซ่าหมดแล้วก็เริ่มต้นเล่นกันใหม่¹

5.2 การเล่นรำวง

วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ได้รายงานถึงการเล่นรำวงว่า เป็นการเล่นพื้นเมืองของชาวไทยภาคกลาง และนิยมเล่นกันในฤดูเทศกาล แต่เดิมนั้นหลักสำคัญของการรำไซ้จังหวัดพะโคที่ตามหน้าทับ ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นโดยเฉพาะจึงเรียกการรำแบบนี้ว่ารำโทนครมาในปี 2483 มีผู้นำแบบอย่างรำโทนครไปเล่นกันในท้องถิ่นอื่น ๆ และเล่นกันไม่เฉพาะแต่ฤดูกาล จึงเกิดมีผู้นิยมนำไปเล่นกันแพร่หลาย ตามจังหวัดอื่น ๆ ทั่วไป ต่อมาเมื่อผู้คิดแต่งบทร้อยกรอง และประดิษฐ์ทำนองเพลงให้เข้ากับจังหวัดหน้าทับของโทนคร ที่ใช้กันอยู่แต่เดิม จึงกลายเป็นเพลงรำวงพื้นเมือง บทร้องโดยปกติเป็นบทเชิดชว่น บทสัพพยอก บทชมโฉม และบทรำพันรักระหว่างหนุ่มสาว ตลอดจนบทพลอกรำรำลาจากกัน เมื่อจะเลิกเล่นรำวง บทร้องเหล่านั้นไม่สู้จะพิถีพิถันถึงถ้อยคำและสัมผัสนัก²

¹ บุญช่วย ฤณอมมิตร, "ประเพณีและการละเล่นพื้นเมืองของจังหวัดกาญจนบุรี," รวมเรื่องเมืองกาญจน์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิชิต, 2517), หน้า 188 - 189.

² วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง, "เอกลักษณ์ไทยครั้งที่ 3," (วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี, 2521), หน้า 9 - 10.

ตัวอย่างเพลงร่ำวง

เพลงตามองตา

ตามองตาสายตาก็จ้องมองกัน   รู้สึกเสียวซ่านหัวใจ
รักฉันก็ไม่รักหลงฉันก็ไม่หลง   ฉันทิ้งอกคองเธอไม่ได้¹
รูปช่างงามวิไล   เหมือนดอกไม้ที่เธอถือมา

5.3 การเล่นเกมซ่อนผ้า

วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ ได้รายงานถึงการเล่นมอญซ่อนผ้าว่า มอญซ่อนผ้าส่วนใหญ่เล่นกันเวลากลางวัน บริเวณสนามกว้าง ๆ อุปกรณ์เล่นคือผ้า ผู้เล่นส่วนมากเป็นหนุ่มสาว วิธีเล่นคือให้ผู้เล่นทั้งหมดนั่งล้อมวง หันหน้าเข้าหากันเป็นวงกลมหรือวงรีก็ได้ คนหนึ่งเดินถือผ้าอยู่ข้างหลังของผู้นั่งเล่น โดยเดินไปรอบ ๆ กับการร้องเพลงมอญซ่อนผ้า ซึ่งมีเนื้อร้องว่า "มอญซ่อนผ้า ทุกท่ายู้งายหลัง ระวังให้ตีเคียวจะตีกันเอ๋ย" ถ้าคนใดเฉลอผู้ถือผ้าจะไขผ้าวางไว้ข้างหลัง แล้วเดินไปอีกรอบหนึ่ง ถ้าผู้นั้นไม่รู้ตัวจะถูกตีด้วยผ้าแล้วคนนั้นจะต้องเป็นคนถือผ้าต่อไป คนถือผ้าเดิมจะเข้าไปนั่งแทนที่ ถ้าคนนั้นไม่รู้ตัวก็รับผ้านั้นแล้วเป็นผู้คอยเอาผ้าที่ซ่อนคนอื่นต่อ ๆ ไป² การเล่นมอญซ่อนผ้าเป็นการฝึกคนให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท

5.4 การเล่นเกมกระบี่กระบอง

วิทย์ พิณคันเงิน ได้กล่าวถึงการเล่นกระบี่กระบองว่า กระบี่กระบองเป็นกีฬาไทยอย่างหนึ่ง ซึ่งนิยมเล่นกันมาแต่โบราณ นับเป็นวิชาอย่างหนึ่งในศิลปศาสตร์ ปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นการเล่นอย่างหนึ่ง เช่น เกี่ยวกับการเล่นร่ำวง หมากรูก ทรกระร้อ แต่เดิมนั้นเข้าใจว่าจะเป็นการฝึกซ้อมของสำนักอาวุธต่าง ๆ เช่น สำนักพิทไธสวรรย์กรุงเก่า เป็นต้น กระบี่กระบองมี 2 ประเภท คือ ประเภทแสดงกับประเภทแข่ง ในประเภทแสดง

¹ วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ, เอกลักษณ์ไทยภาคกลาง, หน้า 137.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

นั่นถือเป็นการเล่นของนักกระบี๊กระบองในขณะเดียวกัน ส่วนประเภทแข่งเป็นการเล่นของนักกระบี๊กระบองต่างคณะกัน อย่างไรก็ตามการเล่นกระบี๊กระบองเป็นการเล่นประกอบด้วยน้ำใจกีฬาตลอดตั้งแต่ต้นจนเลิก กระบี๊กระบองเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของไทยอย่างหนึ่ง¹

5.5 การเล่นวัวลานและวัวเทียมไถ

นอกจากการเล่นที่มีอยู่ทั่วไปแล้ว การเล่นบางอย่างก็มีอยู่ในบางท้องถิ่น เช่น การเล่นวัวลานและวัวเทียมไถที่เพชรบุรี

สมบูรณ์ แก่นตะเคียน ได้กล่าวถึงการเล่นวัวลานและวัวเทียมไถว่า เป็นการเล่นพื้นเมืองของชาวเพชรบุรีที่สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเกษตรกรรม ซึ่งต้องเลี้ยงวัวไว้ใช้งาน นอกจากเป็นการพักผ่อนหย่อนใจและสนุกสนานแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมอาชีพทางอ้อม คือ กระตุ้นให้ผูเลี้ยงวัวไว้ใช้งาน เลี้ยงดูวัวของตนให้สมบูรณ์แข็งแรงตลอดระยะเวลาที่ว่างจากการทำงาน คุ้มมุ้งหวังที่จะให้วัวลงแข่งขันเพื่อรับรางวัล ของขวัญ และมีชื่อเสียง เมื่อถึงฤดูหว่านวัวก็จะแข็งแรงทำงานได้ดี

การเล่นวัวลานวิวัฒนาการมาจากการใช้วัวนวดข้าว เพราะลักษณะของลานนวดข้าวเป็นวงกลม การผูกติดกันเพื่อนวดข้าวที่อยู่นิวที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางมากไม่ต้องใช้กำลังและฝีเท้ามาก เพราะอยู่ในช่วงหมุนรอบสั้น แต่วัวที่อยู่นอกสุดนั้น อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางมาก ระยะทางที่จะต้องหมุนยาวกว่า จึงต้องเลือกวัวตัวที่มีกำลังและฝีเท้าดี การนวดข้าวจึงจะเป็นไปด้วยดี การเตรียมสถานที่เล่นวัวลาน ต้องมีที่กว้างสำหรับวัววิ่ง มีเสาศูนย์กลางและเชือกพรวนตามแนวรัศมีของลานและมีราวสำหรับพันวัว การเล่นมี 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายวัวรอง กับวัวนอก ฝ่ายวัวรองจะผูกวัวไปตามเชือกพรวนรัศมีของลาน ประมาณ 17 - 20 ตัว ตามแต่จะตกลงกัน แต่ของคักวัวฝีเท้าดีประมาณ 3 ตัว วัวยาวนอก วัวทั้ง 3 ตัวนี้จะคอยวิ่งกันมิให้วัวนอกของอีกฝ่ายหนึ่งที่จะนำมาผูกวิ่งอยู่ด้วยแข่งได้ ฝ่ายวัวนอก

¹ วิทย์ พินคันเงิน, "กระบี๊กระบอง," ข่าวไทย (กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ, 2520), หน้า 88 - 91.

จะนำวัวที่มีฝีเท้าที่ดีที่สุดมาผูกกับวัวรอง เพื่อจะได้แข่งขันกัน เมื่อปล่อยวัวไปแล้ว ถ้าวัวนอกวิ่งแข่งวัวรองได้และสามารถลากวัวรองไปได้โดยไม่เป็นชบวน และทำให้วัวรองคืนหลุดจากแถว แสดงว่าวัวนอกชนะ แต่ถ้าวัวรองสามารถวิ่งแข่งวัวนอก และลากวัวนอกไปจนคืนออกจากริมแถวได้ ถือว่าวัวรองชนะ ถ้าทั้งสองฝ่ายไม่สามารถแข่งซึ่งกันและกันได้ก็เสมอกัน

การเล่นวัวเทียมโต วิวัฒนาการมาจากการใช้วัวโคติดินในนา การเตรียมการแข่งขัน จะต้องปรับที่ให้เรียบเป็นรูปตัวยู กว้างขนาดวัว 2 ตัว ตัวเคินโตคู่กันโคพอกี บักขงไว้เป็นระยะตลอดช่องทางแข่งขัน และเตรียมราวปักวัวไว้ใกล้ ๆ วัวที่เข้าแข่งขันต้องแต่งตัวให้สวยงาม การแข่งขันวัวแต่ละตัวจะมีคนถือคันโต 1 คน คนเคินนำหน้าวัว 1 คน เมื่อกรรมการให้สัญญาณเริ่มการแข่งขัน ก็จะมีเสียงคนตรีเร่งเร้าให้เกิดความสนุกสนาน คนเคินนำหน้าวัวก็จะเคินด้วยลีลาที่ยักเวยักไหลอย่างสวยงามน่าดู วัวตัวโคติดินโคเป็นรอยลึกไม่ชนเสาขงที่ปักไว้ล้มเลย และถึงจุดหมายปลายทางเร็วกว่า วัวตัวนั้นเป็นผู้ชนะ¹

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า วัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงใต้ในค่านประเพณีวัฒนธรรมและการละเล่นพื้นบ้าน ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับประเพณีวัฒนธรรมและการละเล่นพื้นบ้านของภาคกลาง

ในวิทยาลัยครูการท่าเรือกรุงเทพฯ ส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ย่างหนึ่ง คือได้กำหนดไว้ในหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู และได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้วิทยาลัยครูยังเป็นศูนย์วัฒนธรรมของจังหวัด ซึ่งได้รับการสนับสนุนค่านงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มาจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในจังหวัดตลอดปี

หลักสูตรเกี่ยวกับวัฒนธรรมของสภาการฝึกหัดครู

หลักสูตรที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่นักศึกษาทุกคนต้องเรียน เป็นวิชาบังคับเลือกในวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งสรุปได้ดังนี้

¹ สมบูรณ์ แก่นตะเคียน สมุทโฆษ 2525, หน้า 261 - 262.

- ดนตรี 101 สังคีตนิยม
 นาฏ 101 สุนทรียะของดนตรีไทย
 ศิลป 101 ความเข้าใจศิลปะ¹

วิชาเหล่านี้ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงเลือกเรียนหนึ่งวิชา ระดับปริญญาตรีเลือกเรียนอีกสองวิชาที่ไม่ซ้ำกับระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง

- ปรัชญา 103 พุทธศาสตร์
 สังคม 101 ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย²

วิชาทั้งสองนี้เป็นวิชาบังคับเลือกในระดับปริญญาตรี นอกจากจะมีการเรียนการสอนในวิชาพื้นฐานทั่วไปแล้ว ยังมีการเรียนการสอนอยู่ในวิชาเอกต่าง ๆ ได้แก่ ดนตรีศึกษา นาฏศิลป์ สังคมศึกษา ภาษาไทย พลศึกษา อุตสาหกรรมศิลป์ และคหกรรมศิลป์ เป็นต้น ซึ่งจัดอยู่ในวิชาเฉพาะและวิชาเลือก วิชาเลือกที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้แก่ คติชนวิทยา วรรณกรรมท้องถิ่น ภาษาถิ่น เป็นวิชาเลือกในวิชาเอกภาษาไทย นาฏศิลป์พื้นเมืองเป็นวิชาเลือกในวิชาเอกอนุบาลและนาฏศิลป์ ดนตรีพื้นเมืองของไทยเป็นวิชาเลือกในวิชาเอกดนตรีศึกษา ศิลปพื้นบ้านเป็นวิชาเลือกวิชาเอกศิลปศึกษา และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นวิชาเลือกในวิชาเอกประวัติศาสตร์

จากที่กล่าวจะเห็นว่า หลักสูตรของสภาการฝึกหัดครูที่จัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู ที่นักศึกษาทุกคนต้องเรียนจะมีอยู่ในวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทั่วไป ไม่ใช่วัฒนธรรมท้องถิ่น วิชาวัฒนธรรมท้องถิ่นจะมีการเรียนการสอนอยู่บ้างในวิชาเลือกบางวิชาเอก ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้เรียน

¹ สภาการฝึกหัดครู, หลักสูตรสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2519 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2521), หน้า 13.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในวิทยาลัยครูภาคตะวันตก

การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยครูได้ทำต่อเนื่องกันมาตลอด ในระยะแรกการจัดงานมีลักษณะคล้าย ๆ กับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ทั่วไป คือ จัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญ หรือตามประเพณีต่าง ๆ ของไทย เช่น วันเข้าพรรษา วันลอยกระทง เป็นต้น ในปี 2520 ได้เป็นหน่วยประจำกระทรวงวัฒนธรรม โดยได้รับเงินอุดหนุนจากกองวัฒนธรรม กรมศาสนา ในปี 2523 ได้เป็นศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมโดยได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในปี 2524 ได้เป็นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ได้เงินอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด มีหน้าที่สรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาคนควา และวิจัยงานด้านวัฒนธรรม
2. อนุรักษ์ส่งเสริมพัฒนาและเผยแพร่วัฒนธรรม
3. ส่งเสริมงานประเพณีท้องถิ่น
4. ปกป้องมรดกวิทยาการและบุคคลากรด้านวัฒนธรรม
5. จัดดำเนินการหอวัฒนธรรม
6. ทำหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หรือ

คณะกรรมการวัฒนธรรมประจำจังหวัด หรือสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ¹ นอกจากนี้วิทยาลัยครูยังมีหน้าที่ส่งเสริมทะนุบำรุงวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติสภาการฝึกหัดครู

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าวิทยาลัยครูได้จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมต่อเนื่องตลอดมา ซึ่งในระยะแรกได้เป็นหน่วยประจำกระทรวงวัฒนธรรมไทย ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจากกองวัฒนธรรม กรมศาสนา ในระยะหลังนี้ได้เป็นศูนย์วัฒนธรรมของจังหวัด ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และนอกจากนี้วิทยาลัยครูยังมีหน้าที่โดยตรงตามพระราชบัญญัติสภาการฝึกหัดครูอีกด้วย

¹ วิบูลย์ แซ่มชื่น, "แนวทางพัฒนาวัฒนธรรมในโรงเรียน," คุรุปริทัศน์

การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในวิทยาลัยครูภาคตะวันตกทั้ง 4 แห่ง คือ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี วิทยาลัยครูนครปฐม และวิทยาลัยครูเพชรบุรี มีดังนี้

วิทยาลัยครูกาญจนบุรี

วิทยาลัยครูกาญจนบุรีได้จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ในปี 2520 นั้นกองวัฒนธรรม กรมศาสนา ได้รับวิทยาลัยครูกาญจนบุรีเป็นหน่วยประจำศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ในปี 2521 ได้จัดงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านกาญจนบุรีสุพรรณบุรี ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจากกองวัฒนธรรมจำนวนหนึ่ง ในปี 2522 ได้จัดงานลอยกระทงร่วมกับเทศบาลกาญจนบุรี ในปี 2524 ได้เป็นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และได้มีโครงการและกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ดังนี้

1. โครงการฟื้นฟูศิลปการละเล่นพื้นบ้าน โครงการนี้มีความเป็นมาจากเหตุผลที่ว่า สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ทำให้วัฒนธรรมพื้นบ้านได้สูญหายไป ทำให้คนรุ่นหลังในท้องถิ่นลืมเอกลักษณ์ที่น่าภูมิใจ ดังนั้นเป้าหมายของศูนย์ในโครงการนี้จึงพยายามที่จะดำเนินการศึกษาค้นคว้ารวบรวมการละเล่นพื้นบ้านในเขตจังหวัดกาญจนบุรี และเผยแพร่ศิลปพื้นบ้านนี้โดยการจัดการแสดงสาธิตที่ถูกต้อง โครงการนี้ได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2524
2. โครงการจัดหาผลิตภัณฑ์ชุมชน โครงการนี้มีความเป็นมาจากเหตุผลที่ว่า เพื่อช่วยขยายความสามารถในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ซึ่งจะช่วยเหลือโครงการอื่น ๆ โครงการนี้ได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2524 โดยการจัดทำสไลด์ เทป บริการทุกโครงการ
3. โครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โครงการนี้เน้นให้นักศึกษาประชาชนเข้าถึงวัฒนธรรม เผยแพร่ความคิดสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของชาติ โครงการนี้ได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2524 และนำมาปรับปรุงอีกในปี 2525
4. โครงการส่งเสริมจริยธรรมแก่นักศึกษาและประชาชน โดยมีเหตุผลว่าการส่งเสริมจริยธรรมเป็นเรื่องรีบด่วน จะต้องเอาใจใส่พัฒนาให้เหมาะสมกับความต้องการของ

สังคม คำเนิการโดยเผยแพร่หลักธรรมในพระพุทธศาสนาและสนับสนุนรายการที่เป็นประโยชน์ของรัฐบาล ใ้คำเนิในปี 2524 แล้วจะนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงแล้วคำเนิการต่อไป

5. โครงการพัฒนาบุคลากรทางวัฒนธรรม โดยคำเนิการส่งเสริมให้บุคลากรทางวัฒนธรรมใ้ศึกษาทงานและอบรมสัมมนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมครั้งแรกเมื่อปี 2524 และจะคำเนิการต่อไปเรื่อย ๆ

6. โครงการส่งเสริมหัตถกรรมในท้องถิ่น โครงการนี้มุ่งที่จะรักษางานหัตถกรรมในท้องถิ่น และพัฒนาบุคลากรทางหัตถกรรม เครื่องมือ วัสดุ วิธีการและขบวนการผลิตใ้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งคำเนิการครั้งแรกในปี 2524¹

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยใ้คำเนิการไปแล้วตั้งแต่เดือนมกราคม 2525 จนถึงปัจจุบันมีดังนี้

1. จัดสัมมนาผู้บริหารการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างวันที่ 24 - 26 เมษายน 2525 ที่ศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครูกาญจนบุรี
2. จัดนิทรรศการและการแสดงการละเล่นในงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ที่เทศบาล
3. จัดประชุมสัมมนาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพื้นบ้านเมืองกาญจนบุรี 8 - 10 กันยายน 2525 ที่โรงแรมรามารีเวอร์แคว ซึ่งผู้เข้าสัมมนามาจากสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ
4. จัดนิทรรศการและการแสดงร่วมในงานรุษนุญวกราชาก ซึ่งจัดที่โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2525
5. จัดการแสดงการละเล่นพื้นบ้านไปออกรายการโทรทัศน์ของ 5 เพื่อประชาสัมพันธ์งานศิลปาที่สะพานข้ามแม่น้ำแคว เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2525

¹ เกรียงศักดิ์ ทวีวัฒน์, "บทบาทของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรีกับการพัฒนาท้องถิ่น," (ภาคนิพนธ์ สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2525), หน้า 14 - 20.

6. จักรกกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นในงานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแคว ระหว่างวันที่ 27 พฤศจิกายน - 3 ธันวาคม 2525 มีกิจกรรมการแสดงดังนี้

6.1 การแสดงดนตรีไทย

6.2 การแสดงเสภาตลกเรื่องขุนช้างขุนแผน

6.3 การแสดงลิเกตลกเรื่องเจ้าชายไซหึงทอง

6.4 การแสดงศิลปการต่อสู้ป้องกันตัว

6.5 การประกวดแข่งขันจักสานเครื่องใช้ควยไม้ไผ่และหวาย

6.6 การประกวดวาดภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในหัวข้อว่า

"เมืองกาญจน์ของฉันทันนี้" และ "กาญจน์บุรีในปี 2543"

7. จักรกกรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาและวันเฉลิมพระชนมพรรษา

8. จัดหาหนังสือเกี่ยวกับวัฒนธรรมนำไปแจกจ่ายให้ชาวบ้านในหมู่บ้าน อพป.

9. จัดสัมมนาสื่อมวลชนเพื่อผลทางอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมไทย ระหว่างวันที่ 5 - 6 กันยายน 2526 โรงแรมรามารีเวอร์แคว จังหวัดกาญจน์บุรี¹

10. จักรกกรรมและการแสดงเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในงานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแคว ระหว่างวันที่ 27 พฤศจิกายน - 5 ธันวาคม 2526 มีรายการดังต่อไปนี้

นิทรรศการ ได้แก่

1. ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ วัตถุทางวัฒนธรรมในจังหวัดกาญจน์บุรี ประมาณ 100 ชิ้น
2. หนังสือนานาชาติในโอกาสครบรอบ 700 ปี
3. วรรณกรรมพื้นบ้านเมืองกาญจน์บุรี
4. ภาพประกอบคำบรรยายผลการดำเนินงานของศูนย์ในรอบปีที่สำคัญ เช่น การเผยแพร่วัฒนธรรมในหมู่บ้าน อพป. เพลงกล่อมเด็ก งานสัปดาห์แม่น้ำแคว งานวันชนะเลิศทุ่งลาดหญ้า เป็นต้น

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20 - 22.

การสาธิต ได้แก่

1. การทำขนมไทยและอาหารในวรมงคลีเรื่องขุนช้างขุนแผน
2. การประดิษฐ์ดอกไม้สด เช่น พวงมาลัย บายศรี การจัดพาน
3. การอ่านทำนองเสนาะ โดยเฉพาะจากวรมงคลีเรื่องขุนช้างขุนแผน
4. การประดิษฐ์เครื่องใช้และของที่ระลึก เช่น การจัดสวนควยไม้ไผ่ งานโลหะ งานเครื่องปั้นดินเผา

การแสดง ได้แก่

1. การแสดงนาฏศิลป์ไทย เช่น ราชวราวดี ราชศรีวิชัย ราชบุรินทร์
2. การละเล่นพื้นบ้าน เช่น เพลงพวงมาลัย เล่นลูกข่าง รำเหยย
3. การแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของไทย เช่น กระบี่กระบอง ไม้พลอง มวย ค้าง เป็นต้น
4. การแสดงดนตรีไทย

การประกวด ได้แก่

1. วาภาพเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย
2. การร้องเพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี
3. เขียนตัวเลขไทย
4. อ่านทำนองเสนาะ
5. การร้องเพลงกล่อมลูก
6. ทมากรุกไทย
7. คอบปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น¹

---

¹ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี วิทยาลัยครูกาญจนบุรี "โครงการจัดนิทรรศการ การและการแสดงเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในงานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแคว;" (วันที่ 27 พฤศจิกายน - 5 ธันวาคม 2526), หน้า 1 - 2.(อค์สำเนา)

จากข้อมูลดังกล่าวมาอย่างแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ของวิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้ทำต่อเนื่องตลอดมา ในระยะแรกได้เป็นหน่วยประจำคณะ ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และได้จัดงานศิลปวัฒนธรรมที่บ้านกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ขึ้น ต่อมาได้กลายมาเป็นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี ก็ได้มีโครงการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เกือบครบทุกสาขา นอกจากนี้ยังได้จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมเนื่องในงานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแควทุกปี กิจกรรมนั้นมีหลายประเภท เช่น นิทรรศการ การสาธิต การแสดง และการประกวด เป็นต้น

วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี

วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมาโดยตลอดดังนี้

1. การจัดงานเอกลักษณ์ไทย

วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ได้มีโครงการจัดงานเอกลักษณ์ไทยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีของชาติไว้ และเพื่อช่วยกันผูกความ เป็นไทยให้ดำรงอยู่ต่อไป ในการจัดงานเอกลักษณ์ไทยครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 12 - 13 พฤศจิกายน 2521 มีกิจกรรมดังนี้

- 1.1 จุลลกรูณ ซึ่งแสดงวิธีการจุลลกรูณจนกระทั่งแห่จุลลกรูณไปถวายวัด
- 1.2 เทศน์มหาชาติ มีเทศน์คาลาพัน เทศน์มหาชาติ 13 กัณฑ์
- 1.3 ประเพณีและการละเล่นของไทย มีประเพณีการลอยกระทง มวยไทย สะบ้ามอญ กระจับปี่ระบอง ซักเยื่อ ตะกร้อ ลอกบัววง เพลงอีแซว เพลงฉ่อย เพลงพวงมาลัย หมอรำแคนวง รำโทน ประกวดวัวเทียมเกวียน วัวเทียมไถ แต้ลงรู ม้ง เป็นต้น
- 1.4 อาชีพ มีการแสดงทอเสื่อ ทอผ้า การจักสาน การปั้นฝ้าย การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น
- 1.5 กีฬา มีการแข่งขันกีฬาและกรีฑา สำหรับนักเรียนและประชาชนทั่วไป

1.6 การแสดงบนเวที มีการร่ำอวยพร การแสดงของนักเรียน นักศึกษา ประชาชน และชาวเขาเผ่าต่าง ๆ¹

2. รวบรวมงานช่างฝีมือในจังหวัดราชบุรี

งานช่างฝีมือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องอนุรักษ์และพัฒนาให้ดีขึ้น ถือว่าเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องช่วยกันรักษาไว้ งานช่างในจังหวัดราชบุรีมีมาก แต่ได้รวบรวมไว้เท่าที่ทำได้มีดังนี้

- 2.1 แคนคูบัว
- 2.2 ชลูดคูบัว
- 2.3 ตุ๊กตาทองเหลือง
- 2.4 กำไลเงินหมู่บ้านกระเหรี่ยง
- 2.5 ผ้าตีนจก
- 2.6 โองลัยมั่งกรราชบุรี
- 2.7 ไถเกาะพลับพลา²

3. โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่นักศึกษาคครู

เนื่องจากในระยะหลังมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับคุณภาพ และจริยธรรมของนักศึกษาคครูจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาคครู คณะผู้วิจัยต่างก็ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ร่วมมือกันเพื่อคิดหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ฝึกอบรมจริยธรรมแก่นักศึกษาคครูและบุคลากรประจำการให้ได้นล โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

3.1 เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึก

¹ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง, "รายงานประเมินผลเอกลักษณ์ไทยครั้งที่ 3 ของวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ระหว่างวันที่ 12 - 16 พฤศจิกายน 2521," (คณะกรรมการประเมินผล วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง, 2521), หน้า 2.

² กลม บัวขาว วิเชียร เกาทอง และประสาธ อรรถกรศิริโพธิ์, งานช่างฝีมือจังหวัดราชบุรี, หน้า 1 - 15.

- 3.2 เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น
- 3.3 เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาครู และบุคลากรประจำการที่เข้าฝึกตามโครงการ
- 3.4 เพื่อเป็นแนวทางในการอบรมนักศึกษาครูและบุคลากรประจำการให้มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- 3.5 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาครู และบุคลากรประจำการ¹

จากข้อมูลดังกล่าวมาย่อมแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงได้กระทำต่อเนื่องกันตลอดมา ที่จัดทำเป็นหลักคือ การจัดงาน เอกฉัตรไทย ซึ่งในงานนี้มีกิจกรรมคือ การจุลกฐิน เทศน์มหาชาติ ประเพณีและการละเล่นของไทย อาชีพและกีฬา นอกจากนี้ยังได้จัดทำรวบรวมงานช่างฝีมือในจังหวัดราชบุรีออกเผยแพร่ และยังมีโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่นักศึกษา นับว่าวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงได้จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมตั้งแต่ชั้นง่าย ๆ จนถึงชั้นการศึกษาวิจัย

วิทยาลัยครูนครปฐม

วิทยาลัยครูนครปฐม ได้จัดงานเผยแพร่วัฒนธรรมเคลื่อนที่และได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลงานมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา หลังจากที่หน่วยงานในวิทยาลัยครูซึ่งทำหน้าที่นี้คือ หน่วยประเคราะห์ศูนย์ชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยครูนครปฐม ได้แปรสภาพเป็นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่ปี 2523 เป็นต้นมา ได้สร้างผลงานหลายประการ เช่น งานของวัฒนธรรม งานเผยแพร่วัฒนธรรมเคลื่อนที่ เป็นต้น

¹ กรมการฝึกหัดครู, "การทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม" ยี่สิบเจ็ดปีการสถาปนากรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการกรมการฝึกหัดครู, 2524), หน้า 100.

งานวัฒนธรรมเคลื่อนที่ ได้จัดเป็นงานสำคัญงานหนึ่งที่มีโอกาสสัมผัสกับชนบท สามารถเข้าถึงประชาชน และจะช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามของไทยได้มาก ดังนั้น ในช่วงระยะสองปีที่ผ่านมาทางศูนย์วัฒนธรรมจึงได้เน้นหนักงานค้านี้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามของไทยให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่ของคนไทยทุกระดับชั้น ส่งเสริมให้คนไทยเกิดความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

การดำเนินงานเผยแพร่วัฒนธรรมเคลื่อนที่ มี 2 ลักษณะ คือ

1. ออกเผยแพร่ตามโครงการที่ทางศูนย์วัฒนธรรมวางไว้ ปีละประมาณ 24 ครั้ง ๗ ละ 1 - 2 วัน ทั้งกลางวันและกลางคืน ตามความเหมาะสม
2. ออกเผยแพร่ตามคำเชิญของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของทางราชการที่ออกไป ปฏิบัติงานในชนบท กิจกรรมที่น่าออกเผยแพร่ได้แก่ ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของไทย นาฏศิลป์ไทย การละเล่นพื้นเมืองของไทย มารยาทไทย การช่างฝีมือและการประดิษฐ์แบบไทย¹

จากข้อมูลดังกล่าวมาย่อมแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของ วิทยาลัยครูนครปฐม ได้ทำต่อเนื่องกันตลอดมา ในระยะแรกจัดในรูปของหน่วยประจำระดับ ศูนย์ชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ต่อมาได้กลายสภาพมาเป็นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม ก็ได้มีผลงาน เช่น งานของวัฒนธรรมและงานเผยแพร่วัฒนธรรมเคลื่อนที่ งานวัฒนธรรมเคลื่อนที่ จัดเป็นงานสำคัญที่เข้าถึงประชาชนทุกระดับชั้น ศูนย์ได้เน้นหนักงานค้านี้ จะเห็นว่าวิทยาลัยครูนครปฐมได้เนนงานส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างง่าย ๆ แต่เข้าถึงประชาชน เช่น การละเล่นพื้นเมือง มารยาทไทย การช่างฝีมือและการประดิษฐ์แบบไทย นาฏศิลป์ไทย และการต่อสู้ป้องกันตัว เป็นต้น

¹ กรมการฝึกหัดครู, "การทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม," ยี่สิบเจ็ดปีการสถาปนา กรมการฝึกหัดครู, หน้า 98.

วิทยาลัยครูเพชรบุรี

วิทยาลัยครูเพชรบุรี ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยตลอดมา ซึ่งต่อมาวิทยาลัยครูเพชรบุรีได้กลายมาเป็นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งในปีงบประมาณ 2526 มีโครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยแก่นักเรียนนักศึกษา ดังนี้

1. โครงการส่งเสริมเล่นดนตรีไทยในสถานศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนสนใจและเข้าใจดนตรีไทยเพิ่มมากขึ้นและส่งเสริมให้มีการฝึกหัดและการแสดงดนตรีไทยอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีวิธีดำเนินงานคือ จัดสัปดาห์แนะนำดนตรีไทย เปิดสมัครผู้สนใจฝึกหัดและฝึกซ้อมดนตรีไทยที่หอวัฒนธรรม และจัดแสดงดนตรีไทยเนื่องในโอกาสต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกวิทยาลัย
2. โครงการสาธิตนาฏศิลป์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่สาระและความงดงามของนาฏศิลป์ ให้เกิดความซาบซึ้ง อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม วิธีดำเนินงานคือ สาธิตให้นักเรียน นักศึกษาและครูประจำการ
3. โครงการอบรมปฏิบัติการประดิษฐ์ดอกไม้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาและผู้สนใจได้มีความรู้ความเข้าใจ ได้มีความรู้ความเข้าใจการทำงานเกี่ยวกับการประดิษฐ์ดอกไม้ได้ และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมในสาขานี้ วิธีดำเนินงาน คือเปิดรับสมัครนักศึกษาและผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ จัดอบรมปฏิบัติการงานประดิษฐ์ดอกไม้ จัดสัปดาห์เผยแพร่และประกวดงานประดิษฐ์ดอกไม้
4. โครงการส่งเสริมและฟื้นฟูประเพณีตามเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมพัฒนาสืบทอดประเพณีท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้นักศึกษาประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมค่านิยมวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความรัก ความภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติ วิธีดำเนินงานคือ สัปดาห์ประเพณีท้องถิ่น ดำเนินการส่งเสริมการจัดงานประเพณีท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดประกวด แข่งขัน การแสดง ไร่รางวัล การจัดกิจกรรมส่งเสริมงานประเพณีท้องถิ่นในโอกาสต่าง ๆ เช่น หล่อเทียน แท้เทียนพรรษา เวียนเทียนในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา รวมงานลอยกระทง และสงกรานต์ เป็นต้น

นอกจากนี้ในปีงบประมาณ 2526 วิทยาลัยครูเพชรบุรียังมีโครงการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกหลายโครงการ เช่น โครงการศึกษาวรรณกรรมจากจิตรกรรมฝาผนัง

วัดสำคัญ ๆ ในจังหวัดเพชรบุรี โครงการศึกษาวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาวเมืองเพชรบุรี ในปัจจุบัน โครงการศึกษาคนคว่าศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้านค่านต่าง ๆ โครงการศึกษาและเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นเพชรบุรี โครงการห้องลายสีไทย โครงการจัดทำมานุกรมสถานที่จังหวัดเพชรบุรี โครงการจัดทำแผนพัฒนาวัฒนธรรมเพชรบุรี โครงการทำสไลด์แนะนำวัฒนธรรมเพชรบุรี โครงการรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองเพชรบุรี โครงการอนุรักษ์และส่งเสริมเครื่องแต่งกายพื้นบ้านไทยทรงคำ โครงการศึกษาค้นคว้าวิจัยงานช่างฝีมือเมืองเพชรบุรี และโครงการปรับปรุงหอวัฒนธรรมท้องถิ่น¹

จากข้อมูลดังกล่าวมาย่อมแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของวิทยาลัยครูเพชรบุรี ได้ทำการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเกือบครบทุกสาขา กิจกรรมบางอย่างทำให้นักเรียนนักศึกษาโดยเฉพาะเช่น โครงการเล่นดนตรีไทยในสถานศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้นำกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ ไปในระดับจังหวัดด้วย ส่วนค่านงบประมาณมาสนับสนุนกิจกรรมนั้น ส่วนใหญ่มาจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของวิทยาลัยครูภาคตะวันตก จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า วิทยาลัยครูเพชรบุรีได้เน้นโครงการวิจัยในวัฒนธรรมท้องถิ่นสาขาต่าง ๆ และโครงการที่นักเรียนนักศึกษาได้รับประโยชน์จริง เช่น โครงการส่งเสริมการเล่นดนตรีไทยในสถานศึกษา โครงการสาธิตนาฏศิลป์ โครงการอบรมปฏิบัติการงานประดิษฐ์ดอกไม้ เป็นต้น วิทยาลัยครูนครปฐม ได้เน้นให้ประชาชนได้เข้าถึงวัฒนธรรมไทยและปฏิบัติได้จริง ซึ่งทำโดยการจัดหน่วยวัฒนธรรมเคลื่อนที่ไปตามชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดนครปฐม วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ได้เน้นการจัดงานเอกลักษณ์ไทย ซึ่งได้มีกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเกือบทุกสาขา และนอกจากนี้ยังได้จัดรวบรวมงานฝีมือที่สำคัญในจังหวัดราชบุรีออกเผยแพร่

¹ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี วิทยาลัยครูเพชรบุรี, "รายงานผลการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมในเขตการศึกษา 5 ปีงบประมาณ 2526," (เอกสารโครงการของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2526), หน้า 1 - 16. (อัคราเนาว)

ให้กว้างขวางต่อไป วิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้เน้นการอบรมสัมมนาและการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในงานสัปดาห์แม่น้ำแควทุกปี ซึ่งที่วิทยาลัยครูทุกแห่งได้ทำเหมือนกัน คือ จัดรวบรวมของเก่าไว้ในรูปของพิพิธภัณฑ์ วิทยาลัยครูเพชรบุรีได้จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมคอนซางกว้างขวาง อาจเป็นเพราะมีความพร้อมทางด้านบุคลากร เพราะวิทยาลัยครูเพชรบุรี เป็นวิทยาลัยครูเก่าและได้ทำการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมานาน ส่วนวิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้เน้นเรื่องการจัดสัมมนาวัฒนธรรมท้องถิ่น อาจเป็นเพราะจังหวัดกาญจนบุรีเป็นเมืองประวัติศาสตร์ และเป็นวิทยาลัยครูตั้งใหม่ ความพร้อมทางด้านบุคลากรมีน้อย การส่งเสริมวัฒนธรรมจึงอยู่ในขั้นต้น ๆ วิทยาลัยครูทุกแห่งส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนค่านงงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพราะวิทยาลัยครูทุกแห่งเป็นศูนย์วัฒนธรรมของจังหวัด ซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 สถานภาพของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูง ปีที่ 2 แยกตามเพศและอายุ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	140	42.55
หญิง	189	57.45
รวม	329	100.00
<u>อายุ</u>		
18 - 20 ปี	151	45.90
21 - 23 ปี	153	46.50
24 - 26 ปี	21	6.38
27 ปีขึ้นไป	4	1.22
รวม	329	100.00

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่า กลุ่มประชากรในการวิจัยที่เป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ปีที่ 2 ครั้งนี้ เป็นหญิงมากกว่าชาย คือ เป็นหญิงร้อยละ 57.45 เป็นชายร้อยละ 42.55 ตามลำดับ ส่วนอายุนั้นอยู่ระหว่าง 21 - 23 ปี มีมากที่สุดคือ ร้อยละ 46.50 รองลงมาอยู่ในระหว่าง 18 - 20 ปี คือร้อยละ 45.90 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ผู้มีอายุ 27 ปี ขึ้นไป คือมีร้อยละ 1.22

ตารางที่ 4 สถานภาพของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 แยกตามวุฒิการศึกษา
และศาสนา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา		
ม.ศ.5	307	93.31
ป.กศ.	9	2.74
พ.กศ.	2	0.61
ป.กศ.ชั้นสูง	6	1.82
อื่น ๆ	5	1.52
รวม	329	100.00
ศาสนา		
พุทธ	323	98.18
คริสต์	3	0.91
อิสลาม	3	0.91
รวม	329	100.00

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่ากลุ่มประชากรในการวิจัยที่เป็นนักศึกษาประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษาชั้นสูงปีที่ 2 ครั้งนี้ มีวุฒิการศึกษา ม.ศ.5 มากที่สุด คือ ร้อยละ 93.31 รอง
ลงมามีวุฒิการศึกษา ป.กศ. คือร้อยละ 2.74 ที่น้อยที่สุดได้แก่ วุฒิการศึกษา พ.กศ. คือ
ร้อยละ 0.61 ส่วนศาสนานั้นมีผู้นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด คือร้อยละ 98.18 ศาสนาคริสต์
และอิสลาม มีผู้นับถือเท่ากัน คือร้อยละ 0.91

ตารางที่ 5 สถานภาพของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 แยกตามอาชีพศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	70	21.27
รัฐวิสาหกิจ	-	-
บริษัทเอกชน	4	1.22
เกษตรกรรวม	181	55.02
ค้าขาย	29	8.82
กรรมกร	12	3.64
อื่น ๆ	33	10.03
รวม	329	100.00

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่า กลุ่มประชากรในการวิจัยที่เป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงปีที่ 2 ครั้งนี้ มีบิดาประกอบอาชีพเกษตรกรรวมมากที่สุด คือ ร้อยละ 55.02 รองลงมาได้แก่อาชีพรับราชการ คือร้อยละ 21.27 รองลงมาอีกได้แก่อาชีพค้าขายคือร้อยละ 8.82 ส่วนอาชีพที่มีน้อยที่สุดได้แก่ทำงานบริษัทเอกชน คือร้อยละ 1.22

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 สถานภาพของนักศึกษา ป.ศ. ชั้นสูงปีที่ 2 แยกตามอาชีพมารดา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	12	3.65
รัฐวิสาหกิจ	-	-
บริษัทเอกชน	2	0.61
เกษตรกรรวม	204	62.01
ค้าขาย	49	14.89
กรรมกร	10	3.04
อื่น ๆ	52	15.80
รวม	329	100.00

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่า กลุ่มประชากรในการวิจัยที่เป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงปีที่ 2 ครั้งนี้ มีมารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรวมมากที่สุด คือร้อยละ 62.01 รองลงมาได้แก่อาชีพค้าขาย คือร้อยละ 14.89 และรองลงมาอีกได้แก่อาชีพรับราชการ คือร้อยละ 3.65 ส่วนอาชีพที่มีน้อยที่สุดได้แก่ ทำงานบริษัทเอกชนร้อยละ 0.61

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 สถานภาพของนักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 แยกตามภูมิลำเนา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคตะวันตก	231	70.21
ภาคกลาง	34	10.34
กรุงเทพมหานคร	3	0.91
ภาคเหนือ	-	-
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	41	12.46
ภาคตะวันออก	5	1.52
ภาคใต้	15	4.56
รวม	329	100.00

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่า กลุ่มประชากรในการวิจัยที่เป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงปีที่ 2 ครั้งนี้ มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันตกมากที่สุด คือร้อยละ 70.21 รองลงมาได้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือร้อยละ 12.46 และรองลงมาอีกได้แก่ภาคกลาง คือร้อยละ 10.34 ส่วนที่มีน้อยที่สุดได้แก่กรุงเทพมหานคร คือร้อยละ 0.91

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 สถานภาพของนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 แยกตามเพศและอายุ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	125	40.32
หญิง	185	59.68
รวม	310	100.00
อายุ		
18 - 20 ปี	6	1.94
21 - 23 ปี	155	50.00
24 - 26 ปี	70	22.58
27 ปีขึ้นไป	79	25.48
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 8 จะเห็นว่า กลุ่มประชากรในการวิจัยที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 ครั้งนี้ เป็นหญิงมากกว่าชาย คือ เป็นหญิงร้อยละ 59.68 เป็นชายร้อยละ 40.32 ตามลำดับ ส่วนอายุนั้นอยู่ระหว่าง 21 - 23 ปี มีมากที่สุด คือร้อยละ 50.00 รองลงมา ได้แก่ผู้มีอายุ 27 ปีขึ้นไป คือร้อยละ 25.48 และรองลงมาอีกได้แก่ผู้มีอายุอยู่ระหว่าง 24 - 26 ปี คือร้อยละ 22.58 ตามลำดับ และที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ผู้มีอายุอยู่ระหว่าง 18 - 20 ปี คือร้อยละ 1.94

ตารางที่ 9 สถานภาพของนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 แยกตามวุฒิการศึกษาและศาสนา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา		
ม.ศ.5	3	0.97
ป.กศ.	2	0.65
ป.กศ.ชั้นสูง	223	71.94
พ.ม.	78	25.16
อื่น ๆ	4	1.29
รวม	310	100.00
ศาสนา		
พุทธ	309	98.28
คริสต์	1	0.32
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 9 จะเห็นว่า กลุ่มประชากรในการวิจัยที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 ครั้งนี้ มีวุฒิการศึกษา ป.กศ.ชั้นสูง มากที่สุด คือร้อยละ 71.94 รองลงมา มีวุฒิการศึกษา พ.ม. คือร้อยละ 25.16 และที่มีน้อยที่สุดคือ ก่อวุฒิการศึกษา ป.กศ. คือร้อยละ 0.65 ส่วนศาสนานั้น มีผู้นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด คือ 98.28 ที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ คือร้อยละ 0.32

ตารางที่ 10 สถานภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 4 แยกตามอาชีพบิดา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	66	21.29
รัฐวิสาหกิจ	5	1.61
บริษัทเอกชน	3	0.97
เกษตรกรรวม	147	47.42
ค้าขาย	43	13.87
กรรมกร	9	2.90
อื่น ๆ	37	11.94
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 10 จะเห็นว่า กลุ่มประชากรในการวิจัยที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 4 ครั้งนี้ มีบิดาประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด คือร้อยละ 47.42 รองลงมาได้แก่อาชีพรับราชการ คือร้อยละ 21.29 รองลงมาอีกได้แก่อาชีพค้าขาย คือร้อยละ 13.87 ส่วนอาชีพที่มีน้อยที่สุดได้แก่อาชีพทำงานบริษัทเอกชน คือ ร้อยละ 0.97

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 สถานภาพของนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 แยกตามอาชีพมารดา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	16	5.16
รัฐวิสาหกิจ	1	0.32
บริษัทเอกชน	1	0.32
เกษตรกรรวม	156	50.32
ค้าขาย	65	20.97
กรรมกร	7	2.26
อื่น ๆ	64	20.65
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 11 จะเห็นว่า กลุ่มประชากรในการวิจัยที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 ครั้งนี้ มีมารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรวมมากที่สุด คือ ร้อยละ 50.32 รองลงมา ได้แก่อาชีพค้าขาย คือร้อยละ 20.97 รองลงมาอีกได้แก่อาชีพรับราชการ คือ ร้อยละ 5.16 ส่วนอาชีพที่มีน้อยที่สุดได้แก่อาชีพทำงานรัฐวิสาหกิจ และทำงานบริษัทเอกชนมีเท่ากัน คือร้อยละ 0.32

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 สถานภาพของนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 แยกตามภูมิภาค

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคตะวันตก	214	69.03
ภาคกลาง	66	21.29
กรุงเทพมหานคร	1	0.32
ภาคเหนือ	5	1.61
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10	3.23
ภาคตะวันออก	4	1.29
ภาคใต้	10	3.23
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 12 จะเห็นว่า กลุ่มประชากรในการวิจัยที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 ครั้งนี้ มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันตกมากที่สุด คือร้อยละ 69.03 รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง คือ ร้อยละ 21.29 รองลงมาอีกได้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือร้อยละ 3.23 ส่วนที่มีน้อยที่สุดได้แก่ กรุงเทพมหานคร คือร้อยละ 0.32

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
ชั้นสูง ปีที่ 2 และนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 4 เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก ซึ่งประกอบ
ด้วยเนื้อหา ดังนี้

สาขามนุษยศาสตร์

สาขาศิลปะ

สาขาการช่างฝีมือ

สาขาคหกรรมศิลป์

สาขากีฬาและนันทนาการ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก

โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของ
แบบสอบถามแต่ละข้อและทดสอบค่าที (t - test) การแปลความในการวิเคราะห์โดยใช้
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) จึงได้กำหนดช่วงค่าเฉลี่ยและความหมายดังนี้

3.51 - 4.00 เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.51 - 3.50 เห็นด้วย

1.51 - 2.50 ไม่เห็นด้วย

0.51 - 1.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียงดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 และ
ปริญญาตรีปีที่ 4

สาขามนุษยศาสตร์

รายการ	ป.กศ.สูงปีที่ 2		ค.บ.ปีที่ 4		t
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	
1. ชนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเครื่องควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม	3.02	0.69	3.00	0.74	0.33
2. ในวันสงกรานต์สิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับชาวพุทธคือการทำบุญตักบาตรสงฆ์หน้าพระ	3.43	0.65	3.21	0.80	3.87*
3. ในวันสงกรานต์ควรไปรดน้ำและรับพรจากผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ	3.22	0.66	3.06	0.76	2.97*
4. การล่องกระทงเป็นประเพณีงานบุญอย่างหนึ่งที่ควรส่งเสริม	3.12	0.78	3.10	0.74	0.41
5. การอุปสมบทตามประเพณีเป็นการอบรมสั่งสอนให้ผู้อุปสมบทเป็นคนดี	3.10	0.79	2.86	0.87	3.58*
6. การทำขวัญนาคเป็นสิ่งจำเป็นเพราะทำให้นาคได้ระลึกถึงพระคุณบิดามารดา	2.81	0.99	2.43	1.02	4.82*
7. การอุปสมบทแบบโกนศีรษะแล้วเข้าอุปสมบทเลยเป็นสิ่งที่ดีควรทำในสภาวะปัจจุบัน	3.09	0.97	3.34	0.89	3.26*
8. งานอุปสมบทเป็นการพบปะสังสรรค์ของญาติมิตรและผู้ที่เกี่ยวข้อง	2.28	0.92	2.22	0.95	0.81
9. การเลือกคู่ครองเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตที่สำคัญก่อนตัดสินใจควรปรึกษาบิดามารดาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.23	0.81	2.97	1.00	3.72*

ตารางที่ 13 ต่อ

รายการ	ป.กศ. สูงปีที่ 2		ค.บ.ปีที่ 4		t
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	
10. การจัดเลี้ยงฉลองการแต่งงานถือ ว่าเป็นเกียรติของคู่บ่าวสาว	2.08	0.97	1.86	0.89	3.00*
11. ค่านิยมที่ว่า ผู้ชายเป็นช้างเท้าหลัง ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหน้า ยังใช้ได้กับ สังคมไทยในปัจจุบัน	2.15	0.91	2.09	0.88	0.79
12. การสวมมงคลไหว้พระของชาวพุทธ เป็นการเคารพพระรัตนตรัย	3.09	0.77	2.86	0.91	3.42*
13. คนทำดียอมไถ่ดี คนทำชั่วยอมไถ่ชั่ว	2.85	0.90	2.77	0.90	1.04
14. ผู้ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาจะ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	3.21	0.69	3.15	0.76	1.13
15. การทำบุญของชาวพุทธต้องทำกับ พระสงฆ์จึงจะไถ่บุญมาก	1.70	0.88	1.57	0.81	1.97*
16. สะพานข้ามแม่น้ำแควมีคุณค่าทางประ วัติศาสตร์	3.13	0.66	3.09	0.73	0.73
17. ในสังคมไทยการเคารพผู้อาวุโส เป็นสิ่งที่	3.50	0.62	3.31	0.79	3.30*
18. การยกมือไหว้ในสังคมไทยเป็นการ แสดงความเคารพ	3.50	0.67	3.35	0.75	2.68*
19. การเคารพนับถือผู้ที่มีความประพฤ ติมากกว่าผู้มีเงินและอำนาจ	3.54	0.68	3.56	0.68	0.38
20. ผู้มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย จะพบแต่ความสุข	2.99	0.81	2.84	0.82	2.35*

รายการ	ป.กศ.สูง ปีที่ 2		ค.บ. ปีที่ 4		t
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	
21. การแต่งกายตามระเบียบของ วิทยาลัยเป็นการฝึกให้มีวินัยในตนเอง	3.45	0.67	3.27	0.77	3.21*
22. การทำงานมงคลในเวลาที่มีฤกษ์ดี จะนำความสุขความเจริญมาให้	2.36	0.90	2.13	0.92	3.10*

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 จะเห็นว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 และปริญญาตรี ปีที่ 4 ในสาขามนุษยศาสตร์ มีดังนี้

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเครื่องควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.02$) ถ้านักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นกัน ($\bar{X}_2 = 3.00$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ในวันสงกรานต์ทำอะไรที่ขาดไม่ได้ สำหรับชาวพุทธ คือการทำบุญตักบาตรสงฆ์หน้าพระ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.43$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.21$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ในวันสงกรานต์ ควรไปรดน้ำและรับพรจากผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.22$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.06$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การลดยกทรงเป็นประเพณีงานบุญอย่างหนึ่งที่ควรส่งเสริม พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.12$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.10$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การอุปสมบทตามประเพณีเป็นการอบรมสั่งสอนให้ผูอุปสมบทเป็นคนดี พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.10$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.86$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การทำขวัญนาคเป็นสิ่งจำเป็นเพราะทำให้นาคไ้กระลึกถึงพระคุณบิดามารดา พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.81$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย ($\bar{X}_2 = 2.43$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การอุปสมบทแบบโกนศีรษะแล้วเข้าอุปสมบทเลยเป็นสิ่งที่ดีควรทำในสภาวะปัจจุบัน พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.09$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.34$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า งานอุปสมบทเป็นการพบปะสังสรรค์ของญาติมิตรและผู้ที่เคารพนับถือ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.28$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.22$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การเลือกคู่ครองเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตที่สำคัญกอนตัดสินใจควรปรึกษาบิดามารดาและผู้เฒ่าผู้แก่ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.23$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.97$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การจัดเลี้ยงฉลองการแต่งงานถือว่าเป็นเกียรติของคู่บ่าวสาว พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.08$) นัก

ศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 1.86$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสอง ระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ผู้ชายเป็นช่างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช่างเท้าหลัง ยังใช้ได้ดีกับสังคมไทยในปัจจุบัน พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.15$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.09$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสอง ระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การสวมมงคลไหว้พระของชาวพุทธเป็นการเคารพพระรัตนตรัย พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.09$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นกัน ($\bar{X}_2 = 2.86$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสอง ระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า คนทำดียอมไถ่ดี ทำชั่วยอมไถ่ชั่ว พบว่า นักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.85$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.77$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสอง ระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ผู้ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.21$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.15$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสอง ระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การทำบุญของชาวพุทธจะท้องทำกับพระสงฆ์จึงจะได้บุญมาก พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 1.70$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 1.57$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสอง ระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า สะพานข้ามแม่น้ำแควมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ พบว่า นักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.13$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.09$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสอง ระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ในสังคมไทยควรเคารพผู้อาวุโสเป็นสิ่งที่ดี พบว่า

นักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.50$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.31$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การยกมือไหว้ในสังคมไทยเป็นการแสดงความเคารพ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.50$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.35$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ควรเคารพนับถือผู้ที่มีความประพฤติดีมากกว่าผู้มีเงินและอำนาจ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}_1 = 3.54$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่งเช่นกัน ($\bar{X}_2 = 3.56$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ผู้มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมายจะพบแต่ความสุข พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.99$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.84$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การแต่งกายตามระเบียบของวิทยาลัยเป็นการฝึกให้มีวินัยในตนเอง พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.45$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.27$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การทำงานมงคลในเวลาที่มีฤกษ์จะนำความสุขความเจริญมาให้ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.36$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.13$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 และ
ปริญญาตรี ปีที่ 4

สาขาศิลปะ

รายการ	ป.กศ. สูงปีที่ 2		ท.บ. ปีที่ 4		t
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	
1. สำเนียงภาษาถิ่นเป็นเครื่องสร้าง ความสามัคคีให้แก่คนในท้องถิ่น	3.02	0.88	2.87	0.88	2.24 *
2. นิทานเรื่องพญากงพญาพานมีคุณค่าทาง ศีลธรรมและประวัติศาสตร์	2.95	0.70	2.92	0.73	0.68
3. นิทานเรื่องสมเด็จพระเจ้าตากมอญไม่มีคุณค่า ทางคติสอนใจ	3.14	0.62	3.14	0.66	0.10
4. นิทานเรื่องชาวเมืองเพชรกับชาว สุพรรณมีคุณค่าในทางเสริมสร้างปัญญา	2.91	0.73	2.90	0.76	0.15
5. การเล่นเพลงเกี่ยวข้าวทำให้คลาย ความเหน็ดเหนื่อยหลังเก็บเกี่ยว	2.88	0.81	2.98	0.72	1.73
6. การเล่นเพลงฉ่อยนอกจากสนุกสนาน แล้วยังเป็นการฝึกให้เป็นคนมีไหวพริบ	3.18	0.63	3.21	0.62	0.49
7. เพลงกล่อมเด็กมีส่วนช่วยอบรมสั่งสอน เด็กให้เป็นคนดี	2.80	0.79	2.86	0.79	1.09
8. เพลงอีแซวนอกจากฟังสนุกสนานแล้ว ยังแฝงไปด้วยคติสอนใจ	2.71	0.79	2.77	0.72	1.11
9. เพลงเหย่ยควรปรับปรุงให้เข้ากับ เพลงสมัยใหม่	2.09	0.94	2.06	0.94	0.40
10. เพลงทวงมาลัยฟังแล้วสนุกสนาน เหมาะแก่การนำไปร้องในเทศกาล ต่าง ๆ	2.78	0.81	2.75	0.78	0.47

ตารางที่ 14 ต่อ

รายการ	ป.กศ. สูงปีที่ 2		ค.บ.ปีที่ 4		t
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	
11. ปริศนาคำทายเป็นการฝึกให้เป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต และจดจำ	3.44	0.62	3.41	0.63	0.76
12. ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม เป็นเครื่องช่วยพัฒนาจิตใจ	2.96	0.80	2.85	0.84	1.59
13. การแสดงหนังตะลุง เป็นมรดกทางศิลปะที่ควรแก่การส่งเสริม	3.34	0.65	3.22	0.70	2.27*
14. คนครีไทยเป็นคนครีที่พึงไเพราะที่ทุกคนควรให้ความสนใจ	3.56	0.64	3.58	0.62	0.30

* แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 จะเห็นว่า ความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 และปริญญาปีที่ 4 ในสาขาศิลปะ มีดังนี้

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า สำเนียงภาษาถิ่นเป็นเครื่องสร้างความสามัคคีให้แกคนในท้องถิ่น พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.02$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.87$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสอง ระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า นิทานเรื่องพญาทองพญาพานมีคุณค่าทางศิลปะและประวัติศาสตร์ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.95$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.92$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า นิทานเรื่องสมเด็จพระเจ้าตากมอมีคุณค่าทางคติสอน พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.14$) นักศึกษาปริญญาตรี

ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.14$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า นิทานเรื่องชาวเมืองเพชรกับชาวสุพรรณมีคุณค่าในทางเสริมสร้างปัญญา พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.91$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย เช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.90$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การเล่นเกมเกี่ยวกับข้าวทำให้คลายความเหน็ดเหนื่อยหลังเก็บเกี่ยว พบว่า นักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.88$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.98$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การเล่นเกม นอกจากสนุกสนานแล้วยังเป็นการฝึกให้เป็นคนมีไหวพริบ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.18$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.21$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า เพลงกล่อมเด็กมีส่วนช่วยอบรมสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.80$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.86$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า เพลงอีแซวนอกจากฟังสนุกสนานแล้วยังแฝงไปด้วยคติสอนใจ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.71$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.77$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า เพลงเหย่ยควรปรับปรุงให้เข้ากับเพลงสมัยใหม่ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.09$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.06$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า เพลงพวงมาลัยฟังแล้วสนุกสนานเหมาะแก่การนำไปร้องในเทศกาลต่าง ๆ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.78$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.75$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ปริศนาคำทายเป็นการฝึกให้เป็นคนช่างคิดช่างสังเกต และจดจำ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.44$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.41$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม เป็นเครื่องช่วยพัฒนาจิตใจ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูง ปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.96$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.85$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การแสดงหนังตะลุงเป็นมรดกทางศิลปะที่ควรแก่การส่งเสริม พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.34$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.22$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า คนศรีไทยเป็นคนศรีที่พึงไฟเพราะที่ทุกคนควรให้ความสนใจ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}_1 = 3.56$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.58$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 และ
ปริญญาตรี ปีที่ 4 สาขาการช่างฝีมือ

รายการ	ป.กศ.สูงปีที่ 2		ค.บ.ปีที่ 4		t
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	
1. เครื่องจักรสานไม้ไผ่เป็นสิ่งจำเป็นแก่ เกษตรกรควรส่งเสริมให้มืออยู่ต่อไป	3.55	0.60	3.48	0.66	1.39
2. ปัจจุบันเครื่องจักรสานไม้ไผ่บางอย่าง เหมาะสมเป็นเครื่องประดับอาคาร สถานที่ของคนในเมือง	3.16	0.77	3.13	0.76	0.58
3. การสานพัดใบตาลเป็นการใช้วัสดุใน ท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ซึ่งควรแก่ การส่งเสริม	3.40	0.63	3.36	0.63	0.86
4. โถงลายมังกรเป็นโถงเคลือบดินเผา ที่เก็บน้ำไว้ดื่มได้ดี	3.10	0.75	3.15	0.80	0.68
5. การประดิษฐ์ทุกตาควยเศษผ้าช่วยอุด หนุนเศรษฐกิจในครอบครัวได้	3.18	0.66	3.24	0.69	1.17
6. ผ้าตีนจกเป็นผ้าที่ทอได้สวยงามเหมาะ สำหรับใช้แต่งกายในโอกาสต่าง ๆ หรือส่งจำหน่ายต่างประเทศ	3.07	0.82	3.15	0.72	1.39
7. ชลุมภูบัวเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ใช้ วัสดุในท้องถิ่นซึ่งควรส่งเสริม	3.32	0.62	3.26	0.63	1.17

จากตารางที่ 15 จะเห็นว่า ความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 และ
ปริญญาตรีปีที่ 4 ในสาขาการช่างฝีมือมีดังนี้

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า เครื่องจักรสานไม้ไผ่เป็นสิ่งจำเป็นแก่เกษตรกร
ควรส่งเสริมให้มืออยู่ต่อไป พบว่า นักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง

($\bar{X}_1 = 3.55$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_2 = 4.48$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ปัจจุบันเครื่องจักสานไม้ไผ่บางอย่างเหมาะสมเป็นเครื่องประดับอาคารสถานที่ของคนในเมือง พบว่า นักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.16$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.13$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การสานพัดใบตาลเป็นการใช้วัสดุในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ซึ่งควรแก่การส่งเสริม พบว่า นักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.40$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.36$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า โถงลายมังกรเป็นโถงเคลือบดินเผาที่เก็บน้ำไว้ดื่มได้ดี พบว่า นักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.10$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.15$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การประดิษฐ์ตกตาค้วยเศษผ้าช่วยอุดหนุนเศรษฐกิจในครอบครัวได้ พบว่า นักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.18$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.24$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ผ้าตีนจกเป็นผ้าทอได้สวยงาม เหมาะสำหรับใช้แต่งกายในโอกาสต่าง ๆ หรือส่งจำหน่ายต่างประเทศ พบว่า นักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.07$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย เช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.15$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ชลุมคุบัวเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ใช้วัสดุในท้องถิ่นซึ่งควรแก่การส่งเสริม พบว่า นักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.32$) นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.26$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 และ
ปริญญาตรีปีที่ 4 สาขาเกษตรศาสตร์

รายการ	ป.กศ.สูงปีที่ 2		ค.บ.ปีที่ 4		t
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	
1. ครอบครัวมีส่วนสำคัญในการอบรม เลี้ยงดูเด็ก	3.75	0.50	3.78	0.46	0.95
2. ควรใช้म्मมารดาเลี้ยงทารกถ้ามีโ กาส	3.75	0.57	3.73	0.60	0.47
3. ควรพัฒนาเครื่องยาสมุนไพรให้มาก กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	3.29	0.76	3.46	0.66	3.12*
4. ยาสมุนไพรของไทยไม่ควรเรียกว่า ยาแผนโบราณ	2.12	1.09	2.31	1.11	2.23*
5. ข้าวหลามนครปฐมเป็นอาหารพื้นบ้าน ที่มีคุณภาพดีแต่ควรหัดกันกระบอกให้ สั้นลง	2.90	1.02	2.84	1.05	0.82
6. การปลูกผักสวนครัวเป็นการช่วยเหลือ เศรษฐกิจในครอบครัว	3.75	0.45	3.74	0.46	0.42
7. บ้านทรงไทยเหมาะกับชีวิตและความ เป็นอยู่ของคนในชนบท	2.97	0.99	2.93	1.03	0.51
8. ควรใช้ชุดพระราชทานเป็นเครื่อง แบบของนักศึกษาชาย	2.31	1.06	2.27	1.07	0.46
9. การประหยัดจะนำไปสู่ความอยู่ดี กินดี	3.54	0.66	3.51	0.77	0.44
10. ความขยันหมั่นเพียรนำไปสู่ความ สำเร็จในชีวิต	3.62	0.65	3.73	0.57	2.32*

ตารางที่ 16 ต่อ

รายการ	ป.กศ. สูงปีที่ 2		ค.บ.ปีที่ 4		t
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	
11. การพึ่งตนเองของคนไทยควรส่งเสริมให้มีความขึ้น	3.59	0.59	3.56	0.62	0.59

* แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 16 จะเห็นว่า ความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 และปริญญาตรีปีที่ 4 ในสาขาคหกรรมศิลป์ มีดังนี้

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ครอบครัวยมีส่วนสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พบว่านักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}_1 = 3.75$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.78$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ควรใช้นมมารคาเลี้ยงทารกถ้ามีโอกาส พบว่านักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}_1 = 3.75$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.73$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ควรพัฒนาเครื่องยาสมุนไพรให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พบว่านักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.29$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.46$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ยาสมุนไพรของไทยไม่ควรเรียกว่ายาแผนโบราณ พบว่านักศึกษา ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.12$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.31$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ข้าวหลามนครปฐมเป็นอาหารพื้นบ้านที่มีคุณภาพดี แต่ควรตัดกันกระบอกให้สั้นลง พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.90$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.84$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การปลูกผักสวนครัวเป็นการช่วยเหลือเศรษฐกิจในครอบครัว พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}_1 = 3.75$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.74$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า บ้านทรงไทยเหมาะกับชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยในชนบท พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.97$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.93$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ควรใช้ชุดพระราชทานเป็นเครื่องแบบนักศึกษาชาย พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.31$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.27$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การประหยัดจะนำไปสู่ความอยู่ดีกินดี พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}_1 = 3.34$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.51$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ความขยันหมั่นเพียรนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต พบว่า นักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}_1 = 3.62$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.73$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การพึ่งตนเองของคนไทยควรส่งเสริมให้มีมากขึ้น พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}_1 = 3.59$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.56$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 และ
ปริญญาตรีปีที่ 4 สาขากีฬาและนันทนาการ

รายการ	ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2		ค.บ.ปีที่ 4		t
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	
1. การเล่นร่าวงเป็นการแสดงออกอย่าง สนุกสนาน	3.05	0.83	2.93	0.86	1.89
2. การเล่นเกมซ่อนผ้าเป็นการฝึกคนไม่ ให้ประมาท	2.83	0.84	2.83	0.80	0.04
3. การเล่นเกมช่วงทำให้เป็นผู้นำและผู้ ตามที่ดี	2.72	0.90	2.83	0.84	1.63
4. การเล่นเกมกระป๋องของควรงส่งเสริม ให้แพร่หลาย	3.18	0.77	3.10	0.80	1.33
5. การเล่นเกมกระร้อทำให้สุขภาพอนามัย ดีขึ้น	3.23	0.66	3.12	0.72	1.98*
6. การอ่านหนังสือพิมพ์เป็นการพักผ่อน หย่อนใจ	3.50	0.64	3.52	0.66	0.28

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 จะเห็นว่า ความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 และ
ปริญญาตรี ปีที่ 4 ในสาขากีฬาและนันทนาการ มีดังนี้

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การเล่นร่าวงเป็นการแสดงออกอย่างสนุกสนาน
พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.05$) นักศึกษาปริญญาตรี
ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.93$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสอง
ระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การเล่นเกมช้อนผ้าเป็นการฝึกคนไม่ให้ประมาท พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.83$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.83$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การเล่นเกมชวงทำให้เป็นผู้นำและบุ๋ตามที่ดี พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.72$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 2.83$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การเล่นเกมกระป๋องของควรงส่งเสริมให้แพร่หลาย พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.18$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.10$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การเล่นเกมกร้อทำให้สุขภาพอนามัยดี พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.23$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.12$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า การอ่านหนังสือพิมพ์เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 2.50$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}_2 = 3.52$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 และ
ปริญญาตรี ปีที่ 4 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก

รายการ	ป.กศ.สูงปีที่ 2		ค.บ.ปีที่ 4		t
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	
1. วิทยาลัยควรจัดการเรียนการสอน วัฒนธรรมท้องถิ่นให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ในปัจจุบัน	3.16	0.74	3.26	0.72	1.90
2. ศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยควรจัด ในรูปของกิจกรรม ศึกษา ค้นคว้า และวิจัยมากกว่าจัดในรูปของ พิพิธภัณฑ์	3.18	0.81	3.31	0.71	2.21*
3. ส่งเสริมให้นักศึกษาจัดตั้งชมรม วัฒนธรรมท้องถิ่น	3.26	0.66	3.28	0.61	0.26
4. วิทยาลัยควรจัดแสดงนิทรรศการ วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	3.28	0.73	3.26	0.75	0.36
5. ในระดับจังหวัดควรให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริม วัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง	3.37	0.61	3.41	0.61	0.70

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 18 จะเห็นว่า ความคิดเห็นของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 และ
ปริญญาตรี ปีที่ 4 ในด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก มีดังนี้

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า วิทยาลัยควรจัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมท้องถิ่น
ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย

($\bar{X}_1 = 3.16$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.26$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยควรจัดในรูปแบบของกิจกรรม ศึกษา ค้นคว้า และวิจัยมากกว่าจัดในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.18$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.31$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ควรส่งเสริมให้นักศึกษาจัดตั้งชมรมวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.26$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.28$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า วิทยาลัยควรจัดแสดงนิทรรศการวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง พบว่านักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.28$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.26$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่า ในระดับจังหวัดควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง พบว่า นักศึกษา ป.กศ.ชั้นสูงปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ($\bar{X}_1 = 3.37$) นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ($\bar{X}_2 = 3.41$) และความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3 การเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามจากแบบสอบถามแบบปลายเปิด

การเสนอข้อมูลในตอนนี้เป็นการเสนอความคิดเห็น และข้อมูลแนะของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก ซึ่งได้จากตอบคำถามแบบปลายเปิด โดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 19 จำนวนร้อยละความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของ
วัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สร้างสามัคคี	171	18.90
ทราบความเป็นมาของสังคม	153	16.91
เอกลักษณ์ของสังคม	135	14.92
พัฒนาจิตใจ	115	12.71
มรดกทางสังคม	91	10.06
สร้างความเจริญ	68	7.52
ควบคุมสังคม	62	6.85
ภูมิใจ	48	5.30
สนุกสนาน	46	5.08
ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย	10	1.10
แนวดำเนินชีวิต	6	0.66

จากตารางที่ 19 จะเห็นว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก อยู่ที่ยกการสร้างสามัคคีให้แก่คนในท้องถิ่นมีมากที่สุด คือ ร้อยละ 18.90 รองลงมาคือทราบความเป็นมาของสังคมมีร้อยละ 16.91 และรองลงมาอีก คือเป็นเอกลักษณ์ของสังคมท้องถิ่น มีร้อยละ 14.92 ตามลำดับ

ตารางที่ 20 จำนวนร้อยละความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างกำลังสูญหายไป

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นความสำคัญ	276	26.36
รับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา	220	21.01
ขาดการส่งเสริม	209	19.96
สังคมเปลี่ยนแปลงไป	109	10.41
ล้าสมัย	55	5.25
ขาดผู้สืบทอด	50	4.78
ผู้นำไม่ให้ความสนใจ	38	3.63
ขาดความรู้	36	3.44
ขาดความร่วมมือ	25	2.39
ไม่เกี่ยวกับปากท้อง	12	1.15
ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไป	9	0.86
ขาดงบประมาณ	8	0.76

จากตารางที่ 20 จะเห็นว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างกำลังจะสูญหายไป อยู่ที่คนในท้องถิ่นไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดคือร้อยละ 26.36 รองลงมาคือ การรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีร้อยละ 21.01 และรองลงมาอีกคือขาดการส่งเสริมอย่างจริงจังมีร้อยละ 19.96 ตามลำดับ

ตารางที่ 21 จำนวนร้อยละความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตกให้โดดเด่น

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	279	31.31
ให้การศึกษาทางวัฒนธรรม	224	25.14
ประชาชนมีส่วนร่วม	147	16.50
ตั้งศูนย์วัฒนธรรม	49	5.50
รัฐท้องถิ่นให้การสนับสนุน	47	5.27
ปลูกฝังวัฒนธรรมแก่เด็ก	45	5.05
ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี	38	4.26
บรรจุลงไปในหลักสูตร	29	3.25
พัฒนาวัฒนธรรมให้ทันสมัย	27	3.03
ลดวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์	6	0.67

จากตารางที่ 21 จะเห็นว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตกให้โดดเด่น อยู่ที่การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องมีมากที่สุดคือร้อยละ 31.31 รองลงมาคือให้การศึกษาทางวัฒนธรรมแก่นักศึกษา และประชาชนอย่างจริงจัง มีร้อยละ 25.14 และรองลงมาอีกคือให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรม มีร้อยละ 16.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 22 จำนวนร้อยละความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาเกี่ยวกับ
บทบาทของศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยครู

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม	328	41.84
แหล่งให้ความรู้ทางวัฒนธรรม	246	31.38
นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม	72	9.18
พัฒนาจิตใจ	40	5.10
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม	28	3.57
ศึกษาค้นคว้าและวิจัย	20	2.55
พิพิธภัณฑ์	18	2.30
พัฒนาวัฒนธรรม	12	1.53
ประสานงาน	9	1.15
ผู้นำทางความคิด	8	1.02
ส่งเสริมผู้ทำความดี	3	0.38

จากตารางที่ 22 จะเห็นว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาเกี่ยวกับ
บทบาทของศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยครู อยู่ที่จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม มีมากที่สุดคือร้อยละ
41.84 รองลงมาคือเป็นแหล่งให้ความรู้ทางวัฒนธรรมแก่นักศึกษาและประชาชน มีร้อยละ
31.38 และรองลงมาอีก คือ ให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม 9.18 ตามลำดับ